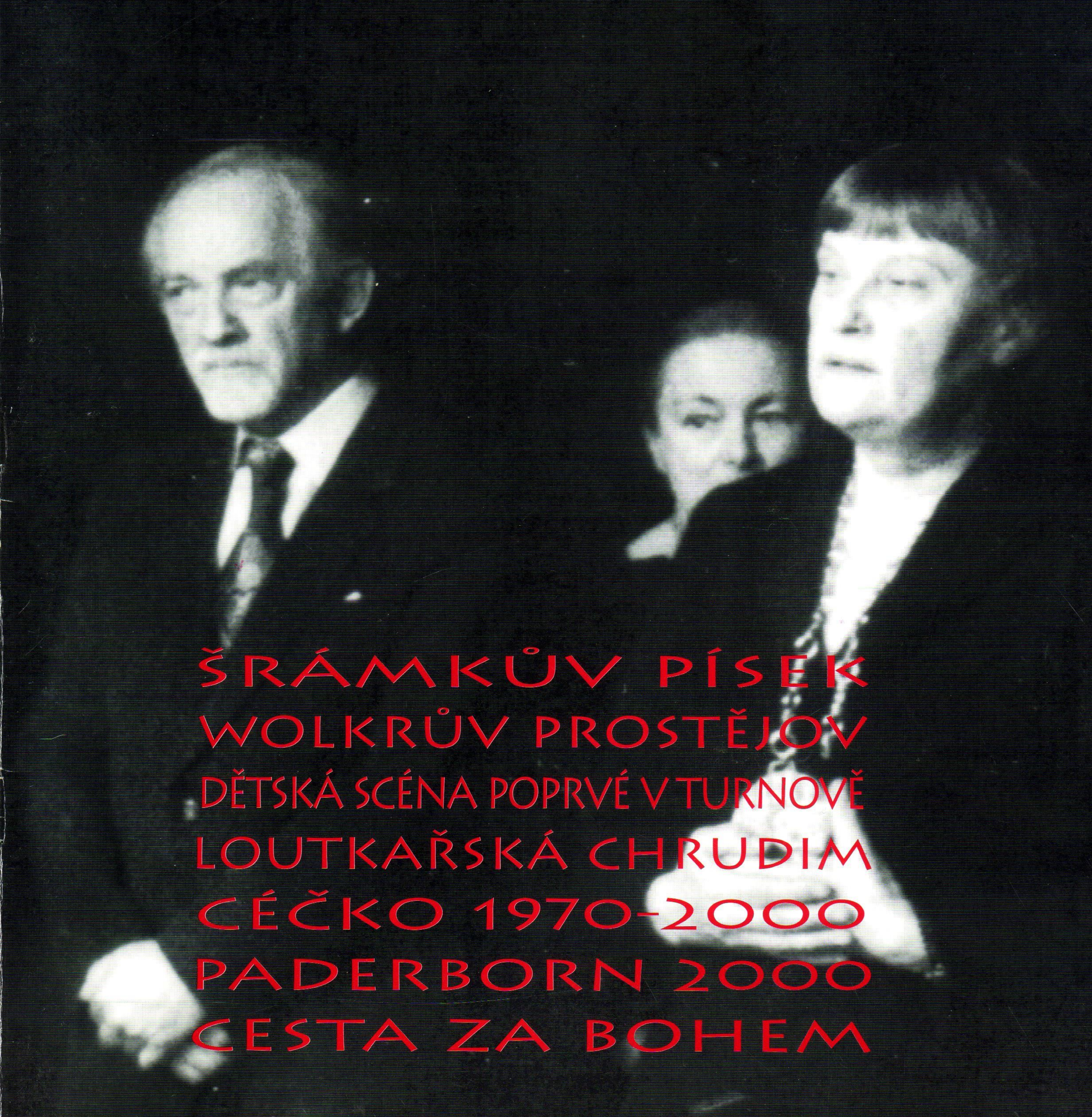
as

AMATÉRSKÁ SCÉNA

4/2000

CENA 20 KČ



ŠRÁMKŮV PÍSEK
WOLKRŮV PROSTĚJOV
DĚTSKÁ SCÉNA POPRVÉ V TURNOVĚ
LOUTKAŘSKÁ CHRUDIM
CÉČKO 1970-2000
PADERBORN 2000
CESTA ZA BOHEM

OBSAH AS 4/2000

Proč mezinárodní Hronov? / Lenka Lázňovská 2
Zpráva o brněnské Divadelní továrně Vít Závodský 3
Žlutické divadelní léto / Vladimír Zajíc 4
Dětem se líbilo Šlapací království Ladislav Vrchovský 5
Šrámkův Písek 2000 / Alena Zemančíková 6
Návrat na kruhy své, zamyšlení nad Šrámkovým Pískem / Lenka Lázňovská 7
Sbohem, 20. století! (O posledním Wolkrově Prostějově tohoto věku) / Pavel Chalupa 9
Dětská scéna 2000 - poprvé v Trutnově Eva Machková 11
Pro koho a proč hrát divadlo hrané dětmi Miroslav Slavík 14
Loutkářská Chrudim 2000 / Miroslav Slavík 15
Otevírá se opona, na scéně barevná dekorace a co víc / Hana Kratochvílová 19
Jednoaktovky SČDO v Holicích Vlastimil Ondráček 20
Divadelní Bechyně 2000 / (Les) 21
Už nezní? (Několik poznámek ke 44. ročníku Šrámkovy Sobotky) / Pavel Chalupa 22
Libochovické divadelní léto / Jarmila Černíková 22
Karlínské jeviště 2000 / Jan Strejcovský 23
Za humny Brna se rodí festivalová tradice Vít Závodský 24
Brnkání VI. v Brně - Lužánkách... Saša Rychecký 25
Poměr, nepoměr a poměry / Andělín Vylíčil 25
Céčko 1970 - 2000 / Petr Mohr 26
Jubilující barokní perla jménem Jan Dvořák Vladimír Zajíc 28
Jarmila Černíková-Drobná jubilující Milan Strotzer 29
Ochotničina je prostě rozjetý vlak, říká ing. Dušan Zakopal / rozhovor připravila Lenka Lázňovská 30
Milada Mašatová / Eva Machková 32
Za Svatoplukem Skopalem / Vít Závodský 33
Paderborn 2000 - Krasula, Špirit, Cremer a zelí Lenka Lázňovská 33
Ohlédnutí za světovým festivalem v Maroku Lenka Lázňovská 35
Pozvali nás s Dividlem do Českého Těšína na festival Na hranici! / Saša Rychecký 36
Dramaturgický pozorník:
Eric-Emmanuel Schmitt: Návštěvník 37
Peter Turrini: Alpské červánky Pavlína Morávková a Milan Strotzer 38
Zprávičky 39
Kalendář akcí 40

Příloha Oříšky pro Popelku:
Kristina Herzinová: Cesta za Bohem hor I
Dramaturgický pendant k Cestě za Bohem hor Vladimír Zajíc VI
Dramaturgický pozorník:
Felix Mitterer: Účtování v domě božím VI
Felix Mitterer: Abraham Pavlína Morávková a Milan Strotzer VIII

Foto na titulní straně:

Fotografie Jaroslava Krejčího k článku Jarmila Černíková-Drobná jubilující. Snímek není ze smutečního obřadu, nýbrž z obřadu slavnostního vyřazení posluchačů Středočeské Lidové konzervatoře SKKS Praha, kurzu režie a herectví 1984-86. Na snímku Jaroslava Krejčího jsou zleva Antonín Bašta, Lea Janečková a Jarmila Černíková-Drobná, přidržující si „děkanský řetěz" při srdceryvném projevu posluchačům, mezi nimiž byli např. Miroslav Pokorný, Sabina Lorencová-Langerová, JUDr. Václav Petrmichl, Karel Purkar a Pavel Němec. Odehrálo se v Tylově divadle v Rakovníku 26.4.1986.

PROČ MEZINÁRODNÍ HRONOV?

Letos poprvé se na území Čech, Moravy a Slezska uskuteční mezinárodní festival amatérského divadla v gesci mezinárodní nevládní organizace amatérského divadla AITA/IATA. Tím poprvé myslím v dějinách českého amatérského divadla. Je to dějinný paradox, neboť právě předválečná střechová organizace amatérského divadla Ústřední matice divadelních ochotníků československých už v roce 1924 inicovala založení první mezinárodní organizace amatérského divadla. Učinila tak přesto, že si její představitelé uvědomovali rozdílnou kvalitu divadelní produkce a vyspělost své organizační struktury ve srovnání se zahraničními spolky. Druhá světová válka všechno smetla a další pokus ÚMDOČ v r. 1947 o znovuobnovení této organizace na sjezdu v Praze v r. 1948 už nemohl dopadnout dobře. Do poloviny šedesátých let bylo velké vakuum. Od r. 1966 do r. cca 1972 zažilo české divadlo krátké období skoro normálních zahraničních kontaktů. Normální je totiž přijímat soubory na mezinárodních festivalech či na domácích scénách a zúčastňovat se akcí v zahraničí. Pak přišla husákovská normalizace, která se sice bála pouštět zahraniční soubory na česká jeviště, ale těžko mohla úplně zavřít hranice pro české soubory. Strana a vláda se výjezdy pokusila ztížit různými administrativními opatřeními a přísně selektivním výběrem osob, kterým udělí výjezdní doložku. Tak např. Pavel Dostál s olomouckým Studiem na Světový festival v Monaku v r. 1976 neodcestoval. Socialistické Československo bylo od r. 1969 členem AITA/IATA a české soubory byly do zahraničí zvány často jednak díky kvalitě svých inscenací, a jednak i v rámci boje dvou společenských systémů. Není žádným tajemstvím, že řada festivalů v zahraničí dostávala zvláštní subvence na podporu účasti souborů ze socialistických zemí. Dotace nesla příznačný název podpora rozvoje demokracie v těchto zemích. Tyto kontakty přinesly českému amatérskému divadlu mnohé pozitivní rysy jak z hlediska dramaturgie, tak v pojetí divadelní činnosti. Po listopadu '89 se svět českým divadelníkům otevřel dokořán. Mohli nejen svobodně vyjíždět, ale svět čekal, že se teď ukážeme také jako hostitelé a pořadatelé.

Letošním mezinárodním Hronovem tak splácíme morální i faktický dluh z dob, kdy jsme nebyli svobodní. Dlužíme to našim předkům, sobě i světu. Osobně si myslím, že zahraniční inscenace vybrané z nabídky jednotlivých národních středisek AITA/IATA přinesou českému divadelníkovi inspiraci v dramaturgii i inscenačních postupech. Nemusí nikam cestovat, uvidí vše na domácí půdě. Byť má letošní Hronov statut mezinárodního festivalu, představí se deset českých inscenací. Poměr deseti českých k osmi zahraničním je v kontextu mezinárodních festivalů jistou výjimkou. Obojí včetně skutečnosti, že české soubory výjimečně nepřispívají na úhradu svých nákladů, je dárkem pořadatelů Jiráskova Hronova českým amatérským divadelníkům.

Lenka Lázňovská

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 37 (Ochotnické divadlo 47), číslo 4/**2000**
Vydává Informační a poradenské středisko pro místní kulturu,Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktorka: Lenka Lázňovská.
Redaktor: PhDr. Milan Strotzer.
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, Csc. (předseda), Josef Brůček, Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, František Mikeš, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.
Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga), MUDr. Václav Morava (kresby).
Adresa redakce: IPOS-ARTAMA, P.O.BOX 2, (Křesomyslova 7), 140 l6 Praha 4,
tel.: 02/61215684-7, **fax:** 61215688, **e-mail: artama(volny.cz** + artama(ipos-mk.cz
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka *JH&C* Mělník
Rozšiřuje: A.L.L. Production, spol. s r.o., PO BOX 732, 111 21 Praha 1,
e-mail: allpro(mbox.vol.cz, **http:**//www.allpro.cz, **tel.:** Hana Vokurková 02/6832150.
Objednávky přijímá redakce časopisu.
Cena 1 výtisku: 20,- Kč, roční předplatné: 120,- Kč;
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku: 25.7.2000.
© IPOS PRAHA 2000
ISSN 0002 – 6786

Neprodejný výtisk

Zpráva o brněnské Divadelní továrně

Mezi sérií festivalů letošního pokročilého jara proběhla bez patrnějšího publicistického ohlasu tzv. Divadelní továrna - krajová přehlídka mladého amatérského divadla pro brněnský a jihlavský region, z níž se mj. postupovalo na Šrámkův Písek 2000. Vracíme se k ní tedy alespoň informativní rekapitulací.

Akce konaná 14. - 16.4.2000 pod záštitou prvního náměstka primátora města Brna ing. Milana Šimonovského a rovněž za finanční podpory Ministerstva kultury ČR, byla původně plánována do areálu Vaňkovky - bývalé továrny na výrobu kotlů a parních strojů, která je jakožto historický cenný objekt zapsaný v Ústředním seznamu památek průmyslové architektury, nyní ve vlastnictví brněnského magistrátu. Díky mnoha obětavým nadšencům se některé její bohužel nevytápěné haly proměnily na kulturně společenské centrum, v němž se vedle bohaté výstavní činnosti konají četná vystoupení experimentálních divadélek, happeningy, performance apod. Vinou váznoucích věřitelských zástavních práv za dluhy předchozího majitele Zetoru a dalších statutárních nedořešeností však možnost uspořádat festival právě zde, na poslední chvíli padla. Hlavní organizátor, Klub přátel



Soubor Tohočasu bezpeří Brno / Sadokramle aneb Kolíková story. Na snímku z archivu autora je Martin Pazderník v roli Otce.

umění v ČR, reprezentovaný sekretářem Vladimírem Michalem, naštěstí operativně dohodl se zdejším vedoucím Mgr. Jaroslavem Tučkem propůjčení nevelkých prostor Alternativního divadla pro děti a mládež Polárka, které se, jakožto nejmladší brněnská profesionální scéna, soustřeďuje na hojné premiéry loutkářských titulů. Celou akci přesto poznamenala časová tíseň, i přílišná improvizovanost. Odborná porota nicméně každé vystoupení detailně rozebrala - i když se sedávalo na trávníku nebo na vedlejším hřišti.

O Divadelní továrnu, jejíž název vzhledem ke změně místa konání neodpovídal situaci, byl mezi divadelníky Brněnska a Jihlavska značný zájem, takže některé hlásící se soubory musely být odmítnuty nebo posléze „předisponovány" na obdobné podniky ve Vyškově nebo Břeclavi; **Divadlo na poslední chvíli Brno** s Trtílkovou Bludicí účast pro onemocnění odřeklo. Během tří víkendových dnů tu tedy vstoupilo celkem 13 kolektivů, dohromady přes půldruhého sta účinkujících. Škoda, že mnohé z nich neměly pro diváky a porotu k dispozici ani základní dokumentaci (programové letáky, fotografie apod.).

Poměrně malou část přehlídky tvořila nastudování, která v zásadě vycházela z předem daného pevného textu, byť poté všelijak jevištně ozvláštňovaného. Že i tak lze dojít k neběžně kvalitnímu výsledku, dokazovalo ambiciózní **Prkno z Veverské Bitýšky**, organizátor vlastních nesoutěžních setkání Na prknech. Plynulým propojením dvou jednoaktovek Valentina Krasnogorova (kdysi objevených Divadlem Husa na provázku) Pověz mi, o čem sníš a Pelikáni v pustině demonstroval zkušený a zde odměněný režisér Pavel Vašíček „kosmický smutek" tragikomické banálnosti mimoběžných a osamocených lidských osudů, přesně vystižených jak v dobrém typovém obsazení a individuálních kreacích (cena Jaroslavě Rozsypalové za postavu Ženy), tak ve výrazně stylizovaném, nepopisném celku. **Divadelní studio Dialog**, pracující pod oceněným vedením Miluše Kudličkové při brněnském Gymnáziu Matyáše Lercha, připravilo v podobě „divadla na divadle" montáž středověkých a barokních lidových výstupů a her Blázni krásní, sestavenou svého času teatrologem Janem Kopeckým. Početná parta učinila osou hodinové produkce průběžný motiv střetu necitlivé světské moci a svobody komediantského kumštu; vsadila na prostotu, cudnost a čistotu nepřehrávaného projevu, dobře se vyrovnávajíc nejen s nábožensky vzníceným partiemi pašijí či vulgaritami mastičkářských výjevů, nýbrž i s latinskými verši a s hudební složkou (za roli Majdalénky převzala diplom Dana Karásková a za herecký přínos také Veronika Karásková a Andrea Kleinová). Se zajímavým pokusem, oživit pozapomenutou rozhlasovou hru Bertolta Brechta Let přes oceán, přišel soubor **Špatně zabrzděno Velké Meziříčí**. Režisérka Eva Prešnerová, odměněná za dramaturgický přínos, se při zachování strohé reportážní věcnosti epické předlohy o boji osamělého pilota s personifikovanými přírodními nástrahami nad Atlantikem snažila akcentovat nemnohé dramatické motivy, a tak při podtržení antimilitaristické noty čelit její statičnosti i apriorní ideologičnosti. Spíše jako literárně vzdělávací pořad pojal své Setkání s E.A. Poem **Skandál z Domu dětí a mládeže Brno - Starý Lískovec**. Šestičlenná skupinka vedená Veronikou Rodriguezovou se omezila na kombinaci životopisných faktů a několika básní a próz tohoto romantického „prokletého" tvůrce, nevyhnula se však začátečnickým technickým nedostatkům, a ani pokus navodit autorovy halucinační stavy v matném hereckém ztvárnění Petra Juříčka nevyšel.

Převážná část přehlídkových vystoupení nesla pečeť autorského divadla, jejich žánrový rozptyl byl ovšem značný. Některé soubory se pochlubily vlastní, v podstatě celovečerní hrou. Autorská režie Milana a Petry Řezníčkových z kolektivu **Na kopečku při Psychiatrické léčebně Jihlava** se věnovala hře Všehoschopní všeho schopní - dosti obstarožní rodinné konverzačce s crazzy prvky v duchu divácky úspěšných Procházkových komedií z plzeňské profesionální dílny. Nad zjevně nezamýšlenou parodií na oblíbené televizní seriály v bezmála dvouhodinové produkci záhy převážila běžná vaudevillová a „sitkomová" klišé: jednorozměrné postavy kreslené tlustými tahy, jejich za vlasy přitažené záměny, jazykový humor, rovněž prvoplánový a podbízivý. Srovnatelné téma vyšlo textově i jevištně daleko lépe **Divadlu bez filtru Brno**, kde „chmurný tragikomický příběh podle skutečné události" z pera hrajících členů Jiřího Skovajsy (Brácha) a Rostislava Vašíčka (Matka) uplatnil kompoziční i jazykové rafinovanosti a do hry zapojil také javajky a maňásky.

Z rozsahem skromnějších autorských reprezentací si za předlohu i režii „skrumáže" Skupinka v provedení souboru **Společné Dramatické Činění PRASETAUN** při Dětském výchovném ústavu Jihlava (vystupovali v něm i Romové) odvážel cenu Jiří Juráš. Se starším nastudováním Sadokramle aneb Kolíková story vystoupila parta **Tohočasu bezpeří z Brna**. Šlo o sérii psychoterapeuticky rámovaných etud - někdy dosti popisných, a jindy metaforičtějších, do nichž k reálným postavám přistupovaly hračky nebo fiktivní bytosti typu Supermana; zřetelná byla inspirace některými filmy, např. Švankmajerovými Spiklenci slasti nebo Zelenkovými Knoflíkáři. Další soubor z brněnského Gymnázia M. Lercha, **Kolektiv 111**, nabídl poučený, estrádně laděný průřez klíčovými okamžiky našich poválečných dějin Čítanky a co dál? Přílišné ambice neměl spolek **Haffol** při Centru volného času Brno - Lužánky, kde hrající scénárista a režisér Tomáš Doležal sestavil Dívčí válku z mozaiky pasáží Kosmovy, Dalimilovy i Hájkovy kroniky a Aloise Jiráska. V apokryfické montáži ze starých českých dějin se objevily očekávané anachronismy a parodický styl Františka R. Čecha, celek pak nepřekročil úroveň středoškolské besídky, jak ostatně odpovídalo nízkému věku účinkujících.

Větší nároky na sebe i diváky kladlo teprve letos vzniklé **Divadlo V negližé Brno**. Jeho tři kmenové členky - vysokoškolačky daly svůj talent do služeb oceněné režírující autorky Blanky Fišerové. Její předloňská půlhodinová prvotina Postmortální intermezzo (mezitím již vystřídaná novinkou

Melancholicky) v abstraktní „rozhlasové" poloze literárně artistním jazykem konfrontovala spor protichůdných životních principů, zosobněných dvěma muzikálovými postavami - mocichtivou slavnou Evitou (Jana Cindlerová) a Vianovou, sebeobětavě milující Chloe (Markéta Matoušková), setkávajících se na pohřebišti divadelních nastudování. Ještě méně sdělnou jevištní formu volila skupina **Golemovy gaťky ZUŠ Blansko**, kde režisér Milan Rožtek přistoupil k „lepení představ inspirovanému grónskými mýty" Stál mu za hřích. V dějově nejasné pantomimě s hlavní figurou Smrti, sem tam prokládané citoslovečnými skřeky a předváděné v temném pološeru, převažoval dojem do sebe uzavřené fatalistické bizarnosti. Za tvůrčí přínos v oblasti improvizačního a pohybového divadla převzal ocenění středoškolský soubor Josefa Zajíčka **Útulek Brno**. Na holém jevišti a v civilním oděvu nabídl v pořadu Útulek VI. etudy v duchu pokusů pražské Vizity nebo Dekadentního divadla Beruška. Nepočetná, mimicky i gesticky zdatná parta prokázala schopnost v těsném kontaktu s hledištěm kolektivně navodit a vzápětí zrušit konkrétní situaci, přičemž potíže s jejím dešifrováním nastávaly jen občas.

Výsledné soutěžní pořadí vzhledem k Šrámkovu Písku bylo stanoveno takto: 1. - 2.místo: **Divadelní studio Dialog Brno** a **Společné Dramatické Činění PRASETAUN Jihlava**; 3.místo: **Divadlo bez filtru Brno**; náhradník - **Divadlo V negližé Brno**. Mimosoutěžní doporučení (soubor se totiž téměř souběžně zúčastnil vyškovských Trdlovin): **Prkno Veverská Bitýška**.

Vít Závodský

ŽLUTICKÉ DIVADELNÍ LÉTO v roce 2000

Programová rada: Vlastimil Ondráček, Alena Svobodová, Hana Šiková, Ivana Bradáčová, Vladimíra Morávková
Lektoři jury: Máša Caltová, Vladimír Dědek, Vladimír Zajíc

Pátek 2. června 14,15 hodin. Volant po 579 ujetých kilometrech prokluzuje v dlaních. Vedro & parno & ulepenost kulminuje. U žlutického internátu brzdím s neodbytným pocitem, že z auta místo masa a kostí ven mlaskavě vyžuchne protoplazma.

Šmátrám po klice internátu a - Achiouvejtosnadneonojezavřeno!

Vysílám střelnou modlitbičku a zvoním. Za dveřmi se mihne stín. Paní Jiřinka, spása lidstva, odmyká. Paní Jiřinka, ať ji Bůh při zdraví a humoru zachová, pokrčí otázkou obočí nad hlubokýma očima. Když však uzří splavenou protoplazmu, je jí vše jasné. Následuje vřelá silná káva, teplá sprcha, chladivá postel - přesně v tomto pořadí - na které se propadnu do posilujícího spánku, spíše však koma. Jo, a ještě něco. Paní Jiřinka mě odlifrovala na pokoj číslo 39, kde podle vizitky přes týden bydlí pánové: Plešák, Šrámek, Macháček. Po vyspání jsem jména zkontroloval, a přísahám při distingované jezevčici Máši Caltové, že tomu tak opravdu je. A pak, že se v Čechách nedějí divadelní zázraky. Tedy aspoň na primární magické bázi.

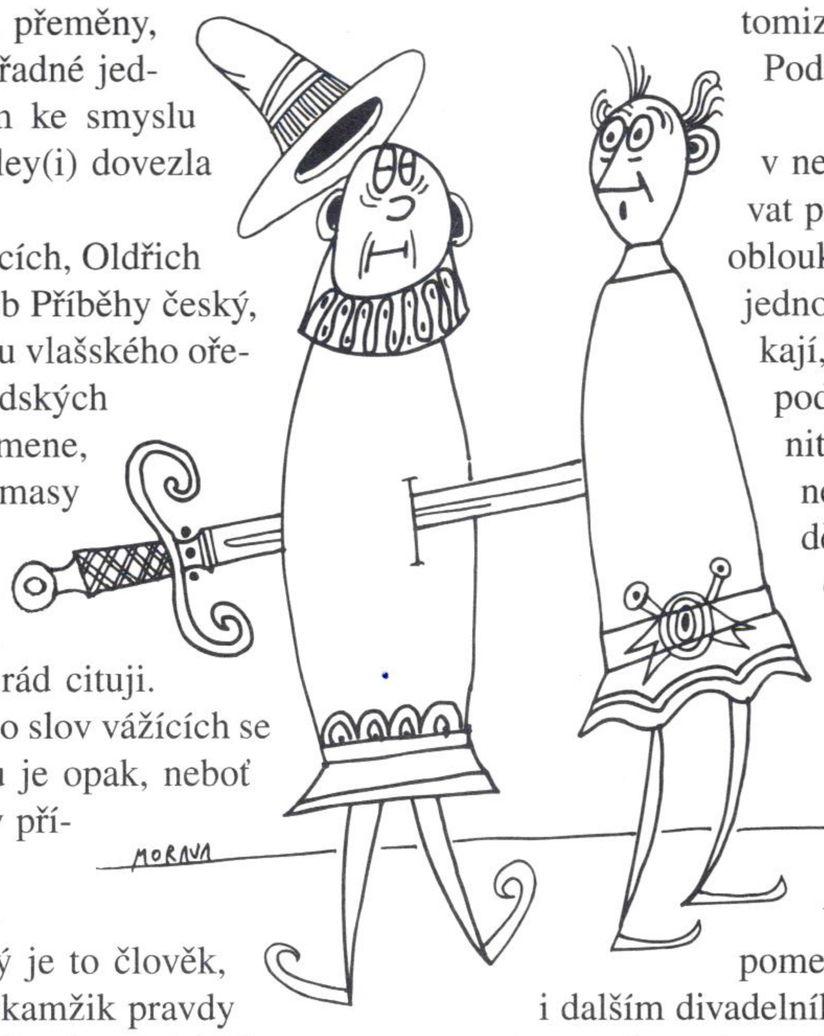
Osvěžen na těle šel jsem pak osvěžit duši, neboť DS ŽLUTIČAN Žlutice zahajoval DIVADELNÍ KOMEDII Bengta Ahlforse. Text je divadelní výpovědí o divadle, o trápení se s divadlem, o prostupování světa skutečného do světa umělého, a co všechno a jak se vespolně projevuje a ovlivňuje. Svěže napsaný, řádně kořeněný a přidrzlý text pak v druhém plánu otevírá závažné otázky etické. Jak běžné životní, tak vztahující se k tvůrčí činnosti. Díky komediální nadsázce jsou tyto závažnosti přijímány přes smích, přičemž se drápkem - jak to má být - uchytí v duši. Tak o tomhle všem mohl Žlutičan hrát. Tohle všechno nám však převážně sdělil jako slovní informaci, takže příběh byl jasný, směšnost lidského počínání též, ale popravdě řečeno výklad celku, postoj interpretů k obsahu, byl velice úsporný. Tak se stalo, že význam a smysl DIVADELNÍ KOMEDIE byl atomizován do jednotlivostí. Při jisté rezignaci na prostorový výklad situací a na situační fyzickou komiku jako takovou, bylo úsilí napřeno směrem k slovnímu jednání. Podle individuálních dispozic, či podle počtu zkoušek, jsme měli možnost prožít některé dramatické osoby jako kompaktní celek, s vnitřním životem a s vazbou na volně nahozený inscenační oblouk, a dramatické osoby, které vnitřní život měly oslabený. Ovšem vzhledem k tomu, že festivalové představení bylo zároveň premiérou, mnohé splatilo daň nervozitě, a pokud bude soubor dál trochu zkoušet, mohla by vyrůst komedie, která vůkol potěší kraj širý.



Než se dostaneme k dalším inscenacím, dovolte jedno zobecnění. Leitmotivem sezóny 1999/2000, který se ve Žluticích projevil nemarkantněji, byla atomizace divadla jako druhu. Jde o to, že byť je divadlo - a amatérské vytvářené z libosti především - dílem společným, výsledkem vespolného jednání obecně lidského v souboru a dramatického mezi osobami na jevišti, paradoxně jsou ve výsledku inscenace, a potažmo pak představení, rozdrobeny. Není to proto, nebo jen proto, že možná tvůrci rezignovali na zásadní koncepci výkladu textu, že ve svém usilování neprošli všemi zákruty myšlení o divadle a myšlením divadlem (trocha slušné teorie přec nikoho nezabije), ale možná proto, že společenské milieu, politické podhoubí, k této atomizaci vede. Já vím, je to triviální politologické srovnání, spíše ozvěna, ale když se i druh umělecké komunikace, stojící na bázi společného jednání, rozpadá v lepším případě na individuality (které jednají za ostatní), a v horším případě na individua (která jednají jen sama za sebe), je cosi s dánským sýrem v nepořádku. Dalším prvkem, který v herecké práci přečasto absentuje, je komentář dramatické osoby k tomu co činí, jak se vidí, jak zhodnocuje své úsilí či úsilí ostatních. A zase, je jedno, zda dramatická osoba má býti komentována dramatickou osobou, nebo hercem, herečkou XYZ. Tato skutečnost je spíše na jevištích šafránem než solí a pepřem, takže se opět zdá, že milieu nepřeje sebereflexi - komentáři. Že ten, kdo sebereflexi provádí, se vystavuje nebezpečí, že bude vůči němu zneužita. Nebo, že sebereflexe, a z ní nutně plynoucí potvrzení své osobnosti a instalování nových existenciálních duchovních prvků, nejde pod nos politickým kormidelníkům, a snaží se ji eliminovat. Možná přeháním, ale mnohé aspekty komunální politiky mi říkají, že ne, že volání po tom, aby vody byly stojaté a lidi nevyrušováni od čehokoli, tedy i od práce, a nikdo do ničeho raději nešťoural, a také ... vždyť to znáte, nebo si to ještě z časů ne zcela dávných pamatujete. Tento průmětnový oblouk aspektů společenského milieu do amatérského divadla je sice konstrukce z pěkně přepjaté myšlenky, ale už tím, že se mi neodbytně vtírá, nezbývá, než s ní vyrukovat na těchto stránkách. I kdyby to nebyla pravda (nebo zcela pravda) a popsaný leitmotiv by vedl pouze k doplnění a proměně hereckých prostředků, splnila by tato úvaha své poslání.

DS ŠTACE Kaznějov, Jiří Tibitanzl POHÁDKY Z KRAKONOŠOVY ZAHRÁDKY. Klady inscenace jsou dva. První, že Alena Svobodová je skvělá ženská, která dokáže pobláznit mladší generaci Kaznějova, že houfně strká prst do vrátek divadelních. Druhou pak je výtečná kapela, která je výsostně hudební a současně divadelní. Sice s kapelou jevištními partnery zacházeno jako s dramatickým chórem i osobou, ale jaksi zatím ne zcela významově vědomě, neboť se zdá, že některé situace by bylo možno právě přes kapelu a kapelou vyřešit divadelněji, než použitým popisem. Vstupy kapely, coby součást krajiny příběhu, jsou hudebním a divadelním požitkem. Zvolený text je řídký a takovým zůstal i přes snahu Alenky jej upravit. Výklad se tudíž převážně ubíral snahou vysvětlit příběh jako takový, než aby se soustředil na přehledné rozdělení dobra a zla, které do příběhu, divadla, a tím i našeho života vstupuje přes ústřední postavy Honzy a Káči, přičemž velkým Bohem na Harley(i) je Krakonoš sám. Pokušení, kterým Honza podléhá, jejich vyřešení, a dále reflexe od partnerky, jsou zatím více přáním než skutečností. Za úvahu též stojí přesnější zacházení s kouzelnými prvky po-

hádky jako je květina proměny, proutek přeměny, magie transmutace, etc. Jde tedy o nesouřadné jednotlivosti použitých prostředků vzhledem ke smyslu celku, a zbožné přání, aby hlídka na Harley(i) dovezla onačejší text, neboť potence je zřejmá.



Spolek divadelních ochotníků v Radnicích, Oldřich Daněk 3 x O CTI, LÁSCE & ZRADĚ aneb Příběhy český, flanderský, uherský. „Daněk pod skořápkou vlašského ořechu historie ukrývá jádra stále věčných lidských vášní. Není dobré, když se na toto zapomene, a inscenátoři místo vyloupnutí chutné masy jádra obkreslují na jevišti závity skořápky.“ Výstižná slova, však touhle srstí se bohužel chlubit nemohu, neboť se jedná o pestré peří rajky Máši Caltové, kterou rád cituji. Může se zdát, že pan Daněk používá mnoho slov vážících se k historickému času příběhu, ale pravdou je opak, neboť prostředí je druhotné. Kdo je kdo, jak je v příběhu a společnosti zařazen, jaká je doba, víme po prvních deseti vteřinách. Pak už je výsostně rajcovní kde je člověk, a jaký je to člověk, a kde je jeho místo, a jaký existenciální okamžik pravdy o něm ze skořápky vylupujeme. Pravdy stále platné, jakože po zimě přichází jaro. Stále platné a přitom pokaždé nahlížené z jiného úhlu pozorovatele. Věčné a věčně obracené a zkoumané z mnoha stran. A právě k tomu též slouží zdánlivá záplava slov. Slova však jsou operačními nástroji, jimiž je zkoumán a znovurestaurován obraz člověka ve světě. Nehledě na to, že ve třetím plánu pak Daněk operuje paradoxy, které vycházejí ze střetu zažitých představ (o lidech a době) s pravděpodobnou skutečností, kdy poukazuje na to, že mnohé aspekty jsou často ukryté za strnulou konvencí pojmového pomníku. Radničtí autorovu scénickou nabídku zrealizovali v postavě Jeana Froissarta a Alžběty Uherské, ale v ostatních případech spíše klouzali po povrchu historického ořechu.

DS MLASK Manětín, Jiří Suchý & Jiří Šlitr ČLOVĚK Z PŮDY. Manětínským to dobře zpívá a kapela to s instrumenty umí ještě lépe, takže celkem oprávněně sáhli po textu text-appealu, který jim umožnil se projevit. Jiná věc je, že až na Malého lorda a První girl, které opravdu zajímalo co se kolem nich děje, co příběh, co ostatní a jak do toho všeho - včetně divadla - vkročit, ostatní spoluhráči byli povýtce rezervovaní. Jistě, všichni víme, jak skvělá věc je možnost si na jevišti zařádit, ale též víme, v co se řádění může zvrhnout, pokud není tematizováno. Možná se (podle slov režisérky) záměrně drželi zpátky, ale zdá se jisté, že základní rozpor tohoto slavného textu nebyl důsledně rozkryt, a tak ani nemohl být, soudě podle zřejmých příznaků, významově realizován. Jde o to, že text-appeal o člověku na půdě si radostně pohrává se dvěma světy, z nichž jeden má obsah, ale neví jak jej projevit, v jaké formě jej artikulovat, což je linie Petra a Martiny, a druhý má dokonalou formu, dokonce umí svižně a umně propojovat prefabrikáty formy, ale zcela postrádá obsah, což je linie Sommera. K tomu pak přistupuje hravý svět obsahu a formy, jimiž jsou šantánové ženy a muži, který doplňuje, komentuje, vytváří v nás představy, které souvisí se strukturou žánru. Nuže, pro mnohé bylo představení příjemným rozpomenutím, ale více zněl sálem povzdech, že mohlo být lépe, neboť manětínští by na tento žánr měli, jak se výstižně říká, dudy. Měli zajímavou a žánru naproti jdoucí scénografii a tak snad, určitě, by to příště chtělo pečlivější dramaturgickorežijní přípravu.

DS MKZ Horšovský Týn, N. V. Gogol ŽENITBA. Ať Václav Kuneš zdvihá ručky jak chce a hlasem vřelým vysvětluje, že měli ten nejlepší úmysl, málo platno, cestu do pekel si jím vydláždili dokonale. Vmontovat bylinu o Iljovi Zabijákovi do Gogola jako střet dvou pohledů na hrdiny, není výklad, a nikdy jej nemůže suplovat. Vytvořit koláž, montáž, leporelo různých přístupů a pohledů ano, ale Gogol jest autor, který je inscenátorům partnerem a ne věšákem na ideje. Takže express highway to hell (pro neznalé: Autobahn nach Hölle) je zřejmá! A právě pro výše popsanou tendenci, a zároveň pro herecké dispozice horšovských, se zde nejprůkazněji (též u Žlutic), projevila zmíněná atomizace inscenace. Jistě, představitelé Agáty, Tekly, Podkolatova umí drtivé a nitro trhající rozpory mezi snem a realitou, mezi přáním a strachem z přání v nevykolíkované skutečnosti, manipulaci etc., sdělovat průběžně, výstižně, srozumitelně, a v dramatickém oblouku té které dramatické osoby. Jenže, jenom jako jednotlivé atomy, které, když se tu a tam náhodně setkají, pak dokáží v situaci vzít divákům dech. Nutno ale podotknout, že z mnoha příznaků bylo zřejmo, že Ženitbu horšovští přečetli důsledně - například postavy nezesměšňovali, nevysmívali se jim, jak se občas děje, ale důstojně, směšnotragicky s nimi bojovali o věno a tím i o život. Přesto Matička Rus recitující paján o zabijákovi je neustále sváděla z cesty - inu, nomen omen se stal skutečností.

Skutečnost tohoto příspěvku je taková, že reflexe jednotlivých představení je zaměřena na neurastenické body a zatuhlé chrupavky, v blahé naději, že snad i takto volně a obecně pojatá diagnostika bude coby připomenutí k užitku jak souborům, které hrály, tak snad i dalším divadelníkům jako zpráva o stavu. Především musím podotknout, že rozborové semináře byly velmi vstřícně naladěné, a všichni tři lektoři tiše doufají, že drobně přispěli k naději. Naději jako předpokladu, že při inscenování další hry se tvůrci plzeňského regionálního regimentu zaměří i na aspekty, které se jim na počátku práce zdají být samozřejmostí, aby se pak v závěru přišlo na to, že pod tím či oním si každý představoval ale cos úplně jiného. A též, že co se na jevišti neřekne, nepojmenuje, neartikuluje obrazem, opisem, imaginací - ale pozor, vždy přes konkrétní jednání slovem či akcí - neexistuje, a jako diváci tudíž můžeme pouze konstruovat, ale ne spoluprožívat zázrak divadla, takže v důsledku neprojdeme katarzí. A nejen diváci. O zážitek spolusdílení v krajině příběhu a o očištění prožitkem se tak připravují i sami tvůrci.

Co závěrem? Jestliže jsem před rokem tiše úpěl nad zanedbaným koedukovaným reterátem ve žlutické kultuře, pak musím říci, že večer před festivalem byla slavnostně přestřižena páska a do provozu byly uvedeny dvě ***** luxusní toalety. Vlídnost žlutických je známá i festivalovým notorikům, takže zbožné přání do dalšího roku zní: Pane starosto, když už jste si zadal s komedianty a na jevišti s nimi samozřejmě s neobvyklou samozřejmostí traktujete všeliké postavy světa, který znamená více než ten náš reálný - ten ovšem díky své veřejné funkci na radnici znáte z pozice reality lépe než kdo jiný - pak se vám snad podaří svatostánku Thálie zajistit světelný park a tahy. To by tedy byl tah hodný velkého muže a politika. Zvolte si, co je vám bližší, hlavně ať příští rok můžeme všichni volat z plných plic VIVAT LUX!

Vladimír Zajíc

DĚTEM SE LÍBILO ŠLAPACÍ KRÁLOVSTVÍ

Oblastního festivalu divadelních souborů hrajících pro děti Dospělí dětem 2000 v obci Hovězí na Vsetínsku se ve dnech 2. a 3.června zúčastnilo osm kolektivů. **Hlavní cenu a nominaci na národní přehlídku Rakovnická Popelka získal soubor OPAL Opava za inscenaci hry Šlapací království** (upravená rozhlasová hra autorů Z. Svěráka a J. Šípa Kolo se zlatými ráfky). Stejný soubor si odnesl i cenu dětské poroty.

Dále byli oceněni: Jaroslav Hájek ze souboru Skřítek Havířov za práci na přípravě inscenace pohádky A. de Saint Exupéryho Malý princ, Jana Lukšová a Hana Steberová z Gymnázia Orlová za práci na inscenaci pohádky Jana Wericha Fimfárum, Danuše Šenkeříková (Magnet Bruntál) za přípravu inscenace hry Až opadá listí z dubu na motivy Jana Wericha.

Cenu za scénografii ve hře Ostrov splněných přání získal Alois Holásek ze souboru Duo Frýdek - Místek, vavříny za herecké výkony si vysloužily Marcela Mrkosová (Jiříkovo vidění Ostrava) za roli Vlka v pohádce Červená Karkulka a Karla Larišová (Duo Frýdek - Místek) za roli Kašpárka v pohádce Ostrov splněných přání.

Porota pracující ve složení Stanislav Macek, Miroslav Dědic, Petr Jedlička

a Ladislav Vrchovský přivítala kvalitativní vzestup výběru dramatických předloh a literárních textů upravovaných pro jeviště. Z osmi her se objevili jako autoři: dvakrát Jan Werich, A. de Saint Exupéry, Zdeněk Svěrák a Jan Šíp, Vojtěch Cynibulk. Bohužel stále ještě „žijí" na jevištích i pánové Oubram a Novák, objevila se opět muzikálová pohádka O líných strašidlech Vl. Čorta. Ostravský soubor Jiříkovo vidění přišel s autorským textem na motivy pohádky O červené Karkulce (autor J. Neduha).

Vítězná inscenace OPALU Opava přinesla objevnou dramaturgii a také kvalitní výsledek při pokusu o přenesení hry z rozhlasových vln na jeviště. Dále ukázala možnosti propojení výrazových prostředků známých z loutkového a činoherního divadla. Téměř metodickou ukázkou je v tomto případě výběr, sjednocení a užití výtvarných výrazových prostředků. Samozřejmostí u OPALU Opava jsou pěvecké, hlasové a pohybové dispozice herců i přehledná režie.

Malý princ v podání havířovského Skřítka je velmi kultivovaným a přitom sdělným a poutavým divadlem s výrazným výkonem dětského hlavního představitele. Celek nepůsobí jako literatura na jevišti, což u této předlohy často bývá hlavním kamenem úrazu. Je tomu tak proto, že text je zestručněn až na základní poselství jednotlivých postav a situací. Soubor se však nedokázal vyrovnat s cizím prostředím a podstatně větším sálem, než v jakém doma působí.

Strašidlo Bublifuk autorské dvojice Oubram-Novák v podání **krnovského Lidového divadla** nemohlo oslovit ani děti, ani jejich rodiče. Nekvalitní text se stal (už po několikáté) hlavní příčinou neúspěchu jinak interpretačně docela disponovaného souboru.

Frýdecké Duo předvedlo Cynibulkův **Ostrov splněných přání**. Předloha pro loutkové divadlo sloužila tentokrát činohercům, kterým se bezezbytku podařilo na dětského diváka přenést zábavnou formou závažné mravní poselství o ceně života. Ozdobou inscenace byl výkon představitelky Kašpárka.

Werichovo **Fimfárum** si soubor z **orlovského Gymnázia** mírně upravil, představení s rysy studentského divadla však vkusnou a oduševnělou formou pobavilo malé i velké diváky.

U Červené Karkulky ostravského Jiříkova vidění je hlavním problémem režijně nezvládnutý mimořádně disponovaný představitel vlka, který na sebe strhává veškerou pozornost. Navíc je tak zábavný, že děti nakonec zapomenou, že jde vlastně o zlou a nebezpečnou šelmu. Autor textu napsal obsáhlou roli pro psa, způsobil si však následně jako režisér problémy s posláním i srozumitelností akcí s touto postavou spojených.

Předloha muzikálu **O líných strašidlech,** z pera Vladimíra Čorta také nese všechny znaky „díla zplozeného bez vnitřního tvůrčího přetlaku". V textu je řada věcných chyb, banalit, příběh je více než primitivní. Bohužel však ani v rovině interpretace nebylo při představení **opavské MEDÚZY** v soutěži zrovna na co se dívat, a pěvecké výkony zůstaly často za základními požadavky na zapamatování textu a intonační jistotu, o taneční složce ani nemluvě.

Soubor **MAGNET Bruntál** předvedl pohádkovou miniaturu **Až opadá listí z dubu,** napsanou vlastními silami na motivy Jana Wericha. Mravoučný spektákl, varující před neúměrným používáním alkoholu, se místy spoléhal na účinky obhroublého humoru, často však až na hranici vkusu. Naštěstí šlo o poslední, podvečerní představení přehlídky a v sále vskutku malé děti už nebyly. Přesto je na práci souboru sympatická snaha diskutovat o tom, co ještě je únosné a co ne, což v rámci zkoušek jistě vede k obohacení psychického růstu mladých členů kolektivu. Samo představení pak nepostrádalo spád a rozhodně nenudilo, naopak, přineslo i řadu režijně inspirativních okamžiků.



Účastníkům přehlídky byla při závěrečném hodnocení doporučena pro výběr vhodných textů v divadle pro děti spolupráce s katedrou teorie a dějin dramatických umění Univerzity Palackého v Olomouci a také spolupráce s místními Základními uměleckými školami. Ukazuje se, že interpretační schopnosti i možnosti využití techniky plošně rostou, největší potíž však stále spočívá ve výběru kvalitní předlohy a v práci s ní. Přes všechna negativa (kterých bylo vskutku málo) však letošní severomoravská přehlídka divadelních souborů hrajících pro děti potěšila předvedením velmi ambiciózního představení souboru Opal Opava a celkovým nárůstem kvality ve všech směrech.

Ladislav Vrchovský

Šrámkův Písek 2000

Národní setkání mladého a netradičního divadla Šrámkův Písek 2000 začalo přesně v duchu svého vymezení inscenací **Studia Hlamestyl z Prahy** nazvanou **Jan Hus - Vzkříšení**. Inscenace je dosti rouhačská variace na historické události za vlády Václava IV., napsaná trojicí Benyovszký, Petr, Rumlena, v inteligentních pravidelných verších, kostýmovaná v postmoderně video-fantasy stylu s prvky jízlivé recese (Jan Žižka ve vestě a v beranici jako Ladův Český Honza, ulízaný Hus ve zlatém prelátském plášti). Inscenace byla zážitkem povýtce autorským, méně už hereckým, poetika souboru nezapírá inspiraci Monty Pythonovým Létajícím cirkusem. Jde vskutku o divadlo mladé, netradiční a intelektuální, jemuž větší přesvědčivosti chybí především (ale možná pouze), dokončit započatý krok přes dělící čáru mezi literaturou a divadlem.

O inscenaci plzeňského souboru **Okřídlený vůl**, Charmsově **Jelizavetě Bam,** jsem psala v souvislosti s krajskou přehlídkou Wolkrův Prostějov. Časem, jak se inscenace v reprízách usazuje, vynikají její dva sporné body: střízlivý, stylizovaný herecký projev Evy Ichové v roli Jelizavety, v kontrastu s robustním herectvím zbytku ansámblu, a totožnost postavy s červenými deskami, která příběh otevírá a začíná vyprávět jako autor, dál se však chová jako cenzor či představitel totality. Inscenace i přes nezodpovězené otázky představovala jeden z vrcholů přehlídky.

Poetická dramatizace sci-fi románu Jana Weisse **Dům o tisíci patrech ZUŠ v Uherském Hradišti** otevřela otázku o podstatě intelektuálního kýče, díla, které pojednává suverénními prostředky myšlenkovou i obrazovou chudobu, předstírajíc neexistující hlubiny. O kvality předlohy, souborem bráněné, se rozproudila debata v publiku. **Divadlo VOSTO5 z Prahy** tvoří tři mladí muži, kteří na podkladě starého obrazu, příručky, kterak vésti hodiny tělocviku a vzpomínkových próz Josefa Lady, vytvořili poctu klukovskému dětství. Fyzkulturní začátek, který se z anoncované upocenosti promění v rafinovanou tělesnou interpretaci dvojrozměrných kreseb Josefa Lady, přejde do vyprávění o Vánocích, jež je doprovázeno hrou s malými plošnými loutkami. Inscenace se jmenuje **Hrusice 1907** a vystupuje v ní kdekdo, včetně letce Blériota a kocoura Mikeše, což jedno s druhým tvoří jemnou a rozechvělou hru s dětstvím, které, je-li řádně prožito, tvoří základ pravé mužnosti.

Dekadentní divadlo Beruška z Hranic pěstuje své improvizace už řadu let: inscenace **Chtěl bych být potkán** se motivicky pohybovala mezi školní jídelnou (momentální inspirace) a světem filmové grotesky. Přinesla rozkoš z brilantní jazykové hry. Dva aktéři Berušky jsou v nepřetržitém kontaktu s publikem, jež dovedou usvědčit z intelektuální slabosti (typologie těch, kteří se smějí vtipům, „inteligentní humor" jako past na diváckou ješitnost). Oba aktéři, sami neuvěřitelně bystří, svou jazykovou hrou stále balancují mezi trivialitou a nejjemnějším pohráváním s významy, čímž zpochybňují cokoli, co se podobá prázdným symbolům a velkým slovům. Ve chvíli, kdy improvizaci dochází inspirace, dovedou lehce a rychle dovést pořad ke konci: kolikrát jsme v hledišti této jejich schopnosti vzpomínali u nemožně dlouhých představení!



Soubor **Ty-já-tr z Prahy** sehrál Hamptonovy **Nebezpečné vztahy** jako klasické interpretační divadlo. Představení zaujalo zejména zvládnutým sdělením textu (myslím pochopitelně významovým) a herectvím představitele Valmonta Ondřeje Volejníka. Slohově vysoké a významově mnohovrstevnaté drama (dle románu v dopisech) ovšem bylo v režii Michala Koláře přece jen zploštěno jak ve výkladu, tak v postavách, režie jako by se vyčerpala vedením herců k přesnému slovnímu sdělení a nestačila už na vybudování situací jako podkladu k jedná-

ní, ani na mizanscénu. Inscenace byla příjemným zážitkem, k ohledávání mezí a cest divadelnosti, autorství, autenticity etc. - otázek, které si Šrámkův Písek ze své podstaty klade, přispět nemohla.

Inscenace souboru **Nejhodnější medvídci z Hradce Králové**, nazvaná Artikulátor - souboj o tlumok, začala pozdě v noci patetickým monologem Matky - stromu, v němž vysvětlen jest původ a zrození bratrů Recitátora, Deklamátora a Nejmladšího. Ač jména znějí recesně, věc se děje v rovině zcela vážné, plujeme vodní říší, bratři jsou předpotopní mloci, bohyně jsou tři a Mistr hraje na violoncello. René Levínský alias Arnald Lionlowe napsal quasi vysokým patetickým jazykem paramýtus, v němž se odehraje souboj titánů o 3 kouzelné rekvizity, pořízené kdysi z kůže jejich matky: klobouk, plášť a tlumok. Nejmladší - zjevem, výtvarným pojednáním do opelichané srsti starých hraček i způsobem řeči trochu mamlas, v souboji s bratry své místo uhájí, zůstává držitelem tlumoku a dostává jméno Artikulátor. Tři bratři tedy dohromady jmény skládají 3 vlastnosti přesvědčivého slovního projevu. Celý paramýtus je hrán ve vysokém slohu, zvučně se deklamuje a pohyb je uměřený, hudba vážná, až člověku zůstává rozum stát nad tolikerou mystičností na základě takové ptákoviny. A tento pocit, právě popsaný, je rafinovanou metaforou, na níž tvůrci pracují všemi prostředky po celý čas představení. Věc však má jistý komunikační zádrhel, který je těžko definovat po jediném shlédnutí kolem půlnoci, kdy se člověk na vlastní vnímání nemůže plně spolehnout. Je to celé dobré a přesně vymyšlené, ale je to trochu nuda. Fakt je, že úlevný prvek zcizení je poetice této inscenace cizí a vzdálen.

Bylo nás 5+5 Turnovského divadelního studia zpracovává Poláčkovu novelku s posílením dívčích postav. Režisér a duchovní vedoucí inscenace Petr Haken jemně pracuje s motivy předlohy, takže rozšíření o nové postavy je organické a vychází z textu (některé postavy v textu dokonce jsou). Pěkná práce se souborem ZUŠ, jejíž úskalí se projevila na jiných horších inscenacích jiných souborů, o nichž je škoda zde referovat.

Bohužel, několik souborů přivezlo do Písku buď více či méně okoukané postupy a dramatické přístupy, nebo beztvaré kreace založené na jediném, brzy vyčerpaném nápadu. Slabé inscenace, podle podivného zákona také velice dlouhé, vyčerpávaly publikum a lektory a ubíraly čas i síly v diskusích o tématech, která nastolily inscenace dobré. Nelze než stále znovu apelovat na omezení délky inscenací pro ŠP a větší uvážlivost při doporučování z krajů. Kýženou zkušenost lze získat přece i jako pozorovatel. Představení opožděně docestovavšího souboru Spolčení Dramatického Činění Prasetaun při DVÚ Jihlava jsme spolu skolegyní M. Caltovou neviděly: vlaky jely, mírně zdražené a podle nového jízdního řádu. Lze se však o nich dočíst v článku Dětská scéna 2000 (pozn. redakce).

Alena Zemančíková

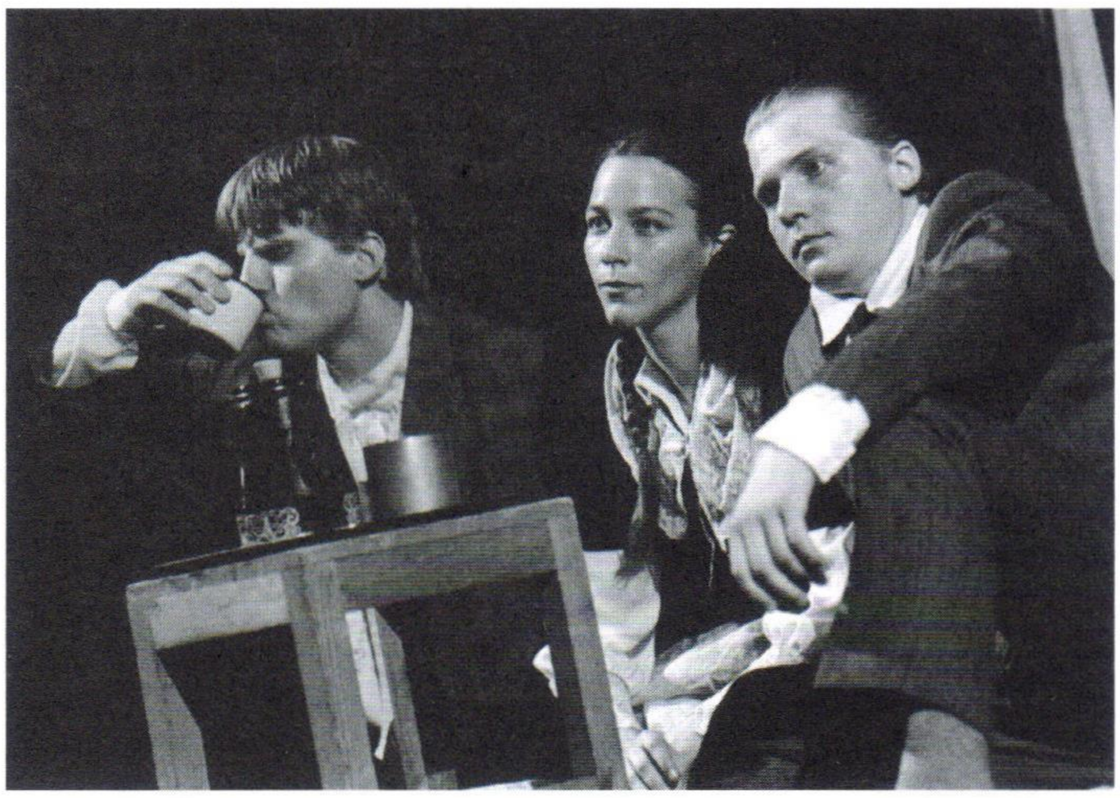


Soubor Nejhodnější medvídci Hradec Králové / René Levínský alias Arnald Lionlőwe: Artikulátor - souboj o tlumok. Inscenace byla ze ŠP nominována na 70. Jiráskův Hronov. Foto: archiv souboru.

NÁVRAT NA KRUHY SVÉ, ZAMYŠLENÍ NAD ŠRÁMKOVÝM PÍSKEM

Šrámkův Písek, někdejší národní přehlídka autorského a netradičního divadla, měla v sedmdesátých a osmdesátých letech velmi výrazný vliv na rozvíjení a proměňování jazyka amatérského divadla. Šupina Vodňany, Jirásek Česká Lípa, svitavské Céčko, brněnské Divadlo X, Paraple Praha, později Léblovo Jelo a brněnský Pitinského Ochotnický kroužek ad. přinesly pojetí divadla jako osobní výpovědi o světě kolem v rovině tématu a postupy postmodernismu v rovině formy. Tehdy představoval ŠP relativní oázu tvůrčí svobody, neboť díky statečnosti jeho pořadatelů i shodě okolností nebyl pod takovým ideovým drobnohledem jako např. Jiráskův Hronov. Onou okolností mám na mysli např. fakt, že vyhlašovatelem a pořadatelem Písku byl Svaz mládeže, kterému strana věřila trochu více než jiným pořadatelům. To vše skončilo listopadem 1989.

V roce 1990 po rozpuštění mládežnické organizace se sice Písek uskutečnil, avšak bez jakýchkoliv finančních prostředků, zúčastněné soubory musely uhradit všechny náklady. Pak se chvíli zdálo, že je situace vyřešena. Ministerstvo kultury se totiž Písku podobně jako jiných přehlídek pořádaných organizacemi bývalé Národní fronty, ujalo, svěřilo je do odborné péče nově zřízené organizace (IPOS a jeho útvar ARTAMA) a dohodlo s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, že na přehlídku přispěje z peněz zděděných po Svazu mládeže. Tato dohoda vydržela jeden rok. Později už žádné prostředky MŠMT neuvolnilo, neboť prý byly trvale přesunuty do rozpočtu rezortu kultury. Dva roky MK ČR na přehlídku přispívalo z balíčku neustále se zmen-



Soubor Okřídlený vůl Plzeň / Daniil Charms: Jelizaveta Bam. Inscenace byla ze ŠP doporučena na 1. místě k výběru do programu 70. Jiráskova Hronova. Foto: archiv souboru.

šujícího určeného na podporu národních akcí. V polovině devadesátých let přišel další dramatický obrat. Vedení ministerstva se rozhodlo, že nadále nebude nic vyhlašovat a že se také zmenší počet přehlídek, na něž přispívá. Náměstkovi Prokopovi a spol. se zdála podpora neprofesionálního umění včetně amatérského divadla velmi nestandardní záležitostí, která se vymyká běžným postupům státních orgánů v jiných zemích. Je sice pravdou, že ve Spojených státech se nic takového neděje, ale v řadě demokratických evropských zemích je tato podpora z veřejných zdrojů obvyklá. Šrámkův Písek byl tzv. předán místu a odkázán na grant, o nějž požádá občanské sdružení. Několik dalších let byl na tom Písek bledě. Nejen, že se v místě nenašlo občanské sdružení s kulturní působností (tuto roli suplovali Tatrmani ze Sudoměřic), ale zejména město Písek o přehlídku naprosto nestálo. Dokladem je např. odmítnutí grantu na ŠP pro Tatrmany se zdůvodněním, že žadatel nepůsobí na území města Písku. Písek se v té době musel spokojit s grantem MK ČR ve výši 30 až 50 tis. Kč, s tím, že vše ostatní museli uhradit účastníci. V roce 1998 bylo založeno občanské sdružení Prácheňská scéna a v r. 1999 město Písek poprvé poskytlo na přehlídku dotaci ve výši 50 tis. Kč. Musely se však vyřešit ještě dva další pro-

blémy. Klíčovým z nich byla otázka, kdo bude místním pořadatelem. Divadlo F. Šrámka, kde se většina představení uvádí, není na to personálně vybaveno. Nějakou dobu proto tuto roli dobrovolně a z ochoty převzaly pracovnice odboru kultury Okresního úřadu v čele s paní Libuší Drdákovou. Letos poprvé se toho ujal Kulturní klub města Písku jako zařízení města. Malým problémem bylo rovněž hledání jiného spolupracujícího občanského sdružení poté, co Prácheňská scéna rezignovala. Chci podotknout, že to panu Prachovi a spol. nemám za zlé, a chápu to. Soubor se orientuje na jiný typ divadla a většina produkcí Písku ho nezajímá, a pak, díky z ekonomických důvodů nutným restrikcím MK ČR, se jako regionální občanské sdružení nemůže ucházet o dotaci na vlastní projekt (do konkurzu může předložit pouze jeden, a tím dosud byl ŠP). Spolupořadatelem se tak od letošního ročníku stala Společnost amatérské divadlo a svět. Díky Klubu se také Písek po deseti letech vrátil do někdejšího Klubu Jitex Písek. Pravda, skvělé vybavení včetně paravanů, praktikáblů apod. se už dávno ztratilo. Doufám, že tím přehlídce na nějakou dobu ekonomické a organizační zmatky skončily a že se pořadatelé (město Písek, Divadlo F. Šrámka, Kulturní klub a IPOS-ARTAMA) budou moci soustředit na to podstatné, tj. obsah, o čem má přehlídka být a komu je určena.

Nepopírám, že odpověď právě na tyto otázky není jednoduchá. Myslím si však, že to neřešitelný problém není. Vraťme se na okamžik k historii této akce. Datuje se od r. 1957. Začala jako celostátní přehlídka dětského a mládežnického divadla s kategoriemi od 6 do 15 let, od 16 do 21 let a od 21 do 26 let. Tato koncepce trvala až do r. 1971, kdy se dětské divadlo osamostatnilo na vlastní přehlídce. Prudký vpád divadla malých forem a středoškolského v první polovině šedesátých let způsobil, že na přehlídce opticky převažovaly obě vyšší věkové kategorie. Teprve v 70.letech se Písek postupně stává přehlídkou netradičního divadla. Při pohledu na dnešní strukturu národních přehlídek je zřejmé, že jde, s výjimkou Krakonošova divadelního podzimu, o přehlídky druhové. Ve vztahu k Písku nás musí nejvíce zajímat Divadelní Třebíč. Začala v r. 1991 nejprve jako přehlídka činoherního divadla založeného na tradiční divadelní konvenci, tedy jako protiklad k Písku, v té době přehlídce autorského a netradičního divadla. Třebíč se však za necelých deset let své existence posunula kromě svého původního poslání (inscenace uplatňující principy hereckého divadla dramatické postavy a vycházející z textů dramatických autorů) rovněž k inscenacím hudebního divadla a také využívajícím různé principy hereckého divadla a vycházejícím z nejrůznějších zdrojů tzv. otevřené dramaturgie. Tento třetí proud tedy připouští autorské divadlo. To je podle mého názoru pro uvažování o koncepci Šrámkova Písku velmi významné.

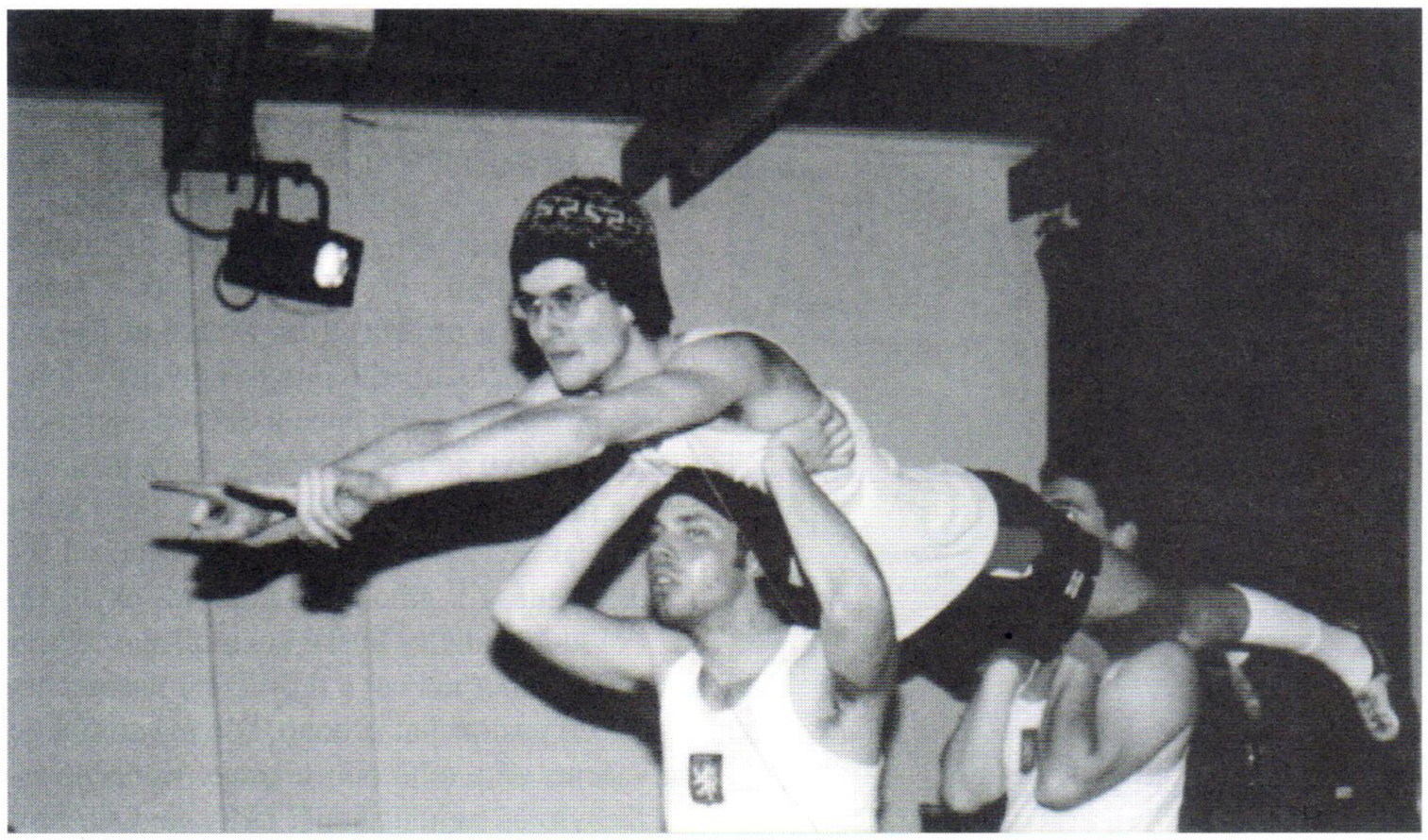


Velmi amatérské divadlo z Kladna / Kazimír Lupinec: Sága rodu Rassini. Foto: Jiří Chlum.

Písek v devadesátých letech nejprve pokračoval ve svém určení z předcházejícího desetiletí. V první třetině tohoto období, kdy došlo k velkému úbytku souborů a inscenací, však bylo skutečně alternativního divadla velmi málo a mnohé inscenace např. Divadla AHA! z Lysé n. Labem, Rádobydivadla Klapý, s razantními přepisy klasiky, které patří spíše do proudu tzv. otevřené dramaturgie, se ucházely o Třebíč. Jedním z důvodů byla také skutečnost, že Písek, a to jak na jevišti, tak v hledišti, ovládli mladí. Mám na mysli skutečné divadelní mládí, tak do dvaceti let. Své by o tom mohlo vyprávět Dividýlko Slaný či lidé z hradeckých Jesliček. Třicátník se nutně mezi touto omladinou musí cítit jako fousatý dědeček, jehož myšlení je na úrovni minulého století. Tak vzdálené je často uvažování o divadle či o světě těchto mladých lidí. Tento trend pokračuje. Jako doklad trochu jiných přístupů uvádím perly z letošního Písku. „Máte pravdu, ale nic s tím dělat nebudeme, nám se to líbí právě takhle“, soubor odpovídá na námitku lektorského sboru, že si mají víc pohrávat se situacemi. Jiný soubor prostě vložil kus jedné inscenace, která nepostoupila do Písku, do té, která vybrána byla, neboť ty první nechtěl zklamat. Své naznačila i diskuse o tom, zda Weissův Dům o tisíci patrech je mrtvá literatura. Pro tyto mladé lidi je vzrušující nejen tajemno, snové ireálno, ale kupodivu silně cítí i téma manipulace, byť socialismus zažili pouze jako děti. Je to pro ně výsostně dnešní téma. K mládí patří také hlučnost, malá ochota k toleranci a jistá neurvalost. Chování v divadle některých z nich je velmi podobné chování jejich vrstevníků v letech 1997 až 98 na Jiráskově Hronově. Hlučné odchody uprostřed představení, bagančata vyložená na plyšových sedadlech, jídlo v hledišti apod. Díky mravenčí pedagogické a psychologické práci lektorů Klubu nejen mladých divadelníků to na Hronově postupně pominulo.

Toto mládí je tedy jedním z výrazných rysů Písku a nedivím se, že v koncepci má své místo. Písek je dnes označen jako přehlídka mladého /věkový průměr do 26 let/ a netradičního divadla. Zatímco mladé předurčení je respektováno, s onou netradičností je trochu problém. Poroty regionálních přehlídek si to často ulehčují tím, že většinou posílají všechno mladé, tedy např. i inscenace vysloveně založené na principech tradičního činoherního divadla, které by se klidně mohly ucházet o účast na Divadelní Třebíči. Někdy soudí, že kvalitní věci včetně autorských (připomínám, že Třebíč má v propozicích tři kategorie) patří na Třebíč, ty méně kvalitní na Písek. Takže v posledních letech Písek osciluje mezi jakousi nevyhlášenou i nezamýšlenou žatvou mladého divadla (činohra, autorské divadlo, loutkové inscenace, divadlo poezie apod.) a mezi dílnou mladého divadla, která je spíše pracovní záležitostí, setkáním než národní přehlídkou s právem nominace na Jiráskův Hronov. Slávu alternativního divadla tak zachraňují divadla poezie, např. plzeňský Okřídlený vůl, Studio Dům z Brna, inscenace hradeckých Jesliček a Nejhodnějších medvídků a nějaká překvapení, jako byla v loňském roce vyškovská Maryša nebo letos neznámé pražské Divadlo VOSTO5.

Jaké možnosti pro koncepci Šrámkova Písku se tedy otevírají: Všechny z nich jsem již naznačila. Divadelní mezidruhová žatva mladého divadla s jednoznačným věkovým předurčením. Je to sice lákavé, ale myslím, že by to vyloučilo opusy, které např. zajímavým způsobem bourají divadelní konvence, avšak často ještě nedorostly do celistvého divadelního tvaru. To je podle mne škoda. Druhou možností je rezignovat na národní přehlídku, včetně vyloučení práva nominace na Hronov, otevřít dokořán bránu mladému divadlu, zejména středoškol-



Divadlo VOSTO5 z Prahy / Cihlář, Kašpar, Prokop: Hrusice 1907. Inscenace byla ze ŠP doporučena na 2. místě k výběru do programu 70. Jiráskova Hronova. Foto: Markéta Hoskovcová.

skému, a využít setkání pro vzdělávání mladých divadelníků. Bylo by to jistě užitečné, ale přehlídka je dnes závislá na podpoře města Písku. Nejsem si jista, zda by slyšelo na tuto koncepci. Navíc MK ČR podporuje realizaci Národní dílny mladého divadla, která se koná každoročně v Šumperku a mladí mají možnost absolvovat i semináře Klubu nejen mladých divadelníků na Jiráskově Hronově. Každoročně se jich koná více než deset. Zdá se mi, že nosná je právě současná koncepce Šrámkova Písku, tedy národní přehlídka mladého a netradičního divadla. Otázkou je, jak zajistit, aby se na Písek dostávaly skutečně takové inscenace, a nikoliv jakékoliv mladé. Nemyslím si, že cesta vede nominacemi regionálních přehlídek. Co zkusit na počátku sezóny svolat jejich předpokládané pořadatele a navzájem si vysvětlit svá stanoviska? A dále, ustavit skutečnou programově koncepční radu, složenou z lidí, kteří znají české amatérské divadlo a v posledních třech letech na Šrámkově Písku byli? Této radě svěřit program přehlídky, tj. výběr z doporučených a dobře popsaných inscenací regionálních přehlídek a také permanentní uvažování a pochybování o smyslu a poslání přehlídky. To vše je třeba udělat nejpozději v září-říjnu letošního roku. Jinak budeme v příštím roce zase plakat nad rozlitým mlékem.

Lenka Lázňovská

Sbohem, 20. století!

(O posledním Wolkrově Prostějově tohoto věku)

Je to k nevíře, už zas uběhlo sto let. Právě před sto lety se narodil v Prostějově Jiří Wolker. A po stu letech to tu máme znova. Stejné naděje jako toho bájného roku 1900. Ne náhodou se kolem toho roku rodili velcí básníci. Bylo jim dáno snít o něčem lepším než o 19. století. Ještě než dospěli a mohli s tím něco udělat, 20. století jim předvedlo, že bude ještě hůř. Naděje na nový (v jejich očích šťastný) řád se jim rozplývala v dějích mnohem strašnějších, než jaké se daly vymyslet. Po stu letech, zdá se mi, nás něco nutí vzpomenout si právě na ty přízraky, které ve 20. století povstávaly z ideálů teď už konečně skutečné svobody, skutečné rovnosti a skutečného bratrství. Skutečnost nejskutečnější byla ale jiná. Plná krve. A hlubší než moře u ostrova Krku.

Je s podivem, nakolik fin de (tohoto) siècle visí ve vzduchu i při recitační soutěži. Žádná velká legrace to totiž nebyla. Dekadentně nervózní nálada všech konců se přenesla do sálů, kde chabý svit žárovek rozléval se po černém dekóru z těžkého sametu, kam, dopadnuv spolu se slovy, vážněl a těžkl, snášeje se dolů, do propadla.

Ve výběru textů sólových recitátorů, stejně jako v dramaturgii souborů odrážel se přízrak 20. století, stejně jako nervozita z očekávání budoucího věku. (I jednoho Čekání na Godota jsme se v Prostějově dočkali). Jako by naprostá většina textů byla kategorickým: Sbohem, 20. století! Kdo se ohlédne, zkamení děsem. Ale kdo to vydrží, neohlédnout se? Téměř všechny špičkové výkony nesly se v duchu této retrospekce, panoptika, do kterého jsme se všichni narodili, které je ale naše, k nevybřednutí naše.

V kategorii souborů to bylo nejzřetelnější u obou vítězných, plzeňských souborů, shodou okolností vedených stejnou režisérkou, Alenou Dvořákovou. Její kmenový soubor, **Zamračené děti**, má za sebou pět let vystupování a 19 - 25 let životních zkušeností. Děsivé, až ke groteskности vyhrocené surreálno jejich inscenace **Vzpoura sládků**, působilo svou drastičností až očistně. Krvežíznivý, neboť převážně pivažíznivý **Effenbergerův apokryfní filmový scénář** o zpackané České říjnové revoluci se stal nejen inspirací k vynikajícímu dramaturgickému počinu, ale současně i k činu interpretačnímu: dokonalý chaos revoluce vedené po česku, jež nabízí obsah Effenbergerovy předlohy, je předveden s takovou dávkou neodolatelného jevištního chaosu, že tu míra entropie, chaotičnosti řádu, exploduje: Přímý zásah do centra naší nejistoty: rozhodne-li dav spontánně, zahájí revoluci; rozhoduje-li tentýž dav na základě režijních či ideologických instrukcí, je možná schopen divadla, případně demokratických voleb. Ale k čemu to? Aby se pivo vařilo!? Ano! Pivo vítězí!

Druhý plzeňský soubor, **Okřídlený vůl**, předvedl se stejnou grацiézností hru **Daniila Charmse Jelizaveta Bam.** Vynikající herecké vý-



Soubor Okřídlený vůl Plzeň / Daniil Charms: Jelizaveta Bam. Foto: archiv souboru.



Laureáti 43. Wolkrova Prostějova 2000. Zleva: Blanka Koutská, Jana Machalíková, Barbora Klímová, Petr Soumar, Magdalena Borová a Veronika Tupá. Chybí Petr Rakušan. Foto: Bob Pacholík.

kony pěti protagonistů byly nejpozoruhodnějším produktem inscenace, která na obdobně drastické téma jako Zamračené děti u Effenbergera, za použití obdobné metody komentovaného sledu výjevů, trpěla ve srovnání se spontánními Zamračenými dětmi jistou dávkou přerežírovanosti; a pak: ne že by Charms se svou revoluční absurditou nebyl zajímavý; zdá se mi však, že jsme po deseti letech ve znamení Charmse jaksi u-charmsováni; chtělo by to možná něco neznámého na neznámou cestu...

Toho něčeho neznámého se nám dostalo například v podobě jihomoravské inscenace **The Best of Voiceband.** Nešlo prý sice tak úplně o voiceband (tvrdí pamětníci E.F. Buriana), ale o koncertním způsobem provedenou rytmizovanou sborovou recitaci. O text v inscenaci nešlo. Jejím obsahem byla forma. A ta byla tak dokonalá, že by jí E.F. Burian jistě rád říkal voiceband.

V kategorii sólových přednašečů bylo uděleno celkem šest titulů laureáta, 1 v 1., 2 ve 2. a 3 ve 3. kategorii. (Čísla jsou to zajímavá hlavně pro pravidelné diváky Wolkrových Prostějovů, kde po celá léta hynula 3. kategorie na úbytě (recitátorů). Letos tomu bylo poprvé naopak. Trojice pražských recitátorek, laureátek 3. kategorie, byla trojicí Eurydik, prchajících z hrůzného podsvětí naší společné minulosti: **Veronika Tupá** při Rekviem od Anny Achmatovové a při Theatrum Mundi et Dei od Jana Zahradníčka ujistila porotu i diváky v tom, že léta pozorovaná tendence k deestetizaci recitačního projevu se míjí účinkem, když není dokonale podložena vědomím co, kdy a pro koho se říká; jak se to říká, přichází pak samo od sebe, přirozeně, i s mnoha takzvanými chybami, ale v řádu autenticity lidské komunikace: někdo něco říká, neboť má co: a ti druzí ho poslouchají, protože poslouchat někoho, kdo má co říct, je tak vzácné, až z toho bolí u srdce. Konečně tedy! Nebylo už nejdůležitější JAK, ale CO. Můj největší zážitek na Wolkrově Prostějově. K velkým zážitkům však patřily i výkony obou dalších laureátek 3. kategorie. **Jana Machalíková,** která se řadu let profilovala jako výrazný komediální talent, vystřihla po úryvku z Cvetajevové Taťjánin závěrečný monolog z Oněgina tak, že citlivějším jedincům tryskly slzy dojetí. Méně citlivým se pak hlavou rojily pochybnosti o tom, jestli Machalíková miluje svého muže nebo Oněgina. Kongeniální triumf. **Blanka Koutská** zazářila především svou interpretací básně Slepá R.M. Rilkeho. Její vynikající koncentrace a metoda vcítění má tu pro mě přece jen háček: jako bych jako svědek vnitřního monologu byl schopen vnímat slova méně, než by tomu bylo v případě zřetelnějšího dialogu interpretky se mnou - posluchačem a (jinak okouzleným) divákem.

Magdaléna Borová je stejný typ introvertní recitátorky jako Koutská. Laureátka 2. kategorie (zejména za vlastní montáž z japonské milostné poezie Inkoustový měsíc) však svou absolutní koncentraci a až zázračnou schopnost propadu do postavy dokáže oživit střídmě volenými hereckými prostředky, mimickou, gestickou i vokálně expresívní zkratkou. Výsledek je emocionálně o to působivější, oč víc se interpretce daří přesvědčit nás o tom, že si nehraje na Japonku, ale Japonka na ni.

Petr Rakušan, 2. laureát 2. kategorie a **Barbora Klímová,** jediná laureátka 1. kategorie, mají společné jedno jediné: výrazný vypravěčský talent. Říkám-li ale vypravěčský talent, pak u Klímové (J. Š. Kubín: O strašidelnej princezně) to znamená vodotrysk dívčí vypravěčské rozšafnosti a u Rakušana (Milan Kundera: úryvek z povídky Symposion) vodopád slasti, jež se jmenuje Umění vyprávět. Oba dva texty, přečtete-li si je v šeru svých pracoven, nejsou vlastně nijak zvlášť vtipné. Až si s údivem sáhnete na břicho, když si je poslechnete od těch dvou rozprávěčů s darem od pánaboha. Ten očistný smích, který se linul od začátku do konce jejich výkonů z našich těl, nepramenil z textu samotného. Pramenil z vodotrysku a vodopádu slov (která se za jiných okolností valí kolem nás jako veletoky směrem k oceánu zapomnění), ale z tohohle vodotrysku a z tohohle vodopádu všude kolem stříkala živá voda, která, dopadla-li na vás jen několika kapkami, nejen léčila, ale i vytrhla z letargie, očistila a přesvědčila o jedné téměř zapomenuté pravdě: slovo je základní element: lze z něj vykřesat oheň a (jak jsme se ujistili v našem slavném století) zachvátit jím celou planetu; lze z něj ale také stvořit vodu (jak jsme se přesvěd-

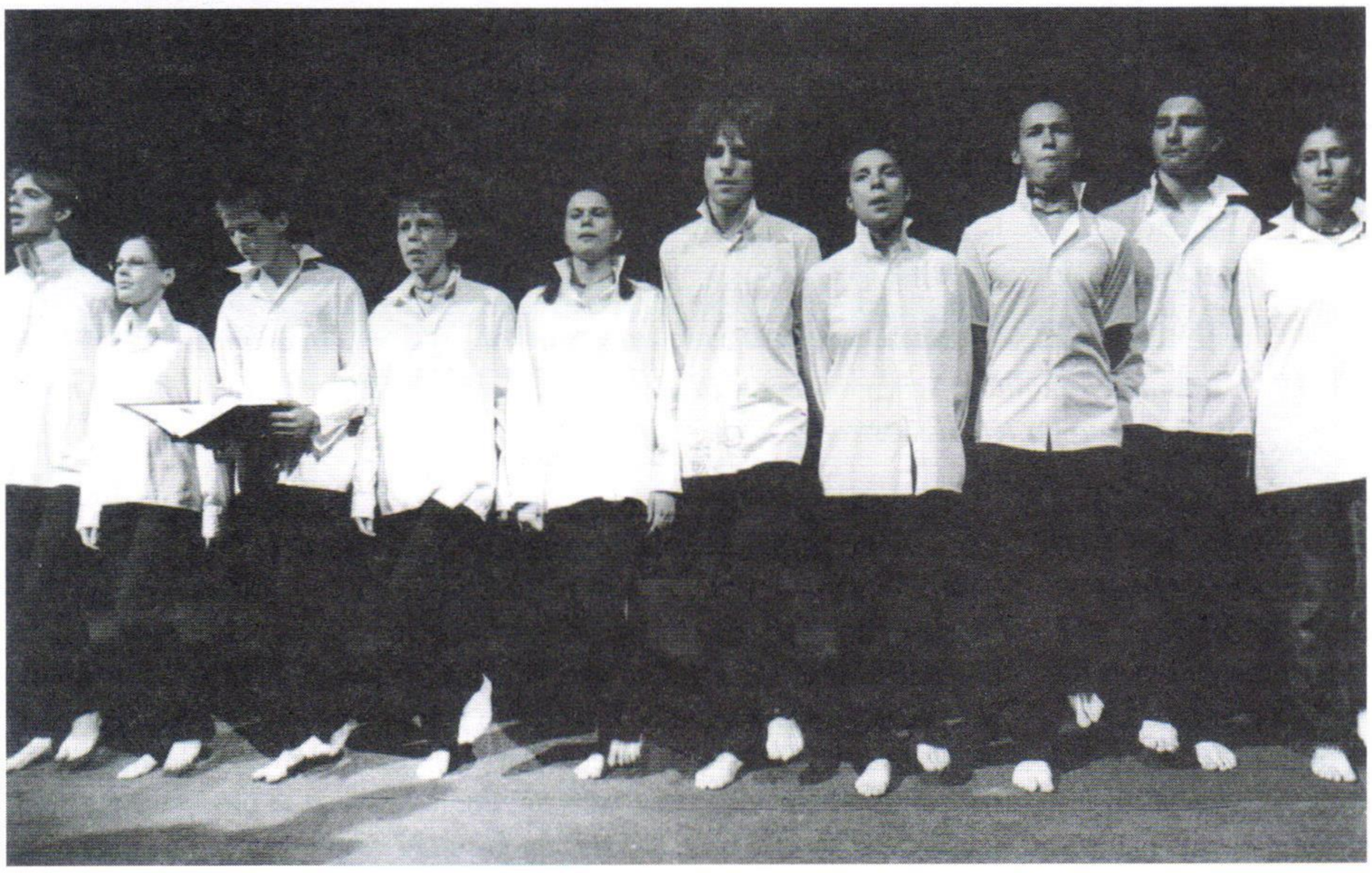


Soubor Zamračené děti z Plzně / Vratislav Effenberger: Vzpoura sládků. Foto: Bob Pacholík.

čili letos v Prostějově). A svlažit jí aspoň malý vzorek vyprahlého obyvatelstva.

Pavel Chalupa

Oficiální výsledky 43. ročníku národní přehlídky recitátorů a divadel poezie Wolkrův Prostějov 2000 I. KATEGORIE Laureátka: Barbora Klímová z Rudolfova. Čestná uznání: Jan Faltýnek z Olomouce, Tereza Lišková z Prahy, Jana Novotná z Prostějova. II. KATEGORIE Laureáti: Magdaléna Borová z Liberce, Petr Rakušan ze Žďáru nad Sázavou. Čestná uznání: Šárka Augustinová z Havlíčkova Brodu, Otakar Blaha z Brna, Marie Černíková z Merklína, Martina Erbsová z Hradce Králové. III. KATEGORIE Laureáti: Blanka Koutská z Prahy, Jana Machalíková z Kladna, Veronika Tupá z Prahy. Čestné uznání: Petr Soumar z Plzně. DIVADLA POEZIE Cena poroty: Zamračené děti Plzeň (Vratislav Effenberger: Vzpoura sládků). Čestná uznání: Okřídlený vůl Plzeň (Daniil Charms: Jelizaveta Bam), Ústaf Brno + Špatně zabrzděno Velké Meziříčí (The Best of Voiceband). Cena diváka: Ústaf Brno + Špatně zabrzděno Velké Meziříč (The Best of Voiceband).



Spojené soubory Ústaf Brno a Špatně zabrzděno Velké Meziříčí / The Best of Voiceband. Inscenace byla z WP nominována na 70. Jiráskův Hronov. Foto: Bob Pacholík.

Dětská scéna 2000 – poprvé v Trutnově

Vzhledem k „premiéře" Trutnova je potřeba hned na začátku říct, že volba místa se podařila. Prostory pro divadlo (kino Vesmír, Národní dům a Koncertní síň B. Martinů) i prostory pro semináře a diskuse, ubytovací možnosti i celá vybavenost a atmosféra města přehlídce dobře padnou. A pokud ještě někde jsou potřeba nějaké ty úpravy a změny, což je po prvním ročníku přehlídky docela běžné, štáb přehlídky v čele s ředitelkou Domu kultury Zinou Rýgrovou, je schopen a ochoten hledat řešení a činit tak s vlídností. To je na každé přehlídce to nejdůležitější: aby byli lidé, kteří chtějí, aby to fungovalo, a kteří umějí pro to něco udělat.

Pokusím se tu shrnout to nejpodstatnější z diskusí, které se v Trutnově vedly. Byly tři souběžné: lektorský sbor s vedoucími zúčastněných souborů, ostatní dospělí účastníci se scházeli ve dvou skupinách, jedna měla být začátečnická (tu jsem vedla já), druhá pokročilá (Vladimír Zajíc), ale těžko říct, podle čeho se účastníci hodnotili a zařazovali, bylo to zcela na nich. A konečně: stejně jako loni v Zábřehu měl zpravodaj i „dětskou" redakci, tentokrát to ale byli patnácti- až šestnáctiletí místní gymnazisté. Někteří z nich se účastnili diskusí a psali téměř o všech inscenacích recenze - v mnoha případech z nich vybírám „hlas vrstevníků".

Přehlídka souborů začínala vystoupeními recitačními, a i když toto řazení nebylo možné z organizačních důvodů důsledně dodržet, budu je respektovat aspoň zde.

Zahájil **soubor Na poslední chvíli,** složený s nejstarších žáků I. cyklu **ZUŠ Ostrov nad Ohří vedený Lucií Veličkovou.** Představil se pásmem folklórních textů **Ach, to je svět.** Prezentoval světy dva - holky holdují pubertálním láskám a zbožňování, kluci - jak bývá v ZUŠ obvyklé, dva mezi 10 děvčaty - preferují jídlo. Autorka inscenace spolu s dětmi s nadhledem a nadsázkou konstatovala vlastně příčinu tohoto nepoměru: kluci jsou prostě jiní, a na „holčičí" přístup k světu nepřistoupí. Poučení pro dospělé: chceme-li i chlapce k dramatické výchově a divadlu přivést, budeme muset vzít v úvahu jejich pohled na svět. Inscenace zajímavě a s pochopením pracovala s kontrastem mezi folklórními texty a současnými reáliemi (jeden příklad za všechny: v textu jsou zemčata, na scéně chipsy). V diskusi bylo oceněno využití folklóru v práci s „puberťáky", kteří se jí sami dobře bavili. A dejme slovo vrstevníkovi - jednomu z oněch zmíněných patnácti až šestnáctiletým místních gymnazistů, kteří tvořili reakci Průvanu, tj. „dětské" části zpravodaje: „Jeden z chlapců poleví a nechá se, blázen bláznivá, nalákat na okurky... vztahy s opačným pohlavím inscenace vyjádřila skvěle." Inu, milé dámy, které vedete dětské soubory: oni jsou prostě jiní a vidí to spíše takto.

Do kategorie „starších dětí" patřilo i vystoupení dvou žákyň a jednoho žáka **ZUŠ z Prostějova,** jejichž vedoucí je **Petra Kocmanová.** Zvolili **Doupě latinářů aneb Sežrané spisy Ivana Wernische.** Diskuse se točily zejména kolem otázky „co tím chtěli říci", a o tom, že jednou hovořili za sebe, jindy za vypravěče, jednou za postavu. Byli dobře vybaveni, ale jejich projev budil až pocit nacvičenosti, vyumělkovanosti. Průvan patnáctiletých to shrnul bez okolků: „Nevím, jak reagovat na tento, leč nevšední, ale tak trochu zamotaný a zmatený výstup."

Také **LDO ZUŠ Krnov vedoucí Markéty Juroškové-Bezručové s Třesky plesky Edwarda Leara** vyvolával celé série otázek: Proč měly dívky pláštěnky, zda měl být opakovaný text „třesky plesky" zástupnou řečí nebo deštěm, co bylo tématem - nonsens? Nebylo jednoduché se orientovat ve výstavbě, nečitelný byl klíč řazení textů, chyběla gradace, příliš mnoho hluchých míst a pauz. Průvan byl zřejmě trochu v rozpacích a šel na to dost drsně: „Připadalo mi, že toto divadlo bylo tak trochu pro náročnějšího diváka - no prostě, nemělo hlavu ani patu."

Podobně to bylo se souborem **Nepindej ZUŠ Žatec (Eva Venclíková) Vám taky dupou králíci Jana Vodňanského.** Chyběla jednotící linka a diskuse se proto točily kolem otázky proč to hráli, jaká byla dramaturgie. Vadily pokusy o ilustrování nonsensu. Průvan to zase shrnul: „Hráli na kytaru, zpívali, byli živí... Jediná chyba byla, že často unikal děj celé hry."

Jiné problémy přineslo vystoupení souboru **Brepty ze ZŠ Sněžné vedoucí Miloslavy Matouškové** podle přes třicet let staré prózy **Věry Adlové Rose des Flandres.** Zatímco Průvan ocenil, že námětem byla osamocenost pubertálního děvčete a byl zřejmě překvapen střídáním vyprávění hlavní hrdinky se scénami z jejího života, dospělí se podivovali nad zastaralostí, přímočarostí a schematičností zvoleného textu, kladli otázky, co je hlavní problém a zda to měla být lyrika či epika, kritizovali fakt, že se prezentuje jen subjektivní pocit, ale postava se nevyvíjí.

Od těchto souborů se **Dramatický kroužek ZŠ Sloupnice vedoucí Evy Sychrové** odlišoval jak věkem (střední školní věk), tak typem a zpracováním předlohy: **Toman a lesní panna F. L. Čelakovského** a texty tomu podobné se v dětském přednesu v posledních letech či spíše desetiletích moc často neobjevují. Byl to zajímavý pokus o zvládnutí klasiky, pokud jde o verš a techniku řeči, děti obstály dobře. Problémem bylo nedostatečné využití rekvizit - šátků jako metafory, diskutovala se přiměřenost věku představitele Tomana. Průvanu došel dech a odbyl to vtipkováním

o Otomanovi a laxní panně (že by názor dnešních gymnazistů na klasiku?).

Vystoupení 2. třídy **ZŠ Benešovo nám. v Pardubicích vedoucí Martiny Hezké** z této skupiny vybočovalo zdaleka ne jen věkem, ale především tím, že **Pohádka o rytíři Janovi podle Václava Říhy** neměla nic společného s recitací. Byl to pohádkový příběh sehraný s použitím řady divadelních prostředků, z nichž nejnápadnější, ale také nejvíc matoucí byly kostýmy typu „co dům dal" - některé děti měly jen náznak, jiné kostým stylizovaný, některé jako z půjčovny, a to bohužel mátlo proto, že ty „nejdivadelnější" a nenápadnější kostýmy neměly vždy nejdůležitější postavy. Ale vystoupení vybočovalo z programu vlastně celé přehlídky svým vznikem: byl to výsledek dlouhodobého vyučovacího projektu o středověku, a „asi to měli nechat jen jako ono vánoční představení a nechodit s tím na přehlídku", jak zaznělo v diskusi. Navíc po půl roce hraní už takto malé děti nejsou při věci, působí secvičeně. Průvan se tentokrát neorientoval a omluvil se za vypuštění recenze: „...nepřipadalo nám fér kritizovat vystoupení, kde z dětí někdo chtěl vyrobit herce." To asi Martina Hezká nechtěla, ale není divu, když divák neznalý vzniku a původního záměru má z takového představení nepříjemné pocity. Jestliže jde o interní záležitost, má zůstat interní.



Dramatická školička Svitavy vedená Janou Mandlovou / Iva Procházková: Středa nám chutná. Foto na této dvoustraně: archiv Dětské scény.

Kategorii přiznaně divadelní otevřela inscenace **ZUŠ Jindřichův Hradec vedoucích Zuzany Jirsové a Radka Marušáka Celé léto v jediném dni podle povídky Raye Bradburyho.** I zde, jako už v některých předchozích případech byly v diskusích položeny četné otázky - proč byly děti na Venuši, proč se Margot nechce přizpůsobit, jaké jsou vlastně vztahy mezi dětmi, zda inscenátorům šlo o zjemnění krutého příběhu, či zda záměrně zjednodušili předlohu na příběh z internátu s prvky šikany. Bylo však zřejmé, že je to o normálním člověku v nenormální komunitě, a že odlišnost Margot je podložená její životní zkušeností. K plnému sdělení Bradburyho tématu však chyběla ona vytrvalost mnohaletého deště, nezaměnitelná atmosféra jeho příběhu - přesně to, co je na povídce tak sugestivní a přitažlivé a na divadle velmi, velmi obtížně proveditelné. Ocenit je nutno zaujetí a energii dětí, které jsou zcela „při tom".

K nejméně diskutovaným vystoupením přehlídky patřila **„one man (i spíše one boy) show" Martina Šulce ze Smržovky Johanes doktor Faust** (podle K.Bednáře). Třináctiletý Martin si sám a za jeden víkend připravil inscenaci jako školní úkol - byl ve škole nový, když děti už byly pro úkol připravit si loutkové představeníčko rozděleny do skupinek. A tak se rozhodl, že se v novém prostředí nenechá zahanbit. Loutky mu vysoustruhoval tatínek, vše ostatní je jeho vlastní dílo. Působilo to zcela přirozeně, jako by si to vymýšlel před námi na místě - domácí divadélko, znakovost loutek a jejich animace, vědomé zacházení se zvolenými prostředky, radost z hraní, nadhled, osobitá hra s možnostmi naivního divadélka, temporytmus, gagy - na pamětníka to dýchlo vzpomínkou na někdejší Brůčkovy „zlaté časy" s Kašpárkovou poslední šancí či Klasickým romantickým dramatem. Úspěch byl obrovský, snad chlapec rychlým a jednoznačným úspěchem nezpychne.



Soubor DdDd ZUŠ Děčín vedený Janou Štrbovou a Alenou Pavlíkovou / Pavel Šrut: Velice americká pohádka podle Alice a skřeta Tobiáška.

To bylo v neděli, v pondělí následovala další „puberťácká" série, víc než různorodá. **Soubor Naruby ze ZŠ Luby vedoucí Ireny Kindlové uvedl Meditace č. 1 podle Sandra Bajiniho.** V diskusi už nešlo jen o tázání, ale přímo o tápání - k nejčastějším slovům patřilo „asi" a „možná": koho jsme to viděli - možná to byli lidé, možná roboti, proč se to jmenovalo Meditace, a ještě k tomu č. 1, o čem to bylo, proč si nasazovali černé brýle, neslo nějaký význam, že učitelku hrála Romka, byla důležitější slova nebo pohyb? Nevíme, jsme zmateni. Podle Průvanu se představení povedlo, ale autorka recenze prý začala rozumět až při druhém zhlédnutí - na rozdíl od lektorů, kteří si to nenamlouvali.

Vcelku jednoznačně bylo přijato **Spolčení dramatického činění Prasetaun Dětského výchovného ústavu Jihlava s inscenací hry svého vedoucího Jiřího Juráše Skupinka.** O dětech tu nemohlo být řeči, na jevišti jsme viděli mladé mužské - ostatně určitě mají už něco za sebou, jinak by nebyli v „pasťáku". Tato „smetištní skrumáž vzpomínek, zážitků, myšlenek, přání a snů, pocitů a nálad pěti chovanců DVÚ a režírujícího J.J." měla za cíl zpětnou vazbu a přímou konfrontaci s okolním „normálním „ světem a znovuuvedení hráčů do něho. Jejich technické nedostatky byly vyrovnány použitými prostředky. Verbální vyjadřování zřejmě nepatří k jejich silným stránkám a proto je inscenace postavena na pohybu a hudbě. Ano, je o nich, jednají autenticky za sebe, ale inscenace přesahuje do „normálu" - není divu, že recenzent Průvanu, spořádaný žák 1. ročníku gymnázia, dokázal s pochopením a souzněním lakonicky „odvyprávět" situaci po situaci - a dobře jim rozuměl, neboť zná podobné (rodičovské peskování, autoritativní škola, drogy, disko, lásky, sny...), byť v mírnější podobě. Dospělí v diskusi ocenili přesnost, neotřelost, funkčnost výtvarné práce, založení celé scénografie na horách starých novin, světla, kostýmy, hudební složku, pevně vybudovanou stavbu, a zejména to, že chlapci vypovídali autenticky sami za sebe. Jen jsme se ptali (a ptá se tak zřejmě i vedoucí souboru) co to v nich zanechá?

S rozpaky bylo naopak přijato první ze dvou vystoupení pravidelného účastníka Dětských scén - 4. oddílu **Hudradla ze Zlivi. Mirek Slavík** se staršími členy souboru připravil inscenaci **Dárečci,** která měla být původně kabaretem. Na náměty dětí, ze skutečných událostí v zlivské škole a pro zlivské vrstevnické publikum vznikla inscenace, která byla v diskusích označována jako televizní Bakaláři či sitcom. Úlitbu vrstevníkům Průvan ocenil: „Celý život byl nádherně vykreslen a rozdělen do čtyř částí, každá se zabývala jinou částí života." Pro dospělé účastníky přehlídky, zejména ty, kteří od Mirka Slavíka mají důvody něco podstatného očekávat, to bylo zklamání - už proto, že jedna věc je vyhovět vkusu vrstevníků, a druhá respektovat ho a přitom je táhnout o kus výš než televize. Diskutována by-

la různost, nesourodost pojetí jednotlivých „scének" (je mi líto, vlídněji to nazvat nelze), směs realističnosti a nadsázky, dívky v rolích dospělých mužů, nastavované konce tří ze čtyř příběhů, jako by bylo potřeba všechno dopovědět do poslední mrtě a vysvětlit pointu, popisnost, doslovnost, „ukazování, ne sdělování". Z celku vybočila jen jedna epizoda, v níž otce hrál Mirek Slavík a která měla vybudovanou pointu. Škoda je to o to větší, že se děti jako vždy u Hudradla projevovaly přirozeně, byly vybavené, schopné jednat v situacích.

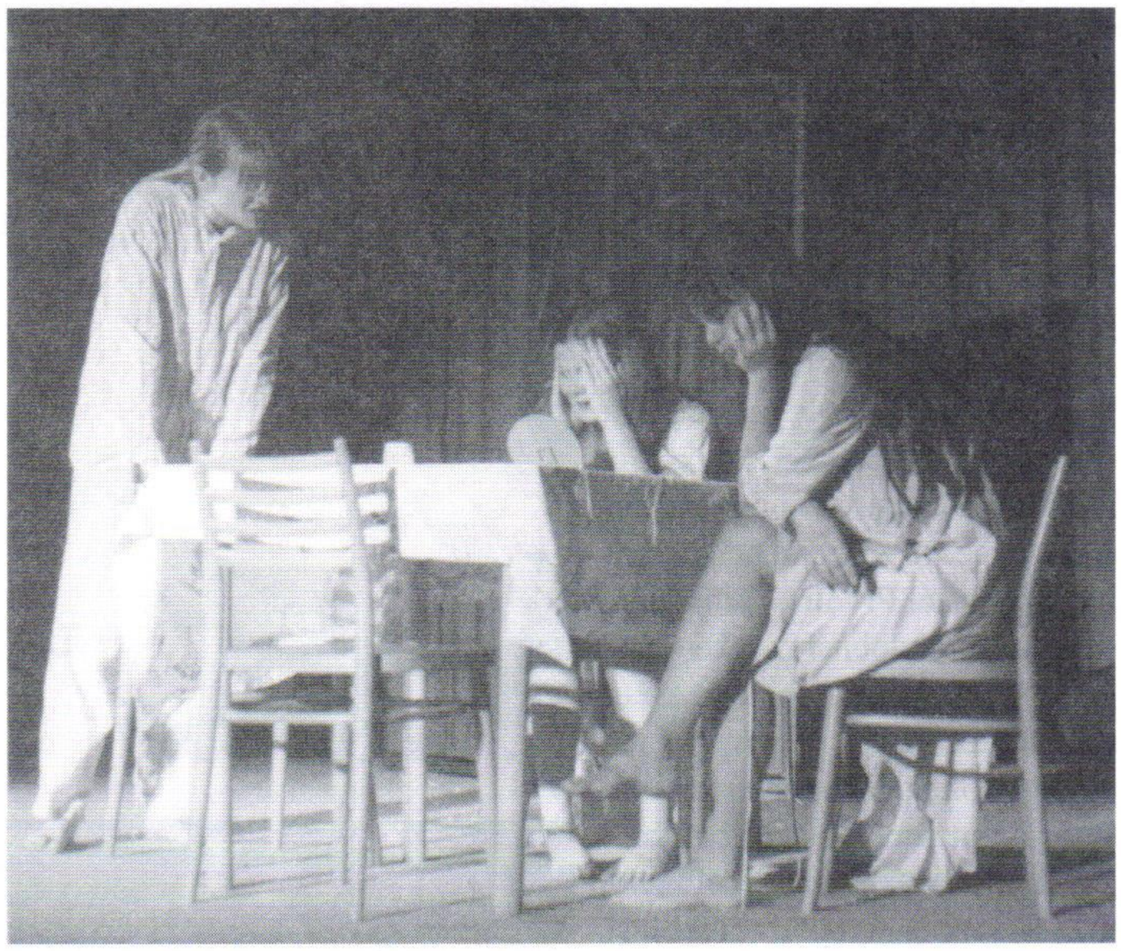
Reputaci souboru ale napravily hned další den menší děti z 1. oddílu (věk 2. tř. ZŠ) téhož souboru i vedoucího s volnou variantou **Princezny na hrášku H. Ch. Andersena.** Půvabná a vtipná hra dětí na vdavky, ve věku, kdy jsou holčičky ještě ochotny bez zábran je plánovat, byla sdělením o dětech, jaké jsou. Scény byly vypointované, téma a výrazové prostředky byly v souladu, situace vybudované, gagy dobře vymyšlené a sdělené, bylo tu jednání, partnerství starších s malými, humor jemný a temporytmus dobře zvolený a dodržený. Průvan: „Smál se všelikdos... Viděl jsem a líbilo." Jak vidno, malé děti nemusí vždy patnáctileté mást.

Dramatická školička Svitavy vedoucí Jany Mandlové uvedla inscenaci podle knížky **Ivy Procházkové Středa nám chutná.** Oceněna byla scénografie, výkony obou dospělých žen - ale diskuse se točily kolem faktu, že děti spíše přihrávaly dospělým (dokonce padly poznámky o jejich exhibici). Za problematický byl označen výkon představitele zastupujícího ředitele, který do příběhu nevnesl konflikt obsažený v předloze - v ústavu se jakoby nic nezměnilo, děti změnu skoro nepocítily. Nebylo zcela jasné, zda se hraje o dospělých, nebo o Cilce, jíž rostou na hlavně jablka, když je šťastná. Zmínky o bezproblémovosti, lyričnosti, „všeobjímající lásce", přemíře „dramaťáckých" her v první části, o volném temporytmu představení v diskusích dospělých, ale i kratinká recenze v Průvanu, to všechno svědčí o rozpacích.

Mnohem lépe vyzněla - byť ne bez výhrad - inscenace několikanásobného účastníka Dětských scén, souboru **DdDd ZUŠ Děčín vedoucích Jany Štrbové a Aleny Pavlíkové Velice americká pohádka podle Alice a skřeta Tobiáška Pavla Šruta.** Oceněna byla práce s loutkou skřeta, řada dobrých řešení, problémy shledány v nefunkčním začátku, uvažovalo se o počáteční hře s klubkem, vařečkou, které pak „nehrají", o potřebě většího nadhledu. Průvan: „Ale nepřišla jsem na to, proč se to jmenovalo Velice americká pohádka." To je čertovo kopýtko postoje „však všichni dobře víme proč, kdopak by nečetl Šruta!" A oni se jsou lidé, kteří to nečetli! Ty z Průvanu vydání knihy už v dětských letech nezastihlo, a přece mají právo vědět, o čem se to hraje a proč se to tak jmenuje.

Nejproblematičtějším vystoupením dne, a opět „puberťáckým", bylo **Devět balónků podle Olgy Hejné souboru Temperka LDO Třinec vedoucí Marcely Kovaříkové.** Hlavní problém spočíval v předloze ze 60. let, kterou se v této inscenaci (na rozdíl od té, kterou před několika lety uvedla v Prachaticích Alena Palarčíková s olomouckou ZUŠ) nepodařilo uvést do vztahu k současnosti. Ideály a symboly (balónky) v povídce jsou věcí 60. let, v době počítačů, mobilů v školních brašnách, hltání „Bravíčka" a seriálů na Nově, je představa pubescenta toužícího po balónku dost neuvěřitelná. Nezvládnutá byla i šíře a různorodost výrazových prostředků, chyběl jim klíč a divák si nebyl jist, co děti kdy představují. Průvan tvrdil, že se představení líbilo, leč kusé, jakoby trhané převyprávění v recenzi inscenaci moc nelichotí.

I závěrečný den byl ve znamení nejstarších dětí-nedětí. Nejdříve vystoupil souboru **Hop-hop, ZUŠ Ostrov nad Ohří. Irena Konývková** pro něj připravila scénář **podle hry Josefa Kovalčuka Ondráš nebo Juráš** a mnoha pohádek a pověstí o zbojnících. V diskusích byla oceněna vážnost tématu a námětu, zvládnutost soubojů, konstatována dominantnost dívek a jejich převaha nad chlapci, ačkoli šlo o fundamentálně mužskou záležitost. Slabá byla kultura řeči, zvládnutost pohybu (zejména vzhledem k danému prostoru), chlapci falešně zpívali, nefungoval temporytmus. Oceněna byla naopak kultivovanost tvaru, směřování k divadlu, vybudovaný příběh a dobře zvolené divadelní prostředky. Vcelku diskuse konstatovaly, že jde o dobře nastoupenou cestu, v níž bude třeba ještě pokročit dál.



Divadlo Hudradlo Zliv vedené Miroslavem Slavíkem / M. Slavík: Dárečci.



Divadlo Hudradlo Zliv vedené Miroslavem Slavíkem / M. Slavík podle H.Ch. Andersena: Princezna na hrášku. Inscenace byla z Dětské scény doporučena k účasti na 70. Jiráskově Hronově.

Závěr přehlídky patřil **Vrtuli ZŠ Slaný s inscenací Krysaře,** pro kterého zcela **volně podle Viktora Dyka napsal scénář Jiří Rezek.** Debaty se vedly o znacích, symbolech a metaforách, jejich množství, spletitosti, funkci a možnosti diváckého „čtení", hledaly se obecnější výklady, neboť inscenace je zahlcena sděleními, která se vzápětí změní, divák získá, ale ihned zase ztratí klíč. Postavy byly nejednoznačné, diváci tápali, kdo jsou krysy. Problémem byly i dívky v mužských rolích, problémem je i rozdíl kvality textů Rezkových a Dykových. Jeden z gymnazistů řekl v diskusi: „Forma byla efektní, ale sdělení nebylo efektivní". Průvan:

„Abych řekl pravdu, nebyla mi hra zcela jasná" - jedna z diskusí ale začala tím, že se patnáctiletým Krysař líbil. Totéž se dělo na regionální přehlídce ve Stochově - zřejmě působí to, co v lektorském sboru bylo označeno jako „postmoderní variace na archetypální příběh", což ale vyjadřuje i onen rozdíl mezi efektností a efektivností.

Co z toho všeho plyne v obecnější rovině?

Nejnápadnějším rysem přehlídky je masivní nástup mládeže od třinácti výše. Po dlouhá léta se tato věková kategorie vyskytovala na dětských přehlídkách jen sporadicky, spíše v přednesu než v divadle, a po dlouhá léta platilo, že se neví, co s nimi dělat, kde hledat předlohy. I letošní přehlídka svědčí o tom, že to s dramaturgií není tak docela jednoduché, nicméně cesty naznačeny jsou, a to různé a mnohé. A zřetelně jsou „děti" v tomto věku ochotny a schopny divadelní činnosti se věnovat, baví je to, a mohou vnést na Dětskou scénu nového ducha i tím, že jsou schopny vrstevnické reflexe a sebereflexe. Tedy i signalizovat nám „odrostlejším", jak se na svět dívají a čím žijí - často je to hodně odlišné od našich představ a zbožných přání.

Nejednoduchost práce s dospívajícími spočívá také v tom, že témata a náměty pro ně už často nesnesou hraní mužských rolí děvčaty a otevírá se tedy otázka, jak chlapce získat a udržet, a jak tedy měnit dramaturgii, aby pro eventuální chlapecké zájemce nebyla příliš zženštilá. Prvním krokem je snad něco podobného, jako jsme viděli v programu Ach, to je svět - neobcházet to, ale otevřít, pojmenovat problém. Výborným korektivem a informací je názor patnáctiletých: líbili se jim Dárečci (znají to) i Krysař (tajemno, odlehlost, formální složitost), ale také Prasetaun (opravdové problémy, které také jistým způsobem prožívají).

S tímto věkem - a konec konců i s možností rozšíření věkové struktury přehlídky na celé spektrum teenagerů - souvisí i problém, zda vždy a všude setrvávat u humoru či u „všeobjímající lásky" a laskavosti, která je pro vystoupení menších dětí charakteristická, anebo zda připustit a plně rozvinout konfliktnost a závažnost témat a sdělení. Po Ondrášovi kdosi namítal, že v něm chybí humor - ale proč by musel humor být vždy a všude? Protože tak činíval Shakespeare? Protože jsme si na to zvykli - a už to někdy říkáme automaticky? Musí všude být všechno? Neuslyší starší chlapci spíše na konfliktní a bojové náměty? Na „chlapštější" témata?

Už pár let mi vrtá hlavou, kam že se poděly někdejší úspěchy dětských souborů. Letos byly dvě, tři inscenace přijaty převážně pozitivně, bývávalo však, že jen dvě, tři inscenace byly výrazně kritizovány. Zvýšily se naše nároky? Změnila se doba? Stali se z nás větší odborníci či větší rejpalové? Neumějí dnešní vedoucí to, co uměli „klasici" před lety? Možná od všeho trošku, ale myslím, že velmi důležité je, že se o hodně zvýšila náročnost vedoucích na dramaturgii, a jen o méně jejich schopnost realizovat svou představu. Funguje tu několik jevů: co je dobré, ba skvělé při čtení, to jest co má mimořádné literární kvality, nemusí být ještě dobré pro jeviště (viz Šrut, Bradbury...). A kdo dovede literární kvality ocenit, nemusí ještě vědět, jak je sdělit jevištně, a má-li tuto představu, ještě nemusí umět to udělat. To je stará pravda, mnohokrát opakovaná, ale stále v praxi ignorovaná. Jakoby dramaturgické a inscenační ambice mnohých vedoucích (a s nimi asi i dětí, zejména těch nejstarších) přesahovaly jejich umění (od slova umět). Mnoho chtějí, ale cestou se to kamsi vytratí, dokonce se zapomene divákovi sdělit, co měl autor na mysli. Vytrácí se ohled na diváka, schopnost opravdu sdělovat, dostat přes rampu to, co víme a myslíme si my, na jevišti, v souboru. Proto tolikrát opakované otázky, jak tomu rozumět, co to vlastně bylo.

Zdá se, že dětské (a teenagerské!?!) divadlo je v přerodu. I taková období jsou potřebná.

Eva Machková





Společné Dramatické Činění Prasetaun Dětského výchovného ústavu Jihlava vedené Jiřím Jurášem / Lenka Langronová, Peter Gábor, Jiří Juráš: Skupinka. Inscenace byla nominovaná z Dětské scény na 70. Jiráskův Hronov. Foto: archiv SDČ Prasetaun.

Pro koho a proč hrát divadlo hrané dětmi.

(Odpovědi na anketní otázku)

Tahle otázka mě zajímá už několik let a myslím, že sám pro sebe jsem si jí vyřešil. Dovedly mě k tomu děti z našeho 4. oddílu, které už třetí rok chtějí hrát především pro svoje vrstevníky a kamarády. Důvod je prostý: naše děti si čas od času před svými spolužáky potřebují obhájit, že jsou „ti praštění divadelníci z HUDRADLA", kteří jdou na zkoušku, zatímco ostatní leží u rybníka, nebo podnikají nějakou úžasnou akci, „odpovídající jejich věku". Tak jsme se i v letošním roce dohodli, že bychom se chtěli pokusit udělat inscenaci, která by komunikovala především s vrstevníky našich dětí, jen na rozdíl od té loňské a předloňské bychom letos chtěli, aby je **především pobavila** a byla pro ně **příjemnou podívanou**.

Tento záměr je, myslím, jaksi na opačném pólu dnes převažujících tendencí v našem dětském divadle, kde jsou akcentovány především didaktické cíle a přínos, který inscenování s dětmi přináší jeho samotným aktérům. Abych nebyl špatně pochopen – jsem přesvědčen, že je to tak v pořádku, jen s lítostí sleduji, jak mnoho inscenací, jimž není možné upřít většinu pedagogických plus, má nejen vážné nedostatky v základech diva-

delního řemesla, ale navíc **nemá divákům co říci.**

A přece slovo DIVADLO je odvozeno od slov DÍVAT SE, PODÍVANÁ. Mělo by mít zcela jasného adresáta, jasně formulovaný záměr a jasně formulované téma, o které se chtějí tvůrci s diváky podělit, o kterém chtějí tím magickým divadelním TEĎ A TADY komunikovat. Jsou to přece i diváci, jejich reakce a jejich společná afiktivní rezonance, kteří spoluvytvářejí atmosféru představení a dělají z divadla ten úžasný fenomén, který se nedá nahradit ani sebeplošší obrazovkou ...

Velké množství dětských inscenací, se kterými jsem se v poslední době setkal, bylo nepochybně vytvořeno tak, že vedoucí souboru vybral literární předlohu a nalezl klíč, jak ji převést do jevištního tvaru (většinou jednoduchým animováním textu předlohy nebo recitací s ilustrováním vybraných situací). Zdá se, že důraz na kvalitu látky, s níž se pracuje, a důraz na metodicky správné „zdramatizování" vybrané předlohy, je v tomto případě tím hlavním, ne-li jediným, o co vedoucímu šlo. Diváci a divácký zážitek jsou jaksi podružní a to znamená, že podružný je i samotný princip divadelní komunikace, nebo abych použil slavnou Osolsoběho tezi: „komunikace komunikací o komunikaci..."

Ale abych se vrátil zpět k našemu souboru: snažíme se pravidelně hrát pro vrstevníky našich dětí ve Zlivi i nejbližším okolí a snad také díky tomu nemáme celých 18 let, kdy naše divadlo existuje, problémy s členskou základnou. Počet členů HUDRADLA se pohybuje pořád kolem padesátky, což je v našem poměrně malém městečku hezké číslo. Myslím, že naše programová orientace na diváky – vrstevníky je správná. Ideální je, když se nám tu a tam podaří postavit inscenaci tak, že vedle zamýšleného adresáta oslovuje i jiný věk, směrem ke starším a dospělým. Základním pravidlem ale je, že „hrajeme pro děcka od nás ze třídy". Děti více než dospělí lidé potřebují cítit, že to, co dělají, má nějaký smysl, a cítí-li ve svém okolí kladnou odezvu na to, co dělají, mají nejen větší chuť do práce, ale snáze pak překonávají i potíže, které jim někdy způsobí „vadnoucí" školní prospěch, problémy v rodině, nebo blbec, který na rozdíl od nich tráví život v leže na gauči.

Z našich čtyř oddílů pravidelně vystupuje pouze ten nejstarší, naše poslední inscenace mívají v průměru kolem dvaceti repríz. Mladší oddíly jen výjimečně vytvoří něco, co je určeno na víc než jedno předvedení, většinou se jedná o malé dramatické útvary, určené pro konkrétní příležitost (například pro některou ze slavností pro rodiče a přátele). Máme štěstí, že o vystoupení nemáme nouzi, spíše musím často odmítat a omlouvat se, že nemůžeme přijet hrát, protože bychom to už nezvládli. V posledních letech u nás funguje i to, že hrajeme nejen tu nejnovější inscenaci, ale i některé předchozí, takže často nastává situace, že v jednom týdnu hrajeme naše nejnovější – „Dárečky" a dva roky starou „Píšťalku", nebo loňskou „Druhou píšťalku". Myslím, že tohle pravidelné hraní, pravidelná komunikace s různými diváky a při různých příležitostech, ještě umocňuje mnohé z toho, co dětské divadlo jeho samotným tvůrcům nabízí. Ale to by snad bylo na samostatnou tlustou knihu ...

Mirek Slavík

Převzato z Deníku dětské scény Trutnov č. 3 z 19. 6. 2000



LOUTKAŘSKÁ CHRUDIM 2000

Byl jsem požádán, abych napsal o letošní Loutkářské Chrudimi, a věru – není to lehký úkol. Psát o takové přehlídce se dá totiž nejméně dvojím způsobem: buď se budete snažit článek napsat s faktografickou přesností a poctivostí – a to vyžaduje, abyste svůj pohled na celkový průběh přehlídky, jednotlivé inscenace i práci seminářů konzultovali spokud možno širším spektrem lidí, nebo žádané napíšete subjektivně – ze svého pohledu, svých pocitů a dojmů. Já jsem se rozhodl napsat o 49. Loutkářské Chrudimi subjektivně, a tak se předem omlouvám těm, kteří to viděli jinak. Vzhledem k tomu, že se můj pohled na jednotlivá představení někdy rozchází i s pohledem členů poroty, nebudu v této zprávě psát o cenách udělených na závěrečné Loutkářské pouti nejlepším výkonům a doufám, že vážený čtenář jejich přehled najde jinde.

Loutkářská Chrudim začala v sobotu 1.července, časně dopoledne. Kvůli odpolednímu zahajovacímu „Loutkářskému štrůdlu" byli organizátoři seminářů nuceni zvát lidi z celé republiky už na devátou hodinu, což, jak se ukázalo, bylo pro většinu účastníků neřešitelné. Semináře tedy první den rozjížděly svou práci velmi ztěžka. Pro odřeknutí lektora odpadl seminář „B", pro nadměrný zájem bylo naopak nutné rozšířit dětské semináře o seminář „J", jehož vedení se na poslední chvíli ujali Jiří Pokorný a Jana Procházková. Účastníci dětských seminářů tvořili nejméně polovinu všech seminaristů, a to byl pro mne velmi příjemný zážitek. Nejen proto, že tak veliký zájem dětí o to dostat se „na Chrudim" dává naději, že by se mohlo za pár let v českém amatérském loutkářství krásně blýskat na nové časy, ale i proto, že děti svou bezprostředností a spontaneitou oživily a „rozezvonily" prostory kolem všech hracích míst přehlídky. Samozřejmě, jejich přijetí či nepřijetí konkrétního představení bylo i významným měřítkem kvality jednotlivých inscenací. Musím se přiznat, že jsem Chrudimi ty dětské semináře upřímně záviděl. Myslím, že to je jedna z věcí, které dlouhodobě chybí na národní přehlídce dětského divadla. Abych nebyl nespravedlivý, na Dětské scéně jsou diskusní kluby pro účastníky hrajících souborů, mají však mnohá úskalí. Hrající soubory jeden den přijedou, druhý den hrají a třetí den odjedou, aniž by měly možnost vidět a srovnávat více představení. Často se stane, že některý soubor nevidí prakticky nic, a pro mne proto dětské semináře zdaleka nefungují tak, jak by mohly.

Ale teď už k jednotlivým představením 49.Loutkářské Chrudimi. Rozdělil bych je do tří skupin. Do první skupiny bych dal ty, které pro mne měly nejvíce problémů.

SNĚHOVÁ KRÁLOVNA souboru NA DLANI Opava byla hrána v divadle Karla Pippicha hned první den od 20:00 hodin. Inscenátoři jistě vynaložili mnoho úsilí, aby tuto klasickou Andersenovu pohádku na jeviště přivedli, bohužel, jak se zdá, výsledek má víc záporů než kladů. Monotónní rozvleklost provedení, nefunkční, mrtvé „maskoloutky", které hercům spíše svazovaly ruce, než aby pro ně byly prostředkem pro jednání a sdělení tématu, nefunkční scéna, tvořená jakýmisi stojany, na kterých byly jednoduchým přeskupením rozvěšených látek prováděny změny prostředí – to vše kontrastovalo s viditelně poctivou snahou opavských oslovit diváka. Ale jakého diváka? Všechny zvolené inscenační prostředky si v divácké adrese vzájemně odporovaly, a tak výsledek neuspokojil ani dětskou, ani dospělou část publika.

Ani soubor OPAL, také z Opavy, diváky svým vystoupením příliš nepotěšil. Jeho ŠLAPACÍ KRÁLOVSTVÍ bylo pokusem převést na jeviště původní rozhlasovou pohádku Zdeňka Svěráka „Kolo se zlatými ráf-

ky". To se nezdařilo. Výsledný tvar byl upovídaný, popisný a plný nepřesností, které způsobily, že z půvabné svěrákovské poetiky, ze které tu a tam zazní mírné „předrevoluční podtóny", nezbylo nic. Masívní horizont scény, který sliboval, že se sním bude chytře pracovat, zůstal téměř nevyužit, navíc úpravami textu a nedůsledným pointováním některých situací došlo ke zmatení logické stavby příběhu. Bylo otázkou, v čem je inscenace vlastně loutkářská, když jednání loutek v ní bylo pomálu, a tam, kde byly, nehrály pro samotný děj významnou roli. Škoda. Především proto, že i toto představení hráli lidé, kteří to s námi diváky mysleli poctivě a předstupovali před nás s pokorou a dobrou vůlí.

O pokoře a dobré vůli zřejmě nemohu mluvit v případě dalšího představení, které řadím do této první skupiny – představení ZAČAROVANÝ LES souboru MRÁZ PO ZÁDECH, Praha. Jednoduchý, nijak zvlášť povedený text klasického střihu nám hráli dva mladí a nesporně vybavení mladí lidé. Snad pod tlakem důležitosti chvíle, snad díky nadšenému ohlasu kamarádů v hledišti do toho oba herci „šlápli" naplno, a tak se stalo, že soudný divák musel mít pocit exhibice, vyrábění legrace za každou cenu, a musel si klást otázku, co je vlastně smyslem jejich vystoupení. Je to snaha o sdělení nějaké myšlenky, snaha oslovit a potěšit diváka, nebo jde pouze o touhu předvést sebe sama? Upřímně věřím v jejich poctivé úmysly, tentokrát na mne ale z jeviště nedosáhly.

Další stejně problematické představení jsme viděli ve stejném bloku s tím předchozím. Bylo jím vystoupení souboru DaLS Blučina TOBIÁŠ. Viděli jsme starší, poměrně dobře vybavená děvčata a příběh o jezevčíkovi, nespokojeném se svým zjevem. Inscenace, zjevně určená předškolnímu a nejmladšímu školnímu věku, je rozvleklá a monotónní a celá je hrána jakoby za sklem. Je-li základním principem divadla komunikace, v tomto případě o divadlo vlastně ani nejde. Herci s diváky totiž nekomunikují, pouze jim strojově a bez zaujetí předvádějí, co mají nacvičeno. Přidá-li se k tomu nepříliš povedená scénografie a problematický text pohádky, je výsledek neradostný.

STARÝ PŘÍBĚH JAROMĚŘSKÝ souboru BOĎI z Jaroměře je autorským textem režisérky souboru J. Dvořáčkové. Příběh o sličné panně Sidónii, jejích nápadnících a kouzlu svatojánské noci je, bohužel, v mnoha věcech nedůsledně vystavěn a vzniká tak mnoho nejasností o motivech jednání hlavních postav (není zcela jasné, jak je to např. s účinkováním kouzelného lektvaru od cikánky, jak jeho vypití ovlinilo jednání čerta a podobně). Větší sdělnosti textu zabránilo možná i to, že někteří z herců text neuměli a četli jej, stavbě incenace neprospěla ani hudební složka, která evokovala jinou atmosféru, než bylo třeba. Přesto, že inscenace má ještě značné rezervy, mám pocit, že jaroměřský soubor každoročně pokročí o krok kupředu a nezbývá, než se těšit na ty kroky další.



Dětský divadelní soubor Mravenec ZUŠ Žamberk / Olga Strnadová: Jak Franta na čerchmanty vyzrál. Foto: archiv Dětské scény.

Dalším představením, které řadím do této skupiny, je druhá inscenace souboru BIFULE z Hradce Králové, s názvem OSKARKY. Soubor zde spojil některé motivy z povídky Cantervillské strašidlo s některými motivy z povídky Zločin lorda Artura Savila od Oskara Wilda. Inscenace fungovala v rozděleném prostoru, kde jednotlivé části se odehrávaly buď v pravé, nebo levé části. V závěru, kdy se protagonisté obou částí setkají, je vše přeneseno doprostřed. Spojovacími prvky obou příběhů byly zřejmě fiktivní osudy služky ze zámku Canterville a jiného sluhy, kterého inscenátoři vložili do druhé Wildovy povídky (v předloze tato postava není). Z obou příběhů byly vyjmuty pouze některé dílčí motivy a ty byly pro účel inscenace spleteny a zkombinovány do sebe. Obě povídky však mají společnou snad jen atmosféru Anglie konce minulého století, ale ani tu se inscenátorům nepodařilo na jeviště přenést (je-li to vůbec v rámci zvolené divadelní poetiky možné). Přiznám se, že mi takové nakládání s literární klasikou příliš nekonvenuje, zejména je-li při takové úpravě pominuto to hlavní, o čem předloha je.

Představení UFORIN A DIŠPERANDA loutkového divadla STAROST Prostějov připomínalo jarmareční frašku se vším, co tento žánr obnáší a hrálo se krásnými marionetami. Bohužel – celková režijní koncepce s odkrytými, podobně jako loutky kostýmovanými vodiči nefunguje tak, jak si zřejmě soubor přál. Diváci sledují několik rozehraných rovin inscenace (přísná principálka a její nezvedená herecká společnost, naznačená rovina vztahů mezi vodiči a jejich loutkami a samotný příběh o tragické lásce Uforina a Dišperandy) a baví se jednotlivými dobře udělanými gagy, v celkovém řádu inscenace se však ztrácí. Inscenace působí nesourodě jak ve výtvarné, tak herecké a loutkoherecké rovině, a to je, vzhledem k mnoha pozitivům na druhé straně, škoda.

Posledním, co bych zařadil do první skupiny představení, je SPOJÁČEK Liberec a jeho pohádka JEDNA ŠPRUŠLE ZA DRUHOU. Autorský text jednoho z členů souboru vypráví o tom, co se všechno může stát, když do světa vyrazí hloupý čaroděj, aby konal dobré skutky. Sloveso **vypráví** je v tomto případě zcela namístě. Hlavní postava inscenace, duch Prďous, totiž zcela přebije všechny ostatní složky, takže spíše než pohádce jsme přítomni přednášce, tu a tam doplněné malou loutkohereckou vsuvkou. Text pohádky je problematický, zejména pokud jde o metráž toho, co je významné, a co ne, inscenaci příliš nepomohla ani volba loutek a celkové uspořádání hracího prostoru. I v tomto případě ale myslím, že soubor je na dobré cestě za dobrým divadlem pro děti a jsem zvědav na jeho další tvorbu.

Do druhé skupiny bych chtěl zařadit inscenace, které pro mne jako diváka fungovaly tak, že nad pozitivy představení převažovaly otázky, které jsem si v souvislostí s ním kladl.

Sem patří například obě vystoupení DRAMATICKÉ ŠKOLIČKY SVITAVY. První jsme viděli pohybovou fantazii s názvem ZRCADLENÍ. Sami tvůrci jí nazvali „němou generační výpovědí", a já bych jejich název pozměnil na „**nejasnou** generační výpověď". Kompozice pohybových etud - obrazů lidského života a fungování jedince ve společnosti - byla plná metafor a symbolů,

které však nefungovaly vždycky v jednotném řádu a nechaly diváka, aby si mnoho věcí domýšlel a konstruoval. Představení bylo silné svou zřetelně projevenou vůlí mladých lidí hledat svoje místo ve světě a vypovídat o tom kultivovanou, byť zcela neloutkářskou formou (v kontextu národní přehlídky loutkového divadla tato inscenace byla poněkud mimo vymezené hranice). Škoda, že si inscenátoři více neověřili, zda se něco z toho, s čím na jeviště přicházejí, s diváky nemíjí.

Druhou inscenaci, PUTOVÁNÍ ZA SNĚHURKOU od svitavských jsme viděli druhý den. Karel Šefrna pro dospívající členky souboru vytvořil báječnou příležitost zahrát si, zablbnout si, a poprat se s divadelním řemeslem podle svých nejlepších schopností. Viděli jsme představení, které bylo svěží, kouzelně bezprostřední a neobyčejně životné. Vše na scéně jako by vznikalo bez větších potíží, často jako by to bylo právě vymyšleno. Diváka nemusely trápit nejasnosti, plynoucí ze spojení zdánlivě nespojitelného – klasické pohádky Sněhurka a sedm trpaslíků s pohádkou Dlouhý, Široký a Bystrozraký. Věk účinkujících si ani veliké hloubání nad souvislostmi nepřipouští. Škoda jen, že pro nás starší zůstaly mnohé věci neobjasněny, nebo nebyly správně akcentovány. O to větší by to pro nás bylo potěšení.

Diskusi mezi některými diváky vyvolalo první ze dvou vystoupení souboru BIFULE Hradec Králové, RYCHLÉ ŠÍPY. Členové souboru si zde udělali legraci ze skautingu a Foglarova legendárního komiksu. Inscenace začíná příchodem tří mladých lidí ve skautských krojích, kteří s předváděním karikatury atributů skautského chování divákům oznamují, že ostatní členové oddílu již staví tábor a proto budou diváci muset zaskočit za jejich úlohy. Pak se mladí „skautíci" pustí do první epizody příběhu o Rychlých šípech, kterou s pomocí titěrných „Igráčků" a jednoduché scény z tvrdého papíru a s pomocí diváků přehrají ve výrazně zkarikované formě. Pominu-li nejasné tematizování tohoto „divadla na divadle", přiznám se, že právě já jsem byl jeden z těch, které tato inscenace moc nepotěšila. Ne že bych si myslel, že si nelze dělat legraci ze skauského hnutí nebo z dvaašedesát let starého seriálu Jaroslava Foglara. Já jsem jen tu ukrutnou srandu na jevišti nebral jako humor, ve kterém je i kus tolerance, nebo vědomí jistých historických souvislostí. Bral jsem ji jako výsměch. Výsměch něčemu, co nepochybně poznamenalo nejen moje dětství, ale i dětství desítek tisíc dalších lidí v téhle zemi a co neoddiskutovatelně patří do historie naší dětské literatury, stejně jako do historie dětských hnutí.

MARTIN ŠULC, vystupující pod značkou loutkářského souboru PADLUKE ZŠ Smržovka (soubor je uváděn jako režisér inscenace), se chrudimskému publiku předvedl s inscenací JOHANES DOKTOR FAUST. Chlapec ze sedmé třídy základní školy hrál se zaujetím a mnoha zajímavými nápady, což je vzhledem k jeho věku pozoruhodné, nikoliv však výjimečné. Představení bylo zajímavé tím, jak si jeho tvůrci nedělali starosti s věcmi, které by pravděpodobně trápily dospělého: přesný výklad tak složitého textu, jakým Faust je (a tedy i všech verzí, které mohly být inspirací pro vlastní dramatizaci), jednota a vzájemná provázanost všech výrazových prostředků včetně zvukového plánu inscenace, udržení logické stavby vlastní dramatizace po redukci dějové linie předlohy a pod. Všechny tyto drobné nedokonalosti jsme byli ochotni Martinovi vzhledem k jeho nízkému věku prominout a představení bylo přijato, stejně jako na jiných přehlídkách, velmi dobře.

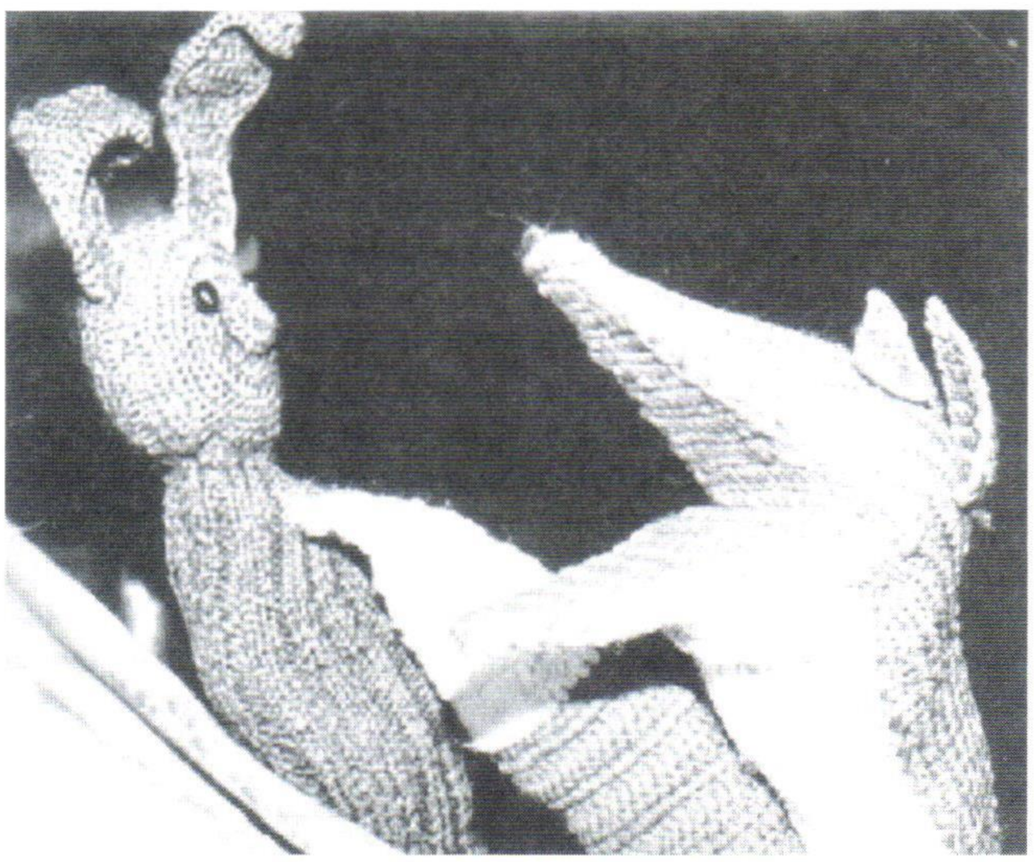
Představení JAK FRANTA NA ČERCHMANTY VYZRÁL souboru MRAVENEC ZUŠ Žamberk jsme viděli hned první den. Osobně si velmi vážím práce vedoucí souboru Olgy Strnadové a v tomto případě, myslím, opět dokázala, co všechno inscenační práce s dětmi může přinést, když se to umí. Soubor nejen dokázal oslovit a zaujmout diváky, každému kantorovi navíc musí srdce zaplesat, když si uvědomí, čím vším vedoucí své děti provedla při práci na této poměrně dlouhé a náročné inscenaci. To vše si děti uchovají jako vklad do budoucna a nikdo jim to nevezme. Příběh o vdavekchtivé Káče a Frantovi, který jí z pekla vysvobodí, je plný jemného humoru a dobrých nápadů, je nám interpretován dobře vybavenými dětmi s citem pro práci s loutkou, rytmus, zpěv, verbální komunikaci a s obdivuhodnou schopností koncentrace. Jedinými vadami na kráse jsou snad dramaturgicky nedůsledné vedení některých postav a dějové linie příběhu a zatím ne zcela vyřešená souvztažnost mezi jarmarečním plánem, hraným živými herci a vlastní pohádkou.



Loutkářský soubor Tatrmani Bechyně / S. Spielberg, F. Hrubín, J. Brůček: Zachraňte vojína Kuřátko. Soubor byl z LCH nominován do programu 70. Jiráskova Hronova. Foto: Jaromír Ernekr.

VELICE AMERICKÁ POHÁDKA souboru DdDd ZUŠ Děčín byla dalším představením dětského souboru na letošní Loutkářské Chrudimi. Je dobře, že jich bylo tolik a že většinou patřily k tomu lepšímu, co bylo na přehlídce k vidění. Patřil tam i soubor z Děčína. Jednoduchý příběh podle Šrutovy literární předlohy vypráví o hašteřivé a neposlušné dívce Alici, která si okusuje nehty a která je potrestána zlým skřetem a teprve poté, co se napraví, se smí vrátit zpět mezi svoje nejbližší. Příběh je srozumitelný, děti koncentrované a velmi dobře vybavené, hezká je hudební složka inscenace. Škoda jen, že poněkud zmatečně působí prolínání civilního a pohádkového plánu inscenace (někdy není jasné, kdo je v „civilu" a kdo v pohádce), s čímž souvisí i nedůsledná scénografie a kostýmování účinkujících dětí.

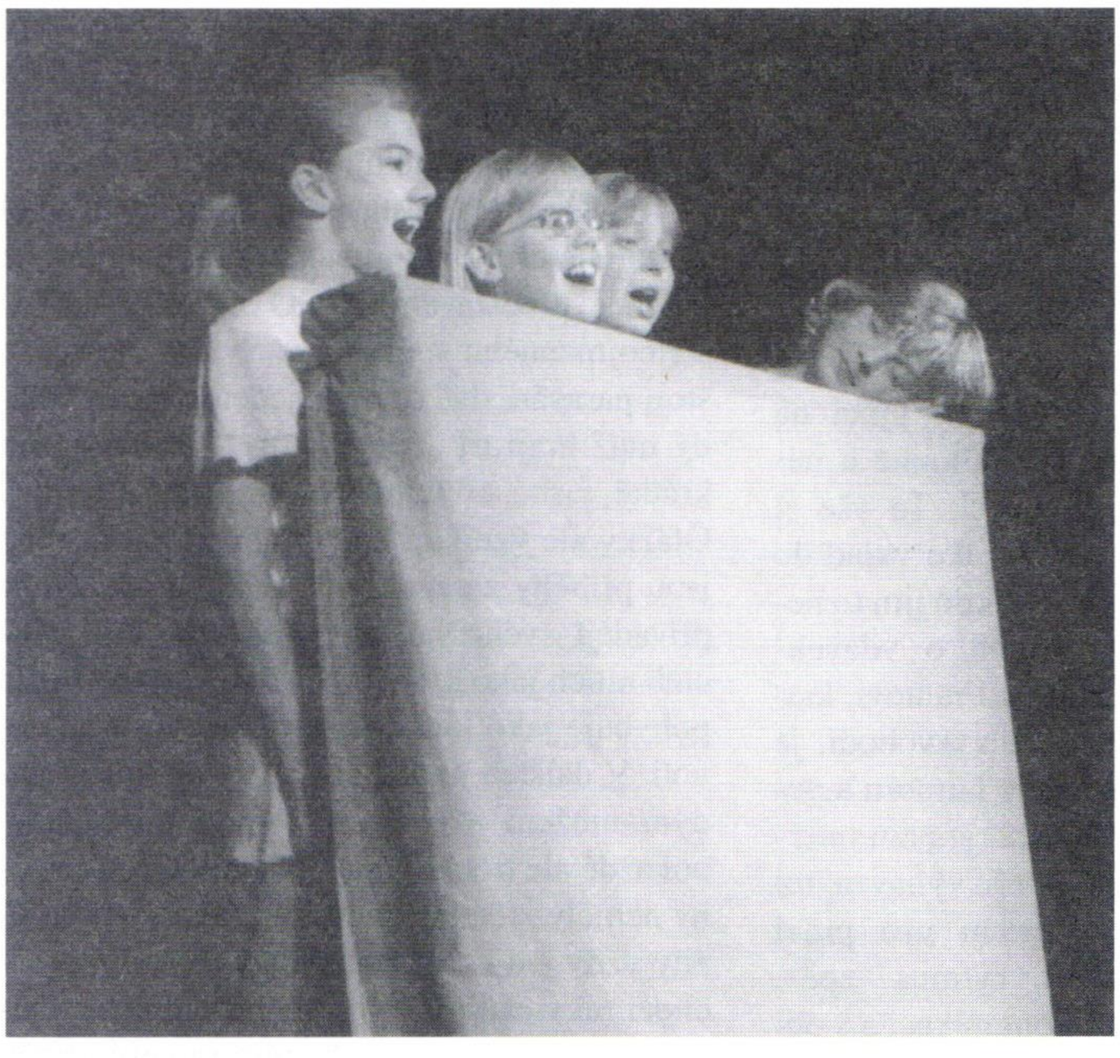
Posledním představením, které bych chtěl zařadit do druhé skupiny hrajících souborů, je autorské představení GOGO & CHRU CHRU stejnojmenného souboru ze Svitav. Na scéně stojí paraván, dvě dívky a jeden vousatý mladý muž hrají tři „rakvičkárny". Příběhy jsou krátké, jasné, zřetelně vypointované a vtipné. Otázky ale vznikají kolem rámce, do kterého jsou příběhy zasazeny: na začátku obě dívky přivádějí svého kolegu uvázaného na vodicích nitích jako kašpárka. Tahají za nitě, on se pohybuje jako loutka a dává najevo svou nevoli. V dalších mezihrách se vztah mezi mladým mužem a oběma dívkami proměňuje, pokaždé ale trochu jinak, jako by tyto proměny neměly zřetelný, jednotící záměr, ale sloužily vždy jen konkrétní situaci (dohrání předchozí rakvičkárny). Když v posledním příběhu vyskočí z balíku, o kterém se celý příběh hraje, Kašpárek a bací po hlavě vítěze předchozího boje, příběh tím dostává absurdní, ale



Loutkářský soubor Čmukaři Turnov / Kolektiv souboru: Pletené pohádky. Soubor byl z LCH doporučen k zařazení do programu 70. Jiráskova Hronova. Foto: archiv souboru.



Loutkářský soubor Střípek Plzeň / Ivana Faitlová podle Tomáše Pěkného: Havrane z kamene. Soubor byl z LCH doporučen k zařazení do programu 70. Jiráskova Hronova. Foto: archiv souboru.



Dětský divadelní soubor Křepelky ZUŠ Žamberk / Lidové písně a říkadla: Na tom našem dvoře. Foto: archiv Dětské scény.

v řádu rakvičkárny přijatelný konec. V rovině vztahů mezi živými herci mladý muž odchází ze scény s nožem v ruce a obě dívky vypadnou zpoza paravánu mrtvé. Zdá se, že tím je rámec uzavřen, já ale odcházím z představení poněkud neuspokojen, protože lituji toho, že jsem mu zcela neporozuměl.

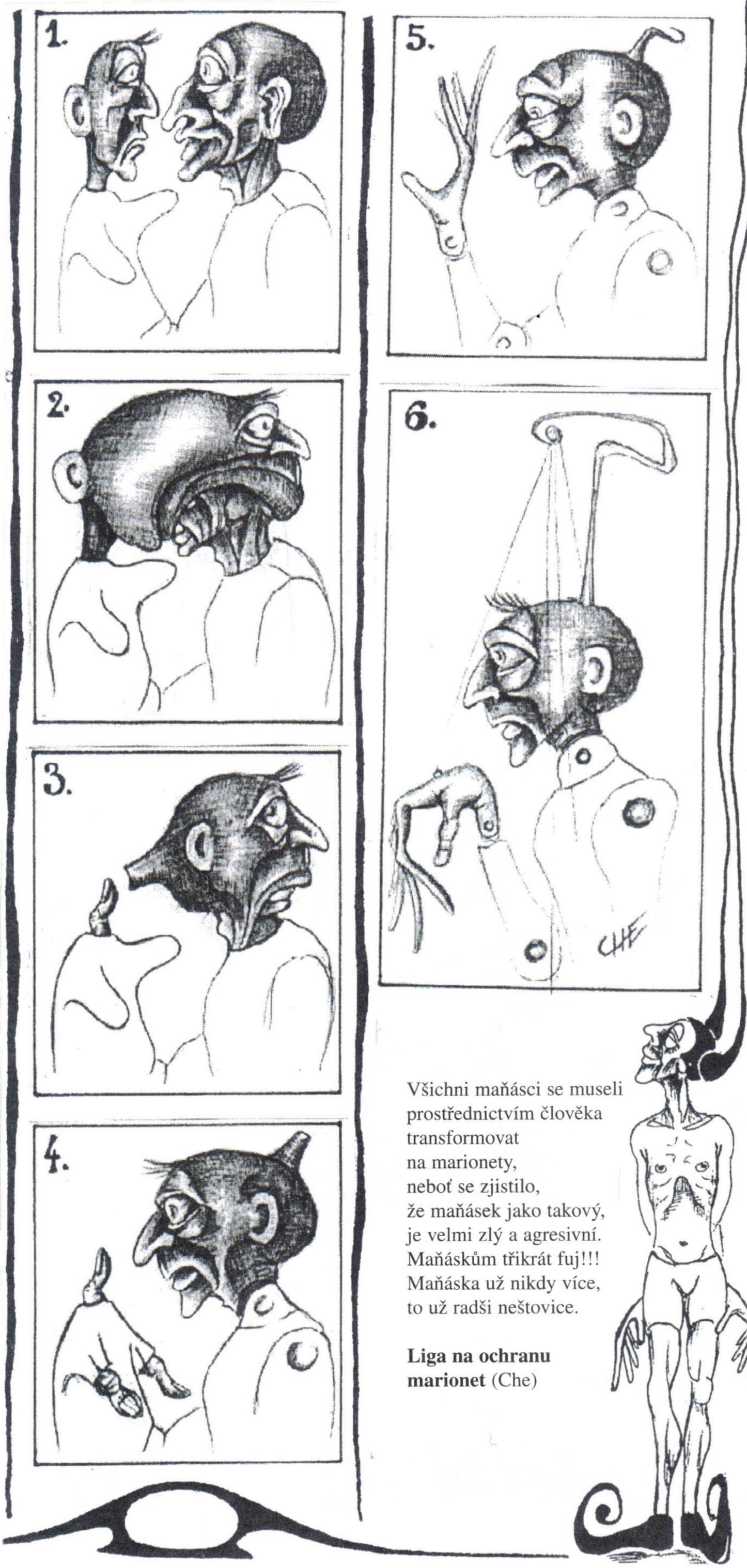
Nakonec jsem si nechal čtyři představení, která pro mne byla na letošní Loutkářské Chrudimi nejhezčím zážitkem.

Jako první bych chtěl jmenovat loutkářskou miniaturu NA TOM NAŠEM DVOŘE souboru KŘEPELKY ZUŠ Žamberk. K tomu všemu, co jsem již dříve napsal o práci Olgy Strnadové, bych chtěl tady přidat ještě obdivuhodnou práci s detailem, i tím nejtitěrnějším významem jednání, které sledujeme; s váhou verbálního sdělování jako základního prostředku komunikace (zejména v dnešní době jeho naprosté devalvace). V inscenaci je každé slovo, každý význam a každý vztah pečlivě vážen a brán pod zvětšovací sklo, jako by nás její tvůrci chtěli donutit vnímat znovu a pořádně to, co jsme zvyklí brát jen tak mimochodem a bez většího přemýšlení. Inscenace je titěrná ve svém rozsahu, domnívám se ale, že děti ze Žamberka nám řekli víc, než mnozí jiní za dvě hodiny. Olinko, má úcta ...

Josef TATRMAN Brůček před chrudimské publikum přišel s divadelní katastrofou ZACHRAŇTE VOJÍNA KUŘÁTKO. Už samotné spojení Pepy Brůčka, Hrubínovy pohádky „Kuřátko a obilí" a Spielbergova velkofilmu „Zachraňte vojína Ryana" slibovalo neobyčejný divácký zážitek. Kdo jej očekával, rozhodně nebyl zklamán. Byli jsme svědky divadelní konfrontace křehké dětské pohádky o kuřátku, ztraceném z pod ochranného křídla matky kvočny s komerční, nákladnou a nabubřelou pohádkou pro dospělé, kterou nejnovější film Stevena Spielberga bezpochyby je. Apelativnost inscenace je zřejmá, pro mne osobně, ale v mnoha věcech zůstala zatím na cestě ke konečnému tvaru. Hrubínova pohádka se k mé lítosti brzy z inscenace vytrácí a zůstává přítomna pouze v osobě kuřátka a několika málo citacích. Některé efekty a gagy působí trochu samoúčelně a veliké množství obrazů, symbolů a metafor je použito, ale zapadne, protože pro ně není připraven dostatečný terén (např. obraz záchrany dítěte, který je velmi silným momentem inscenace, je přebit loutkou vyšinuté matky a gagy s ní spojenými). Když je nakonec po celém tom loutkovo-válečném běsnění celá scéna rozmetána a kuřátko odchází do westernovského zapadajícího slunce, uvědomuji si, že jsem byl svědkem mimořádného představení, které hraničí s přírodním úkazem. Rozum se sice trochu vzpírá, city ale dostaly plný zásah.

To nejlepší nakonec ... Jak je těžké dostát tomuto rčení, jsem si letos uvědomil na Dětské scéně v Trutnově. Přesněji řečeno – uvědomil jsem si, jak těžké je sestavit program přehlídky tak, aby přirozeně směřoval pokud možno k tomu nejlepšímu. V Chrudimi se to, myslím, povedlo. PLETENÉ POHÁDKY turnovských ČMUKAŘŮ byly milé a nápadité jako vždy. Jednoduchá scéna a jednoduché příběhy, mimořádné kouzlo pletených loutek, skvělé loutkoherecké výkony – to vše je asi to nejpodstatnější, co si divák z představení odnese. Zajíc, liška, vlk, koza a kůzle se spolu utkávají v laskavě nahlížených dobrodružstvích, kterým nechybí inteligentní humor a nadhled – jakási „malá domů" pro dospělé diváky. Škoda jen, že pletené nebylo úplně všechno, že po druhé pohádce představení trochu ztrácí na temporytmu a že poněkud povolují i oba protagonisté. Na vědomí, že Čmukaři umí, to ale nic nemění.

Na inscenaci HAVRANE Z KAMENE plzeňského STŘÍPKU jsem byl opravdu zvědav. V posledních deseti letech jsem tuto látku viděl dramatizovánu už několikrát a vždycky se střídavými úspěchy. Navíc jsem věděl, jak složitá byla tentokrát cesta plzeňské inscenace až do Chrudimi. Ivana Faitlová ale umí a je bezesporu jednou z největších osobností současného českého loutkového divadla. Představení mě zasáhlo a vtáhlo do sebe tak, že jen velmi těžko hledám slova, kterými bych je blíže opsal. Je to příběh o hledání vlastního místa na zemi, o střetu prosté, naivní dobroty s materialistickým a sobeckým světem, je to příběh o střetnutí světa fantazie a kouzel se světem, kde takové věci už neexistují. Nic ale není černobílé a prosté tak, jak to vypadá. I zdánlivá prohra a odsouzení nabízí příslib něčeho pozitivního do budoucna. To vše v té inscenaci je a je to diváku předneseno prostě a bez patosu, s pokorou a citem, který je obdivuhodný. Ukázněnost všech herců a mimořádné herecké výkony obou hlavních protagonis-



Všichni maňásci se museli
prostřednictvím člověka
transformovat
na marionety,
neboť se zjistilo,
že maňásek jako takový,
je velmi zlý a agresivní.
Maňáskům třikrát fuj!!!
Maňáska už nikdy více,
to už radši neštovice.

Liga na ochranu marionet (Che)

tek slouží celému tvaru – nikdo a nic nevyčnívá na jeho povrch, vše je kompaktní, jak jedno tělo. Při velkém usilování naleznu několik maličkostí, které inscenaci poněkud ubírají na dokonalosti. Je to snad provedení loutek, které nehrají rovnocenného partnera jinak chytré a pěkné scénografii a některé nesrovnalosti v textu, které ruší jinak bezchybný dojem (např. relativita proměny celého roku v jediný den a domyšlení, jak na koho působí). Pro mne osobně bylo představení Střípku tou nejlepší tečkou za festivalem a vrcholem celé přehlídky.

Na závěr se sluší zmínit o dvou inspirativních představeních, která program přehlídky doplnila: zatímco hamletovská fantazie EXIT v provedení německého souboru WILD & VOGEL byla skutečnou lahůdkou a na své si jistě přišel každý, kdo jejich vystoupení viděl, RÁMUS Plzeň se svou PODOBIZNOU ve mně vzbudil poněkud rozporuplnou reakci. Snad byla na vině ne zcela přesná dramaturgie inscenace, snad některé problematické herecké výkony, snad obojí. Inspirativní však v každém případě byla představení obě.

Mirek Slavík

OTEVÍRÁ SE OPONA, NA SCÉNĚ BAREVNÁ DEKORACE A CO VÍC

Takhle jsem zažila už xkrát začátek článků na Loutkářské Chrudimi. Barevnost scény, loutek a také adresnost inscenace (pro děti od 4-10 let) dráždí poučené diváky chrudimské přehlídky už dopředu, ještě dříve než vůbec představení začne.

„Tak co nám ukážete ? Co to bude zase za blbost, pro ty čtyřleté děti ?“

Letos se náš soubor dostal opět na Loutkářskou Chrudim a jelikož jsme si nevybrali recesní inscenaci na kterou jsme neměli chuť, zklamali jsme. Po pravdě řečeno byla jsem zklamaná i já, a to z výkonu svých svěřenek. Trochu odpovědnosti z jejich strany by neškodilo. Ale co můžu chtít po patnáctiletých dívkách, které se zrovna před měsícem zamilovaly a už je nic na světě kromě toho nezajímá? Ale o tom nechci psát. Chci obhájit hru pana Zdeňka Floriana - „Tobiáš“. Hru jsem přepracovala a zkrátila. Dlouhé písničky byly nahrazeny popěvky. (Například úvodní a zakončovací „Náš pes...“ jsem našla ve sborníčku dětských popěvků lidových, sebraných Leošem Janáčkem). Loutky byly funkční a všechny vyrobené z pleteniny. A že byly velké a barevné? To byl záměr, to jsme chtěli. A jestli někdo řekne, že se ve hře o nic nejednalo, tak asi zapomněl, jak je dítěti se kterým si nikdo nechce hrát. (Třeba proto, že se to dítě trochu odlišuje od ostatních). Testovala jsem tu hru nejdříve na svém šestiletém a devítiletém vnukovi. Oběma bylo smutno z Tobiášova trápení, oba se později od srdce zasmáli a také si oddychli, když to dobře dopadlo. A nám nešlo v této inscenaci o nic jiného

A možná, že zase za dva, za tři roky s potěšením poznám, že některý ze špičkových souborů se inspiroval našimi loutkami.

Hana Kratochvílová

Na 49. Loutkářské Chrudimi vycházel festivalový zpravodaj Rádlo. Jeho výtvarnou podobu utvářel David Szalay. Ukázku toho jak, viz vlevo. Redakci dále tvořili šéfredaktor Jarda Šilas Stuchlík, Markéta Miláčková, Petr Christov, Radek Elhota a Jindřich Kalvach.

JEDNOAKTOVKY SČDO V HOLICÍCH

Město Holice je přirozeným centrem východní části okresu Pardubice, je rodištěm známého cestovatele Dr. Emila Holuba a bylo místem sedmého ročníku národní přehlídky jednoaktových her Svazu českých divadelních ochotníků, uváděného jako Memoriál Ladislava Lhoty. Členové ochotnických divadelních souborů se již podruhé sešli v Kulturním domě, podruhé si prohlédli expozice Holubova muzea a podruhé přespali v krásném prostředí kempu Hluboký na břehu stejnojmenného rybníka.

Členové dramaturgické rady SČDO zhlédli **42 inscenací aktových her**, odpovídajících propozicím soutěže. Toto fantastické číslo podtrhuje skutečnost, že se vyhlašovateli podařilo naplnit poslání soutěže, podpořit tradici uvádění jednoaktových her. Svědčí o tom i několik ročníků příbuzenských přehlídek ve Zbraslavi a Moravské Třebové.

Na poslední květnový víkend pozvali pořadatelé Kulturní dům města Holic a Svaz českých divadelních ochotníků **dvanáct inscenací** a sestavili je do tří programových bloků. Zajímavostí přehlídky bylo **dvojí zařazení Čechovova Medvěda a frašky Georgese Feydeaua Nebožka panina matka.**

Prvního **Medvěda uvedl domácí soubor.** A i přes veškerou snahu interpretů z jeviště znělo pouze slova, slova, slova. Chybějící oko režiséra nemohlo postřehnout statické aranžmá, frontální hraní a zbrzdění závěru inscenace. O to šťastnější byl **Medvěd z Krupky v režii Jany Urbanové (cena).** Diváka potěšila skutečnost, že si všichni tři představitelé čechovovských postav pohrávali s postavami, vychutnávali text, prostor a čas. Herecký koncert Ireny Olšákové (cena) a Františka Rýsla v postavě Smirnova, si zaslouženě odvážel cenu za nejlepší inscenaci a doporučení do programu SČDO na 70. Jiráskův Hronov.

O druhý inscenační duel **Feydeyovy Nebožky paniny matky** se zasloužilo **DIVADLO (bez záruky) PRAHA a Divadelní soubor Karla Čapka z Děčína.** Pražskou inscenaci nastudoval mladý a nadějný režisér Jan Strejcovský a svým pojetím se více přiblížil k žánru hry, k frašce. Hlavně se mu to dařilo ve druhé části inscenace, po příchodu komorníka Josefa Aleše Nováka. Škoda jen, že se pražští více nevěnovali jevištní řeči. Děčínský režisér Josef Doležal obsadil herecké kvarteto zkušenými herci, a to se mu vyplatilo. Ale v této inscenaci absentoval žánr frašky, děčínští šli cestou veselohry. Šťastné bylo jednoduché scénické řešení i kostýmování. Na obou inscenacích se poznamenal časový limit 40 minut, který bral možnost pohrát si se situacemi.

Zajímavosti přehlídce dodaly i dvě původní autorské předlohy. **Plzeňský Láďa Synek napsal pro svůj soubor ČAS-ŽUMBERA** text commedie dell'arte **Síla poezie aneb jak si pořídit parohy.** V plzeňské inscenaci ovládly scénu ženské postavy Petry Zoubkové a Věry Česákové, několik kroků za nimi zůstali muži. Režisér až cudně málo využíval typových vlastností jednotlivých postav a chudý zůstal i karnevalový průvod. Představení pobavilo a autor si odnesl čestné uznání za autorskou práci.

Do těžšího tématu se pustil **ústecký soubor Mladé scény.** Autorka již několika divadelních úprav i vlastních předloh **Kristina Herzinová** zvolila pro svoji inscenaci **Výzva osudu** alegorický styl, známý již od dob antiky, a oživila na scéně sochy Matyáše Bernarda Brauna se všemi jejich ctnostmi a neřestmi, a ty nechala zasahovat do životního osudu dvou manželských párů. Jejich příběh byl natolik banální a průhledný, že se stával až nudným. Setkání těchto dvou poloh bez třetí vrstvy, v níž by se inscenace srovnala do jednoho celku t.j. na jedné straně pokus o vysoký styl, verš, jazyk, a na straně druhé vulgarita dialogů manželských párů, vytvořila neslučitelnou kombinaci. Režie a hlavně scénografie Pavla Trdly odvedla velice precizní práci s převahou pohybové stránky, ale... neobyčejně špatná jevištní mluva.

Neratovický soubor Havlíček předvedl herecký koncert Marie a Františka Živných ve hříčce **Roberta Andersona Já jsem Herbert** v režii Milana Šáry. Že manželské duo Živných umí, se potvrdilo i tentokrát a František si odvezl cenu za postavu Herberta.



Činoherní amatérské studio DS Žumbera Plzeň / Ladislav Synek: Síla poezie aneb Jak si pořídit parohy. Foto: Michaela Dezortová.

Uvolněné odpoledne strýčka Freda Pelhama Grenville Wodehouse v podání **Divadla Jesličky z Hradce Králové** bylo představením, které dramatizátor a režisér Jan Dvořák přichystal jako svoji hereckou exhibici. Féerie na ploše 16 minut pobavila a potěšila herecký výkony nejen hlavního představitele. Čestné uznání bylo uděleno Antonínu Fendrichovi za dobrý překlad.

Herci pražského Máje Miroslav Rada a Jana Kadeřávková uvedli hříčku **Arnošta Goldflama Zkouška** z divadelního prostředí. Předloha nabízí nádhernou základní situaci v konfliktu režiséra a herce, ale dále nejde. Se vším se musí vyrovnat režie a interpreti. A vyrovnali se, i když jeden z porotců (nejmenovaný Hraše) prohlásil, že Mirek Rada často neřekne ve větě poctivě jediné slovo, ale hraje to tak, že nesrozumitelná věta je naprosto srozumitelná.

Autor další inscenace **Causa Rudolf Jan Brabenec** je znám spíše jako výtvarník. Mnohomluvný dialog je napsán jako souboj dvou žen, jemuž v provedení Marie Neradové (cena za mluvní projev) a Michaely Starostové, členek **Divadelního souboru Kulturního střediska v Bystřici u Benešova**, chyběla gradace. Neorganické bylo spojení dvou částí inscenace v jeden celek.

Příběh Flanderský ze hry Oldřicha Daňka Zdaleka ne tak ošklivá, jak se původně zdálo uvedli členové **Spolku divadelních ochotníků v Radnicích** Vojtěch Filip a Helena Ottová. Nerovný zápas ženy a muže, královny anglické a kronikáře, je více poznamenán užvaněností Jeana Froissarta, než jeho tancem na temkém ledě v rozhovoru s Filipou Henegavskou, hledající rozptýlení v době dlouhé nepřítomnosti jejího manžela. Mladičké představitelce královny byl její věk překážkou těžko překonatelnou.

Čapkovy Povídky z jedné a druhé kapsy jsou zdrojem, ze kterého mohou dramatizátoři stále čerpat. Stejně tak Hana Hnátková a Jaroslav Hartig z **Divadelního souboru Březiny Děčín** vytvořili čapkovskou atmosféru jeho krátkých příběhů ze života obyčejných lidiček nazvaných **Zločin v chalupě.** Dramatizátorka Hana Hnátková bez újmy na celkové atmosféře změnila chalupníka Vondráčka za chalupnici Vondráčkovou a sama jí dala podobu. Zkušená režie Josefa Doležala dala prostor pro oba herce a ti této příležitosti beze zbytku využili.

Kromě již uvedených ocenění pořadatelé na návrh odborné poroty (Vlastimil Ondráček, Dušan Zakopal, Jiří Hraše, Dana Musilová a Jana Juračková) udělili řediteli národní přehlídky Pavlu Hladíkovi zvláštní ocenění za vtipné moderování přehlídky a Josefu Doležalovi zvláštní ocenění za dlouholetou režijní práci.

Za dva roky v Holicích nashledanou!

Vlastimil Ondráček

Divadelní Bechyně 2000

Dvacátý devátý ročník Divadelní Bechyně, vrcholné soutěže armádních divadelních souborů, který se konal od 1. do 4. června v prostorách Kulturního domu v Bechyni, byl charakteristický nebývalým počtem představení pro děti a úbytkem klasické činohry. To však vynahradila kategorie malých forem, do níž byly přihlášeny i některé inscenace, které by mohly obstát také v soutěži divadel.

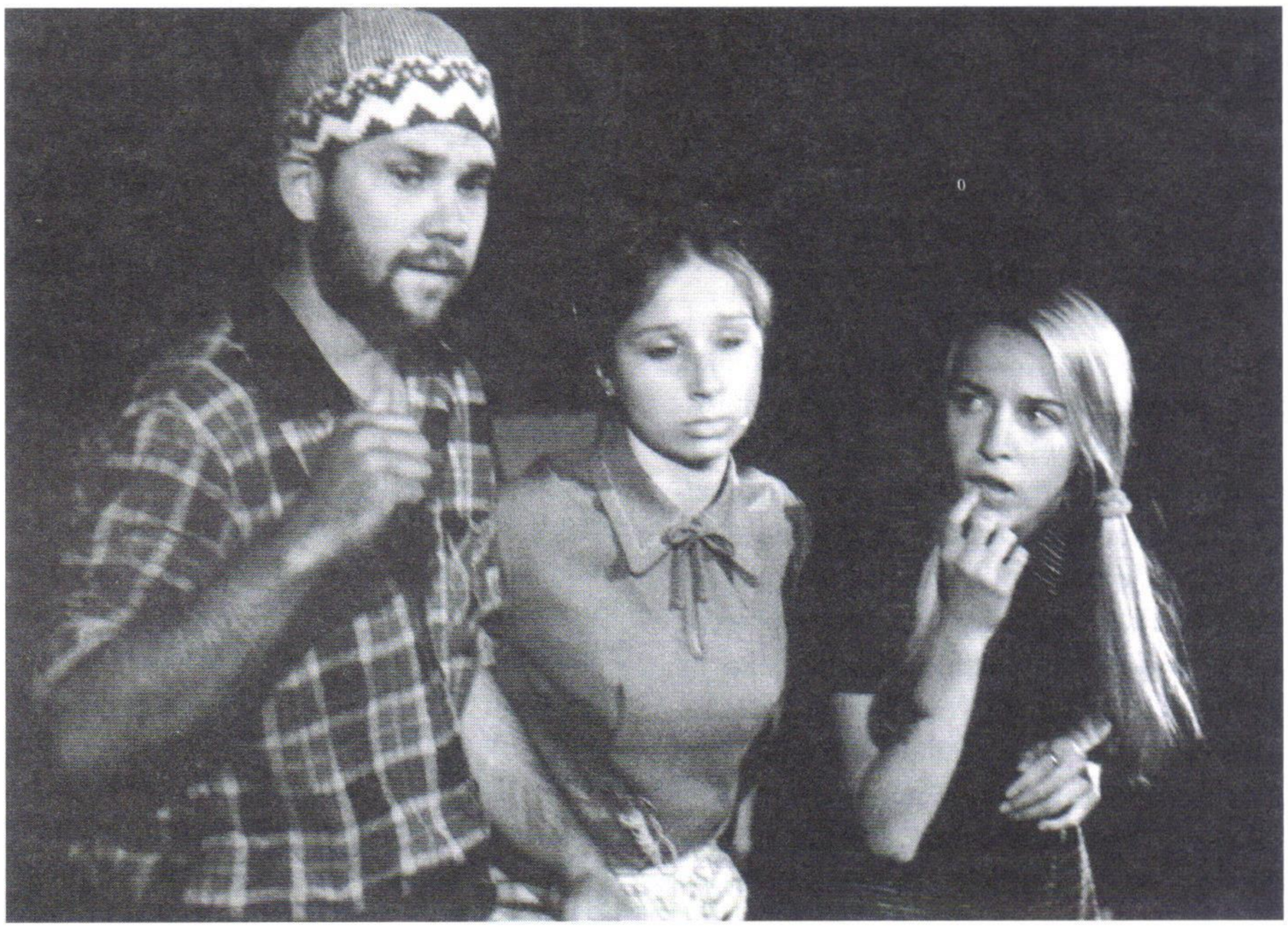
Prodloužený červnový víkend přinesl do lázeňského města nejen divadlo, ale i soutěžní přehlídku mažoretek, soutěž folkových kapel, recitátorů a komorní hudby, tradičně byla zahájena výstava výtvarných děl a proběhla i soutěž literární tvorby.

Na stránkách Amatérské scény bychom se měli věnovat především divadlům, pojďme se tedy zamyslet nad jednotlivými představeními. Jedinou celovečerní inscenaci, určenou výhradně pro dospělé diváky, přivezl do Bechyně soubor **Trdla z PDA Vyškov**, který předvedl **Tři hry Arnošta Goldflama**. Reprodukce Goldflamových textů je obtížná a soubor zůstal tentokrát své dobré pověsti cosi dlužen. Lépe se mu vedlo v oblasti malých forem. Divadelníci, sdružení pod ochrannými křídly PDA Vyškov, hrají v současné době v různých, prolínajících se seskupeních, pod různými názvy souborů, v nichž se však objevují stejní herci. Takže, v soutěži malých forem se představil soubor **Divadlo G z PDA Vyškov** s hereckou pantomimou s názvem **Jenom smrt**, která byla na velmi slušné pohybové i režijní úrovni. Další inscenace vyškovských se hrála pod hlavičkou **DS Gedeten** - byla to **Bílá Belisa**, v níž dominovaly dobré herecké výkony všech aktérů. Toto představení patřilo k vrcholům celého festivalu.

Tři představení pohádek pro děti potvrdila problémy v oblasti dramaturgie pro děti, které se přenášejí i do herecké a režijní práce. Nejucelenějším dojmem působila inscenace **brněnského Divadla Dráček**, které hrálo text svého kmenového autora Svatopluka Kouřila **Strašidelný mlýn**. Tento soubor, který hraje pravidelně pro děti již šestnáct let, si udržuje stálou úroveň a jeho představení mají u dětských diváků vždy příznivý ohlas.

DS Rubikon z Tábora sáhl po osvědčeném titulu **Strašidlo Bublifuk**, při kterém navázal dobrou spolupráci s dětmi. Domácí soubor **Lužnice z Bechyně**, který si v letošním roce připomíná 165 let své existence, sehrál poněkud zastaralý a neuspořádaný text **Karla Svobody Sólo pro čerta.**

Z oblasti malých forem můžeme ještě zmínit **soubor při PDA Žatec**, který v několika vystoupeních prokázal vzestupnou kvalitu. Snad nejlepší ukázkou jeho práce byl výňatek z Klicperovy **Veselohry na mostě**.



DS Trdla Vyškov / Arnošt Goldflam: Tři hry. Foto Dan Zavoral.



DS Dráček Vojenské akademie Brno / Svatopluk Kouřil: Strašidelný mlýn. Foto: Dan Zavoral.

Letošní bechyňská přehlídka ukázala, že kulturní dětí v armádě ČR - i přes poněkud ztížené podmínky - je stále živé a má své oprávnění. A věřím, jako všichni organizátoři, že třicátý ročník se nejen uskuteční, ale přinese další zajímavé inscenace.

Hlavní festivalové ceny získaly:

Cena města Bechyně a Velký džbán festivalu: DS Gedeten, Vyškov

Cena náčelníka Centra kultury AČR: DS Dráček Brno

Cena Zdeňka Řehky za netradiční tvůrčí počin: Divadlo G, Vyškov

Cena Vrchního ředitele sekce personální a sociální politiky MO ČR: soubor Kiks z Litoměřic

Cena V. Kyncla: delegace PDA Vyškov

(Les)

Už nezní?

Několik poznámek ke 44. ročníku Šrámkovy Sobotky

Bejvávalo. Bejvávalo tak, že se Semtínská lípa zelenala a komunisti se červenali a bohemisté a studenti bohemistiky z celé socialistické vlasti se sem sjížděli. Bohemisté a studenti bohemistiky se sjíždějí i nadále. Vše ostatní pominulo. Semtínská lípa byla rozchvácena bouřemi dějin a s posledním komunistou jako by z kraje odešel kus poézie. Není již k čemu vzhlížet ku obzoru, není již orientačního bodu, není již koho objímat, není již proti komu u pevného stolu dubového zpívat: Muž hloupý stavěl dům svůj na písku...

Sobotka zestárla.

Je to snad přirozené. Možná, že nás to všechny mrzí hlavně proto, že máme Šrámka za básníka věčného mládí, stříbrného větru znějícího v uších...

Mrzí nás to možná právě proto, že evidentní skutečnost, že něco není v pořádku, je evidentní už řadu let. Řadu let chybí hospoda. Tím pádem chybí to hlavní, co dělá podobné akce smysluplnými: možnost setkávání, klábosení, zázemí, a zbytečné si namlouvat, že nám to nechybí, kus toho nefalšovaného národního obrození: společné zpěvy a mírně podnapilá recitace jako by byly nějakým zarputilým puristou vytěsňovány z povědomí přišlého lidu; zato jsou s neúprosnou sveřepostí nahrazovány sérií takzvaně profesionálních či takzvaně ochotnických večerních představení či výstav, které by při nejlepší možné vůli neuneslo ani obrozenecké publikum. Nebudu jmenovat ta představení a výstavy. Ona některá ta představení nejsou zas tak úplně špatná; problém je spíše v tom, že mnoho lidí z okruhu divadelníků, režisérů, literárních vědců a učitelů, kteří na Sobotku jezdí, vidělo během roku desítky představení o třídu lepších; na Wolkrově Prostějově lze každoročně vidět minimálně pět amatérských souborů, které by musely způsobit v Sobotce nadšení. Letos například v Prostějově vystoupil na poslední chvíli a mimo soutěž soubor z Dětského výchovného ústavu v Jihlavě s představením Skupinka (Smetištní skrumáž). Těch 5 šestnáctiletých kluků z pasťáku stvořilo pod vedením svého vychovatele Jiřího Juráše něco, o čem se říká, že se to vidí jen jednou za život... Ale ne! To představení se hraje! Stačí ho pozvat! Tohle by měly učitelky češtiny na Sobotce vidět! Anebo cokoli mladého! Literatura a její interpretace je jinde! Už není ve Viole, tím méně v zájezdových recitálech pražských herců. Sobotka potřebuje mladé a moderní divadlo poezie. Sobotka by měla být víc pro mladé. Jinak v ní nebude stříbrný vítr vát, ale bude se točit v konzervách s dávno prošlou záruční lhůtou.

Ale obrátím list, protože, života bído, přec tě mám rád. A protože mám Sobotku rád, pochválit ji musím také. Co se mi líbilo: Výborná spolupráce s výkonným realizačním týmem festivalu... Vynikající denní zpravodaj SPLAV!, který na naprosto profesionální úrovni vytvářel snad patnáctičlenný tým mladých nadšenců, velmi volně vedených kritikem - úderníkem Josefem Šlerkou... Alternativní výstavní, filmová a vinná scéna v opuštěném objektu továrny DIAS pod zámkem Humprecht. Mnohé z toho, co se tam improvizovaně, v časovém horizontu několika hodin připravilo díky redakci Splavu!, bylo životaschopnější a zajímavější než program dole ve městě, na jehož přípravě pracuje organizační výbor celý rok. Tudy, ku Humprechtu, by snad mohla vést cesta... Práce se studenty bohemistiky v seminárních dílnách literárního přednesu. Protože jednu z těchto dílen vedu, nepřísluší mi je hodnotit. Z večera, který vzniká každoročně jako výsledek týdenní společné práce s textem, jsem si odnesl láhev sektu. Když jsme ho se studenty večer na koupališti otevřeli, zdálo se mi to, nebo ne? Jako bych zdálky něco zaslechl... Jako by mi něco dávného zašumělo v uších...

Pavel Chalupa



Ministr kultury Pavel Dostál a poslanec parlamentu Mgr. Miloslav Kučera si při zahájení Šrámkovy Sobotky s chutí s ostatními zazpívali. Foto NJ: Radmila Šepsová.

LIBOCHOVICKÉ DIVADELNÍ LÉTO

Jen tak pro pořádek a pro ty, kteří u toho nebyli: Slavnostní zahájení 43. ročníku Libochovického divadelního léta se konalo ve čtvrtek 1. června 2000 v 19 hod. Konalo se pod záštitou Odboru kultury OÚ Litoměřice a MěÚ Libochovice a Asociace divadelních amatérů Praha. Při této příležitosti zazpíval pěvecký sbor gymnázia Lovosice pod vedením paní profesorky Brejchové.

Program přehlídky probíhal ve dvou liniích. Ta první byla věnována mládeži a dětem. Její součástí byly tyto inscenace: v pátek 9. června uvedlo Divadlo AHA z Lysé nad Labem veselou hudební pohádku Miroslava Pokorného KDO JE HLOUPĚJŠÍ, ve čtvrtek 15. června to byl divadelní soubor VRTULE ze Slaného s inscenací scénáře na motivy prózy Viktora Dyka KRYSAŘ, a v pátek 16. června zahrál soubor KAHÁNEK z Habartova pro nejmenší loutkovou pohádku KAČÁTKO.

Druhá linie přehlídky byla určena především dospělému publiku. V sobotu 3. června uvedl divadelní soubor ZMATKAŘI Dobronín jednoaktovou veselohru Bertolta Brechta SVATBA. Původní název je Maloměšťákova svatba. Jako u každého dobrého autora - a německý dramatik, spisovatel, básník, režisér a divadelní producent jím nesporně byl, dokonce svou dramatickou tvorbou a zároveň i poetikou epického divadla ovlivnil divadlo celého světa - původní název hry vystihuje ve zkratce její hlavní problematiku: svatební hostina je pro autora příležitostí postupně odhalovat vztahy svatebčanů, jejich zájmy, jejich duševní i morální úroveň, jejich stupnici hodnot, to vše dané společenským řádem, jehož jsou současníky a jenž se rozpadá jako nábytek ženichem vlastnoručně vyrobený. Aktovku Brecht napsal v r. 1919, kdy ve svých jedenadvaceti letech byl oslněn uměním výborného mnichovského komika Karla Valentina, na jehož jevišti i příležitostně vystupoval a pro něhož aktovka asi také vznikla. Byly to Brechtovy začátky, kdy o jeho velkých dramatech i epickém divadle nebylo ještě ani vidu, ani slechu. Na celém představení této veseloherní aktovky (hráno v překladu Rudolfa Vápeníka) je vidět, že jde o inscenaci poučeného režiséra i souboru, v níž se navíc uplatňují pestré a zajímavé lidské typy, vybavené dobrou úrovní řemeslných herecких dovedností. Toho všeho režisér moudře využil. Bylo by potřeba více zvýraznit stavbu inscenace, aby neběžela ve stále stejné rovině. Chybějící gradaci by např. pomohlo využít místa, kde se otec nevěsty (František Kunst) iniciativně snaží rozproudit chcípající zábavu, jako nástup k dalšímu stupni gradace událostí, spolu s postupně odhalovaným způsobem jejich pravé podoby.

V pátek 9. června se konalo představení divadelního souboru NOVÉ DIVADLO Mělník, který uvedl salonní frašku o třech dějstvích francouzského dramatika Maurice Hennequina LHÁŘKA. Hrála se také pod názvem Prolhaná Ketty, ovšem v originále se jmenuje Moje děťátko. Přeložil ji Jan Tomek



DS Zmatkaři Dobronín / Bertolt Brecht: Svatba. Foto: Zlatuše Divišová.

v roce 1968, kdy se poprvé dostala na česká jeviště. Ke stejnému žánru, totiž k frašce přelomu 19. a 20. stol., se uchýlil i divadelní soubor TYL z Bakova nad Jizerou, který v sobotu 17. června uvedl inscenaci frašky francouzského dramatika Georgese Feydeaua TEN, KDO UTŘE NOS v překladu Evy Bezděkové. Výběr obou těchto titulů koresponduje se současnou společenskou situací, bohatou na tvrdá lidská i společenská dramata, a proto není divu, že se divák chce smát. Žánr salonní frašky mu k tomu dává dostatek příležitostí, pokud se jeho jevištní realizace nevymkne z uměleckých parametrů. Obě textové předlohy respektují základní charakteristické znaky tohoto žánru, který vychází z určitého příběhového schématu - z malé příčiny se vyvine řetěz neočekávaných gradujících situací, nejčastěji z manželského života (v našem případě je to lež a jí vyprovokovaná žárlivost u Lhářky, ve Feydeauovi úmysl pomstít se manželovi za jeho nevěru). Fraška je bohatá na komediální situace, kterým se divák směje z radosti, že ho nepotkalo to, co hrdinu daného příběhu. Ale při vší naději na úspěch u diváka není fraška vůbec lehkým žánrem. Bez řemeslného vybavení herců i režisérů, bez jejich poučenosti o žánru, vkusu a citu pro míru je jevištní výsledek pravidelně k nekoukání. Ve frašce jde vždy o nadsázku, ale ne o pitvoření. Naštěstí v obou případech jak Lhářky tak Feydeaua tomu tak není. Režie Vladimíra Dědka (Lhářka) a Magdy Melicharové (Feydeau) jsou poučené, přehledně zpracovávají situace příběhu, vedou herce k tomu, aby nepřehrávali, aby si jejich dialogy zachovávaly konverzační charakter a vycházely z charakteru dramatických postav a jejich průběžného jednání. Oba soubory jsou v hereckém projevu poměrně vyrovnané a jen v málo případech se nedaří dohrávat situaci až do konce, to znamená zhodnotit její výsledek. Autorská úroveň textů není vyrovnaná, osobně bych si více cenila Feydeaua než Hennequina, který s počtem dětí poněkud překračuje pravděpodobnost nadsázky.

V sobotu 10. června uvedla divadelní společnost KLAS z Klášterce nad Ohří současnou českou novinku Pavla Fialy BISTRO aneb NESMRTELNÍ. Režisérem této scénické grotesky je rovněž Pavel Fiala. Jde o průřez událostmi naší historie za posledních zhruba padesát let, které se v groteskní zkratce odehrávají v lidovém občerstvovacím zařízení - bistru, kde se setkávají, jednají a své názory sdělují různé „nesmrtelné“ typy, vyskytující se v každém lidském společenství, v každé historické etapě. Autor sleduje jejich osudy, proměny i důvody těchto proměn v časové jevištní zkratce a nechává na divákovi, jak se na základě svých životních zkušeností vyrovná se závěrem hry. Fialova předloha i její jevištní realizace kladly na herce mimořádné nároky, ale protože autor a režisér v jedné osobě psal role hercům na tělo, aby mohli každý jít za sebe, dostalo představení zajímavou a spontánní podobu a kromě několika nepřesností v jevištní řeči mělo i velmi dobrou celkovou úroveň.

V pátek 16. června uvedl divadelní soubor HAVLÍČEK Neratovice v režii Milana Šáry a Miroslava Rady čtyři aktovky:

TELEGRAM Karla Čapka, KLÍČ Arkadije Averčenka, dramatizaci Petra Hromady prózy Grigorije Gorina OSOBNÍ STRÁŽCE a aktovku Roberta Andersona JÁ JSEM HERBERT. Všechny čtyři aktovky byly již mnohokrát uváděny na mnoha různých jevištích i přehlídkách a protože režie i herci jsou zkušení, technicky dobře vybavení a ostřílení před nejrůznějším obecenstvem, byl i tentokrát výsledek na velmi dobré úrovni.

Abych na nic nezapomněla: předskokanem přehlídky bylo RÁDOBYDIVADLO KLAPÝ s hrou švédského dramatika Petra Olova Enquista NOC TRIBÁDEK, inspirovaná životem švédského dramatika Augusta Strindberga, jehož dílo tvoří jeden ze základních sloupů moderní dramatiky dvacátého století.

Doskokanem přehlídky bylo opět RÁDOBYDIVADLO KLAPÝ s inscenací hry amerického autora Thorntona Wildera NAŠE MĚSTEČKO. V režii Kateřiny Fixové a výborné spolupráci všech představitelů postav obyvatel malého městečka vzniklo představení o osudech a všedních starostech obyčejných lidí, kteří navazují na smrtí přerušenou činnost svých předků, aby jejich děti mohly pokračovat v jejich činnosti, až sami zemřou; představení o nepřetržitosti lidského rodu.

Zajímavosti Libochovické přehlídky: 1) vzhledem k tomu v jakém prostoru se hrálo (sálek v domově důchodců, ale s výborným obecenstvem), není možno hodnotit scénografii, je možno jen smeknout před vynalézavostí hrajících souborů, jak se s touto stránkou představení vypořádaly.

2) Libochovická přehlídka není soutěžní postupovou přehlídkou. Inscenace, které se tu sejdou, byly už víckrát reprizovány, prošly určitou prověrkou veřejnosti a tím patrně získaly větší jistotu. Stalo se tak proto, že režijní i herecká práce má poučený tvůrčí základ.

3) Je dobře, že existuje takováto přehlídka. Je zajímavou výpovědí o kvalitě amatérského divadla a jeho působení na společnost v atmosféře pohody, bez hektických situací a strachu. A je třeba poděkovat i těm, kteří svou velkorysostí a kulturním rozhledem tuto přehlídku umožnili, a samozřejmě i všem, kteří na jevišti i v hledišti dokázali vytvořit to, čemu se v divadle říká zpětná vazba, že totiž herci cítí zájem diváků a diváci zájem herců a že tento oboustranný zájem je věnován vlastně výpovědi o člověku.

Jarmila Černíková

Karlínské jeviště 2000

Ve dnech 2.6. – 4.6.2000 se uskutečnil již třetí ročník nesoutěžní přehlídky amatérského divadla Karlínské jeviště. Po ne zrovna nejlepších zkušenostech s loňským ročníkem se jejího pořádání ujal Dům dětí a mládeže hlavního města Prahy, byť divadelní soubor Divadlo a Život, který je jakýmsi intelektuálním otcem této přehlídky, stále figuruje jako spoluvyhlašovatel. Proč tomu tak je, se nesnažím pátrat. Pouze si dovoluji konstatovat, že i to nejhodnější a nejopečovávanější dítě jednou opustí své rodiče.

Počet přihlášených souborů byl nad očekávání velký. Z původně přihlášených 14 souborů se nakonec přehlídky účastnilo 13. (Soubor Teta se včas omluvil a soubor Na cestě P.M. na poslední chvíli odřekl účast pro nevyhovující hrací čas.) Za pět minut dvanáct se podařilo pořadatelům zajistit náhradníka, a to Šumavský ochotnický spolek z Prachatic, čímž se nestalo, že by ti skalní diváci, kteří se rozhodli strávit tři dny v budově DDM Spektrum, byli o něco ochuzeni. Diváci a lektorský sbor ve složení Vladimír Veselý, Libuše Límanová, Daniela Vrabcová, Jitka Jezdinská a Vlastimil Venclík tak během víkendu shlédli celkem 14 inscenací.

Celou přehlídku zahájil soubor **Divadlo a Život** s textem F. Carinthy - Želva. Přes jeho nevelký časový rozsah se souboru podařilo na jevišti předvést množství školáckých chyb. Od tápání v textu až po nahodilou režijní práci, což je u tak dlouho pracujícího souboru až zarážející. DaŽ byl vystřídán divadelním souborem **Sumus** s Mrožkovou Tancovačkou. Soubor sice hrál v ne zrovna nejideálnějších prostorách velkého sálu, což mělo za následek částečnou nesrozumitelnost verbálního sdělení, ale režijně zajímavě vedení tři mužští představitelé všem připravili ne nezajímavý divadelní zážitek, který byl zprostředkován právě díky zajímavé herecké práci. Závěr večera patřil divadlu **Esence**, jehož Brokát, princ z pohádky, je již inscenací mnohokrát reprizovanou, a tudíž i usazenou ve všech složkách. Zajímavé téma o tom, že i princezny stárnou a že lásku je nejlépe hledat s nohama na zemi, bylo podpořeno jasnou režijní prací Marie Kubrové a standardními hereckými výkony téměř všech představitelů. Jedinou vadou na kráse této inscenace se ukázala její délka, která místy až retardovala temporytmus celé inscenace.

Za sobotního kuropění dorazil **Šumavský ochotnický spolek**, který od 11 hodin ve velkém sále zahrál hru P. Petroviče Ta spoušť. Inscenace byla exponována jako svižná situační komedie, s dominantní hlavní postavou v podání herecky zdatného Romana Maříka. S postupujícím časem však hlavní postava ztrácela rovnocenné spolu-

hráče, a to zejména v ženské části souboru. Sám text se začal jakoby bránit postupům situační komiky a dožadoval se řešení vzniklých situací spíše postupy psychologickými, pro což ale bohužel nebyly ze začátku inscenátory rozdány karty. To vše mělo za následek poněkud rozpačité přijetí inscenace jak u diváků, tak u lektorského sboru. Divadelní štafetu poté převzal divadelní soubor **Máj**, který přivedl na jeviště u amatérů často uváděný text Johna Patricka Rajčatům se letos nedaří. Text sám se neřadí zrovna mezi perly světové dramatiky. Nicméně soubor sehrál představení, které ctilo autorovu předlohu. Bohužel, mělo místy nevyvážené herecké výkony a prospěla by mu jasnější režijní práce, která by směřovala k živějším hereckým výkonům, a tím i k celkově svěžejší inscenaci. Druhým mimopražským souborem této přehlídky bylo **Divadlo v množném čísle** z Rožnova pod Radhoštěm. Parta mladých, s divadlem začínajících lidí, převedla do divadelní podoby text Vítězslava Nezvala Zlověstný pták. Samotné představení se neslo v duchu právě onoho „začínání". Otázky dramaturgického výběru textu, jeho následná sdělnost či problém přenosnosti takovéhoto tvaru před publikum nesložené z věrných kamarádů či spolužáků – to byla některá z témat, o kterých se diskutovalo v kuloárových rozhovorech. Předposledním souborem sobotního programu bylo **DIVADLO (bez záruky) PRAHA.** Psát na tomto místě o dvou aktovkách T. Wildera, které jsou uváděny pod společným názvem Rodinné album, mi přijde trochu nepatřičné, protože se jedná o inscenaci našeho souboru. Nicméně, pro úplnost údajů nemohu jinak. Dle lektorského sboru se tedy Rodinné album neubránilo jakési režijní překombinovanosti, díky které vyznělo představení studeně, a místy až neživě. Úplný závěr sobotního večera patřil manželům Lněničkovým a jejich **Divadlu času**. Na Karlínské jeviště přijeli s textem Oldřicha Daňka Zdaleka ne tak ošklivá, jak se původně zdálo. Známý text nabídl oběma protagonistům dostatek materiálu pro rozehrání příjemného a vyváženého představení. Škoda jen, že se občas místo lehkého konverzačního humoru dostavilo až téměř strohé přednášení dějepisných údajů. Nicméně, jako příjemná tečka za náročným sobotním dnem, Ošklivka zafungovala.

Nedělní ráno patřilo souboru **Causa Bibendi**, který pod názvem Fimfárum sehrál tři krátké pohádky Jana Wericha. Bohužel se Fimfárum, Líná pohádka, i O lakomé Barce, nevyhnuly nedostatkům plynoucím z řemeslné nepoučenosti souboru. A to nepoučenosti dramaturgické, režijní, a v neposlední řadě i herecké. Velkým kladem však budiž to, že soubor byl vstřícný jak kritickým hlasům lektorského sboru, tak i obdobně znějícím hlasům diváků. Divadelní soubor **Refektář** přijel s textem Z. Šillera - Ofélie. Text zpracovává a známým modelem „cobybylokdyby" dotváří příběh, v tomto případě tedy nezemřevšího dánského kralevice. Inscenátoři zde podcenili chronickou známost Shakespearova textu, díky níž se divák těžko oprošťuje od jistých charakterových vlastností postav, které jsou zde oživovány. Zároveň možná místy až deklamační herecký výkon hlavního představitele zabraňoval výraznějšímu přesahu textu do prořídlých řad diváků. Vlastní překlad a dramatizaci J.M. Ribesovy Ulice si připravil divadelní soubor **Kámen**. Charmsovsky laděný text v rozsahu anekdoty nevyzněl díky nešťastně zvolenému a místy až nepřirozeně pomalému tempu, a tím i nepřiměřené délce inscenace. Zde jsem si povzdechl, že soubor nezvolil pro účast na přehlídce svoji inscenaci Buchty, která by jistě jako materie pro diskusi skýtala více možností. Posledním mimopražským účastníkem byl jihlavský soubor **DE FACTO MIMO**, který přivezl inscenaci Voda na kafe M. Koláře. Zajímavé a ne často vídané scénografické řešení hracího prostoru, režijně jasně vedené a herecky naplněné postavy a příběh, při kterém jsem se ze začátku od srdce bavil, ale s přibývajícím časem mi smích tuhl na tváři. Snad jen samotný konec mi přišel až zbytečně popisný. Poslední, kdo podstoupil po své produkci rozpravu s lektorským sborem, byl soubor **NAŤESNO PLUS** s Podskalského Ženou v trysku století. Jejich inscenace je řemeslně dobře odvedenou prací, k jejímuž lepšímu vyznění by přispěli snad jedině razantnější zásahy do textu, směřující ke zkrácení, a to zejména v příběhu renesančním. Úplný závěr divadelního maratónu patřil opět **Divadlu a Život**. K jejich Služební cestě se nevyjadřoval ani lektorský sbor, a i já si tedy dovolím ponechat tento divadelní tvar jako součást tohoto článku pouze pro úplnost faktografických údajů.

Co dodat závěrem. Karlínské jeviště 2000 se uskutečnilo. To, zda si tato přehlídka vydobude své místo v divadelním kalendáři, ukáže pouze čas. Čas také s největší pravděpodobností ukáže, že poroty, či chcete-li lektorské sbory, mají-li napomáhat amatérským divadlům, mají být sestaveny z takových lidí, kteří si pro své odbornostní a lidské kvality zaslouží úctu a uznání ze strany nás, amatérských divadelníků. A nastane-li jednou taková doba, a já jsem i po těch letech stále ještě optimista, nezažijeme již víckrát obdobu letošní Pražské přehlídky či Karlínského jeviště.

Jan Strejcovský

ZA HUMNY BRNA SE RODÍ FESTIVALOVÁ TRADICE

V poklidném, turisticky oblíbeném městečku Veverská Bitýška nedaleko Brněnské přehrady čtyři roky pracuje agilní amatérský soubor **Prkno**. Toto nekulaté výročí si připomněl rozverným večerem, na němž vzápětí po příjezdu z hannoverského EXPA s chutí vystoupila vynikající instrumentalistka a zpěvačka Iva Bittová. Krátce poté již potřetí uspořádal červnové setkání ochotnických divadel Na prknech.

U zrodu úspěšně se klubající tradice stojí jako všestranný a obětavý dobrý duch rozhlasová moderátorka i herečka Jaroslava Rozsypalová. Třídenní programově nabitá akce nemá charakter postupové soutěže (ty jsou na konci sezony beztak uzavřeny), nýbrž chce být skutečně neformální družnou „slezinou" mladých lidí, jimž k seberealizaci rozhodně nestačí vysedávání u piva nebo televize, neboť je možná už navždy uštkl onen příslovečný tylovský had z ráje. O přehlídku byl i nyní takový zájem, že si organizátoři mohli účastníky vybírat: nakonec se sem sjela desítka souborů z šesti obcí (hlavně z Brna a blízkého okolí, ale také z Jedovnic nebo Zlína), aby odborné porotě a hlavně divákům, i sobě navzájem předvedla celkem jedenáct inscenací, doprovázených dvěma speciálními semináři Petra Váši (fyzické básnictví) a Tomáše Dorazila (režisér a herec), následnými rozbory a tolerantními diskusemi.

Žánrové spektrum této takříkajíc „rodinné" přehlídky s karimatkami a spacáky (namísto ministerského grantu ji podpořil Obecní úřad v čele s přítomným starostou Františkem Černým a místní hospodyně pohotově přinášeným ovocem či buchtami), zůstalo až nezvy-



DIVADLO (bez záruky) PRAHA / Thornton Wilder: Rodinné album. Foto: Ivo Mičkal.

kle široké, protože každá z účinkujících part si sama zvolila nastudování, které pokládala pro sebe za nejtypičtější. Zhruba v rovnováze byla vystoupení myšlenkově závažná s produkcemi komediálního rázu, nejednou z vlastní autorské dílny. Mohly tak být oceněny scénáře hned dvou brněnských kolektivů. Začínající dramatička a režisérka Blanka Fišerová z **Divadla v negližé** ve hře Melancholicky demonstrovala na pomezí snů a reality traumata osamělé dívky Ester (odměněná Jana Cindlerová). Obdobným abstraktně stylizovyným pojetím se vyznačovalo **Divadlo M+M** s tragikomedií režisérky Radmily Adamové Gloria.

Jihomoravský reprezentant na Wolkrův Prostějov, početný dvojsoubor **Špatně zabržděného a ÚSTAF** gymnazistů z Velkého Meziříčí a Brna-Komína, se představil jak méně zdařilým Arrabalovým protiválečným Piknikem v poli, tak zejména montáží The Best of Voiceband - šikovně zkomponovanou a hlasově i gesticky perfektně secvičenou sborovou interpretací dadaistického ladění. Hravost a poučené pochopení avantgardní poetiky počátku století nechyběly ani brněnskému **Theatru Cmundi** s Apollinairovými Prsty Tiresiovými (režie Ladislav Stýblo). Mezi oceněné soubory se právem zařadila herecky vyspělá **Malá scéna** Zlín, kde zkušený Petr Nýdrle evokoval lidskou úzkost a beznaděj na složitém dramatu Thomase Bernharda Ritter, Denne, Voss. Neoficiálním vítězem přehlídky se stalo vyspělé hostitelské **Prkno**, když si pod vedením Pavla Vašíčka nápaditým scénickým ozvláštněním výborně poradilo s dvojicí tragikomických aktovek Valentina Krasnogorova... a Pelikáni v pustině.

Bitýšský festival, kde jsme viděli také spornější ukázky autorského přístupu (Hemalův Richard II. ze **Skomorocha** Rosice, **Na poslední chvíli** Brno s Trtílkovým Tichem), nenáročnou „bakalářskou" veselohrou (brněnská skupina **Tak jo** s Takovou normální rodinkou od Fan Vavřincové), představení dětí (jedovnický **Vlastík** s extemporující úpravou Čapkovy Velké pohádky doktorské) nebo ad hoc improvizované parodie báchorkových látek, se opět vydařil.

Vít Závodský

BRNKÁNÍ VI. v Brně — Lužánkách...

Do Brna jsme dojeli s Hankou a Martinou za dvě hodiny, horko šlo vydržet, Hanka celou cestu spala, jen těch věcí jsme měli nějak moc... V Brně jsem tradičně zabloudil (taky je tam cestovní kancelář tohoto jména!), ale nakonec jsme trefili. Dostali jsme kafe, přivítání od Niky, Koťat, Tomáše s Peckou - a pak už představení. Prvá byla **Kachnička**. Naše nervózní a zodpovědné děti hrály jako o život, v recenzích bylo hlavně, že to bylo krátké! Což je pochvala (nejhorší je, když se představení vleče a nekončí a nekončí...). Koťatům díky – letos udělali pro DIVIDLO, ale i na sobě a pro sebe moc a moc – a to i díky Dominice! Však je taky VEDOUCÍ! Další bylo **Tajemné přátelství** Maxíků Brnkadel. Už po několikáté jsem to viděl – a zase jsem tomu nerozuměl! Nějak nevím o čem a proč. Ale budiž.

Druhý den dopoledne dílna poprvé – ta moje s Marťou se jmenovala „Strom hudby". Mně moc bavila! Druhý den jsme ji dělali znovu, s jinou skupinou – a byla ještě lepší! Pecka byla celé dopoledne nervózní, neb její Kubové měli odpoledne premiéru **Malá vánoční povídka** na motivy pana Aškenazyho. To vám bude dobré, až to dozraje! Pozval jsem je už teď na Setkání! Trosky hrály **Každý den** (hmmm...), taky byla **Brigitina svatba** Brnkadelských Mladíků (to je lepší a lepší! „A kdo si vezme mně? No tak nic, no...!"). **Rose des Flanders** od Brept už jsem viděl a nemám touhu znovu. A pak bylo Brno, byli jsme se podívat u „Provázků" a snad všude a Nika žhavila mobil svými SMS! Ale přitom vnímala! Taky Áčko psalo zprávu! A my...

Po sobotní dopolední dílně a obědech začalo Hudradlo Zliv představením **Dárečci**. Nechce se mi k tomu nic psát – mám je rád, hrají to, čemu rozumí, a navíc to umí! Přijedou na Setkání. Po nich Myšák a jejich **Romeo a Julie**, jako kočovné a pouliční divadlo! Milá Áčka, ani nevíte, jak si Vás za to Vaše představení kdysi teď vážím! Neřvali jste, nedělali jste si z toho jen srandu, a hráli jste divadlo, byť jste to neuměli. Škoda, Myšáci.... Brepty (už zase) a jejich **Čeledín Jakub a krásná princezna** (Martino P. – dost podobné téma, jako to vaše, jenže přece jen vy aspoň víte co a proč chcete hrát...). A pak přišel Litvínov se svým představením **Jé, sluníčko...** Já se na to dost těšil, s vedoucím jsem měl delší a velmi příjemný hovor, i ti kluci byli dobrý (taky uměli hrát) - ale to je tak vše, co o tomto představení umím říct! A to jsem ho – na rozdíl od mnoha jiných – viděl skoro celé. Trvalo to psycho 60 minut a venku jsme se scházeli na sluníčku postupně, vítáni potleskem těch dříve prchnuvších. Večer byl zase – jako každý den v Brně – ohňostroj, všichni šli někam – a já prostě usnul!

Nedělní těžké ráno – Koťata vzbudit, sbalit, aby stihla vlak. Pak představení Blučiny **Tobiáš**. Byly to loutky, a na ty se dalo koukat, měly vtip. Jenže se s loutkami musí umět dělat, proto jsme se do nich zatím v Dividle nepustili...! Pak ještě taková divná diskuse, a dostali jsme strom a plakát a začali s Marťou nakládat auto. 3x dovnitř a pak zase ven, neb se něco nevešlo. To jste nám dala – Koťata jedna! A cesta zpět v příšerném horku, infarkty se hlásily!

Zatím Nika s dětmi byla už v Porubě. A v sedm večer jsme se zase sešli v Dividle, vydali jsme jim bágly a spacáky a cesta do Výškovic se dvěma dětmi a třetí pak do centra, a to byl konec Brnkání...!

Věžte, že v Brně je moc hezky, mají tam dobrou zmrzku, a já tam mám moc kamarádů a jezdím tam rád - a bylo mi tam dobře! Moc souborů letos nebylo – ale to je asi dobře. A viděl jsem se se Staříkama a domluvili jsme se konečně zase s Mirkem, a Nika byla skvělá se svými dětmi – a měla tam i dvě starší, a jednoho staršího, kteří se o ty prcky taky starali, a bylo to potěšení, a radost, a taky jsem tam dozrál k jinde uveřejněným rozhodnutím o Kašparech, a Géčku, a Setkání. Tak příště by zase na Brnkání někdo měl v červnu jet – stojí to za to!

Saša Rychecký

POMĚR, NEPOMĚR A POMĚRY

Jedním z nejznámějších (a u přemnohých kdysi z nejdůležitějších) poměrů v našich luzích a hájích byl KLAPOKLIDEZ – kladný poměr klidově demokratickému zřízení. V některých z našich občanů přetrval, u některých se přeonačil ve stylu retro, ale co to píšu, EURO kráva – náš vzor (dříve sovětská kráva), u mnohých působí některé následky pěstování tohoto poměru dodnes: nerespektování „co je psáno, to je dáno", žonglování s fakty, zákulisní hry.

Nechme však poměry na naší politické scéně komentářům Lidových novin, poměry naší smetánky stránkám časopisu SPY a věnujme se tomuto, jistě ožehavému tématu v hledišti i jevišti amatérského divadla. Myslím, že příklad činoherního a hudebního divadla bude nejvděčnější (nechci tvrdit, že nejpotřebnější).

K možnosti postupu na letošní „Třebíč" se přihlásilo dvanáct pořadatelů krajových přehlídek. Většina z nich v místech tradičního konání, některé (letos, či vloni) nově vznikly. Na některou z těchto přehlídek se přihlásily dva soubory (a přehlídka se nekonala - Jeseník), na některou potřebné minimum pěti (a je to „o fous"), na některou čtrnáct souborů (a jsou problémy - Kojetín), někam možná dokonce ještě více. Chci se proto tázat, zda má v současné době ještě platnost ustanovení propozic, že **krajová přehlídka je otevřena divadelním souborům bez ohledu na jejich regionální příslušnost.** Zda počet přihlášených souborů není touto podmínkou ovlivňován. Někde je „narváno", jinde vede nezájem souborů ke zrušení přehlídky. Někde „špekulují" soubory, jinde pořadatelé. V některých regionech je možná souborů hodně, v jiných se ten rok (či trvale) „neurodilo". Je tu mnoho vlivů, co s tím?

To je jeden pohled na věc. Tím druhým je práce odborné poroty na krajové přehlídce. Ne z hlediska její odborné úrovně, ale z hlediska dopadu jejího konání na konečný výsledek. Byl jsem letos na jedné krajové přehlídce svědkem, jak se porota elegantně „zbavila" jednoho souboru, který měl drama „jako řemen", v kvalitě velmi vysoké (na čemž se shodli i jejich „konkurenti") a navrhla ho na jinou druhovou národní přehlídku, aniž k tomu měla podle **veřejně platných** propozic zplnomocnění. Tam však soubor nebyl vybrán. Pochopitelně.

Snad by stálo za úvahu převzít model (a uvést jej v propozicích) z Němčic nad Hanou (krajová přehlídka na KDP): porota vypracuje po každém představení (každém dni konání přehlídky) jeho zevrubné hodnocení, které je **konečné a neměnné**, a které je vyvěšeno k informování účastníků (a nejen jich) přehlídky. To je také podkladem pro výběrovou komisi na národní přehlídku. Je to čisté a průhledné! A ještě jeden nápad z Němčic: obsazení poroty (vesměs kompletně) se **zde mění** po dvou, maximálně třech letech. I když je to pro pořadatele někdy nevýhodné: Co k tomu dodat?

Když už jsem se zmínil v předešlém odstavci o výběrové komisi, dostávám se tím k vysvětle-

ní slova nepoměr v titulku článku. V tomto případě jde o termín matematický: nepoměr mezi počtem členů z Čech a Moravy v různých orgánech, působících v amatérském divadelnictví. Je dobrým zvykem, že Morava zaujímá **minimálně jednu třetinu** z celkové hodnoty za celou republiku (obyvatel, rozlohy, pracovní síly atd.). Ne tak v předmětném dění. Například: odborná rada ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo – z 15 členů celkem není z Moravy nikdo (0%), rozšířená odborná rada – ze 12 členů 4 (33,3%), spočítáme-li obé dohromady – ze 27 členů 4 (14,8%) [viz d'ARTAMAn 2/98], osoby vymezené v ustanovení propozic o právu nominace – ze 32 členů 6 (18,8%) [viz d'ARTAMAn 5/99].

Zmiňoval jsem se o tomto problému v rámci jakéhosi předvolebního guláše na podzim 1998 našemu „nejvyššímu". Poznamenal si to (na útržek čehosi) a přislíbil (snad) se na to podívat. Chápu, že pan ministr musí řešit důležitější věci: zda bude Mistr zpívat na EXPO 2000, zda budou někteří naši bývalí spoluobčané důstojně zabetonováni v sarkofágu v rámci čs.-pojišťovnictví atd., atd. Ale snad by na tento problém stačila ARTAMA, trošku nás to ty, co žijeme stále na Moravě, irituje (ve smyslu rozčiluje, nikoliv vzrušuje).

Vrátím-li se k poměrům na naší amatérské divadelní scéně, vidím tam ještě jeden závažný problém: postupná, neřku-li **plíživá profesionalizace** herecké práce v amatérských souborech. Kdyby šlo o zkvalitnění práce, bylo by to souborům (a tím i amatérskému divadlu) ku prospěchu. Jde-li však o účast profesionálních herců v těchto souborech, a to zvláště na přehlídkách (ať postupových, či jiných), prospěje to jen takto uvedeným představením, souborům (ve svém důsledku) již méně a amatérskému divadlu jako celku již vůbec. Zde myslím neuspěje ani argument *kolikrát jsou ti amatéři lepší než profíci*. Je to **nerovnocenné postavení** (pokud ovšem laskavý čtenář nezastává názor, že *není amatérské a profesionální divadlo, je jen divadlo špatné a dobré*). Je to evidentní porušení pravidel „hospodářské soutěže".

Letošní sezóna v tomto směru **ukázala maximum**: ve Strakonickém dudáku z Ořechova byli minimálně tři [viz AS 2/2000], některé prameny udávají i více [viz MFd ze dne 17.4.2000]. V Kojetíně u poroty to prošlo, v Třebíči také. Takže je uvidíme na 70. JH. Možná tamním porotám chyběla pravidla „co je psáno, to je dáno". Nechyběla však všude: např. stejné provedení tohoto představení na 43. ročníku přehlídky v Napajedlech (a to prosím nebyla přehlídka postupová!) porota v její rámci nehodnotila, na „Stodůleckém písečku 2000" (krajová přehlídka na ŠP) se porota u jiného souboru *dohodla s inscenátory, že vzhledem k jejich studiu na uměleckých školách nebude jejich představení hodnotit v rámci soutěže* [viz AS 2/2000]. Je takový postup dán odvahou poroty, nebo jen obyčejným a slušným postojem jejich členů? A ten opačný alibismem, absencí řádu, nebo čím?

Jsem pro **jasná pravidla**: nechť se řekne, že v představení amatérského souboru nemůže vystupovat žádný profesionál. Nebo na čtyři kusy ochotníků jeden profík (ochotný ke všemu). Nebo všichni profesionálové (kteří za ten „kus" nebudou brát gáži). Dobrá pravidla dělají dobré přátele. Pomohou porotám v rozhodování, jejich členy zbaví (možná) výčitek svědomí. A mezi soubory eliminují tu vzmáhající se řevnivost, tu apatii a izolaci. Ne každý amatérský soubor si může profesionálního herce dovolit, ne každý režisér to může herci nařídit, nebo „doporučit". Je-li taková možnost jen pro některé (a nemnohé), je to podpora elitářství. I když na druhou stranu: elitářství není jen jedním z projevů současného kapitalizmu u nás – již jeden z „karlínských kluků", jistý Kléma, kdysi prohlásil, že *uděláme z Prahy výkladní skříň socialismu*.

červen 2000 ***Andělín Vylíčil***
Divadelní centrum Haná

Poznámka redakce AS:

Redakce AS otiskuje článek Andělína Vylíčila ve víře, že vzbudí takový zájem některých čtenářů, že tito neodolají a napíší k němu názor svůj. Členové redakce nezůstanou stranou. Pro pořádek uvádíme:

1. Ustanovení propozic Divadelní Třebíče o tom, že za krajovou přehlídku je považována taková, která je otevřena divadelním souborům bez ohledu na jejich regionální příslušnost, má svoji platnost. K tomuto ustanovení se však váží další a nelze je při posuzování problematiky pomíjet - viz poslední verze propozic v bulletinu d'ARTAMAn č. 5/1999. Propozice Divadelní Třebíče se každý rok obměňují a upřesňují. Důležité je však uvědomit si, že tyto nejsou propozicemi té které krajové přehlídky.

2. Odborná rada ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo je orgán poradní a nikoliv zastupitelský. A ještě maličkost - navzdory uvedené adrese je jejím členem PhDr. Aleš Bergman z Brna.

3. V současnosti neexistuje žádná zákonná ani jiná oficiálně přijatá norma, která by rozlišovala tzv. profesionální a tzv. amatérské divadelní aktivity.

Milan Strotzer



Anna Přikrylová v inscenaci Trakař aneb Velké vynálezy podle Jacquese Préverta z r. 1991. Foto: Ivo Mičkal.

Céčko 1970 – 2000 aneb Třicet let loutkového divadla C ze Svitav

Říkají, že jest to tragédie,
nevěřte, nevěřte
že tohle nikdo víc nepřežije
nevěřte, nevěřte
úsměv lidskej
pohlazení
tak se to má
neboť čas
té pravdě dobrejch za pravdu dá

text písně z inscenace Hamlet

Věřte, nevěřte, svitavské Céčko slaví kulaté narozeniny. Na svět přišlo někdy v roce 1970 - na jaře, v létě, na podzim, či v zimě. Ostatně na tom zase tolik nezáleží. Hlavně, že se to stalo a tohle divadlo je tady s námi už dlouhých (nebo krátkých) třicet let.

Slavili jsme v červnu, protože červen je hezký měsíc - je teplo a sluníčko ještě nestačilo všechno spálit. Ve svitavském muzeu jsme připravili výstavu nazvanou Céčko 1970 - 2000. Loutky, fotografie, scény, plakáty, diplomy, kousek videa, troška historie divadla, které tak mimořádně proslavilo své rodné město Svitavy. Pravda, mnoho toho po těch třiceti letech nezbylo. Ta věčná stěhování divadla po různých budovách ve Svitavách (Céčko se stěhovalo celkem třikrát) udělalo svoje. Řekl bych - torzo Céčka a něco málo z Loutkářského muzea v Chrudimi. Však - pokusili jsme se, aby to, co jsme zachránili, vypovídalo o jednom amatérském loutkovém divadle a o lidech, kteří psali, režírovali, hráli s loutkama, hráli na všechny možné hudební nástroje, vyráběli loutky a kulisy a byli a nebyli vidět; prostě byli při tom... A zapsal jsem historii Céčka. Listoval jsem v kronikách souboru, v hradecké studovně tahal stohy svázaných Loutkářů, na půdě chrudimského muzea oprašoval zaprášený archiv Loutkářské Chrudimi, po nocích přepisoval, dopisoval, opisoval a psal - historii dlouhou dlouhých třicet let. Dějiny souboru, který se stal fenoménem amatérského divadla své - a dnes už vím, že nejen své - doby. Nejsem autorem, jsem zapisovatelem, pozorovatelem, dokonce pamětníkem a dnes - neuvěřitelné! - i účastníkem toho podivuhodného mystéria jménem divadlo C.

A tak vás zvu na cestu. Na cestu dlouhou třicet let. Já jsem ji u počítače prošel za tři měsíce. Tedy v knížce nazvané Céčko 1970 - 2000. Vás, milé čtenáře Amatérské scény, pozvu na procházku kratší než mžik. Nebudu psát o všech cenách, rozborech inscenací a všech peripetiích souboru. Budu jen tak, pro radost, opisovat z té mé knížky. Třeba Vás to potěší, ta krátká procházka po letech a inscenacích Céčka, možná si vzpomenete...třeba ne...Nicméně, věřte mi, stojí to za to: připomenout si historii svitavského Céčka. A chcete-li, rád Vám knížku o Céčku pošlu.



Karel Šefrna v inscenaci Bláhové pohádky podle Carla Sandburga z r. 1995. Foto: Ivo Mičkal.



Jana Mandlová v inscenaci Bystrouška, liška podle Rudolfa Těsnohlídka z r. 1997. Foto: Ivo Mičkal.

Krátká historie divadla C ze Svitav

Je nutno předeslat, že Céčko nespadlo z nebe. V šedesátých letech působil ve Svitavách loutkářský soubor Malé divadlo. Hrál na Loutkářské Chrudimi a jeho členem byl i Karel Šefrna , který později založil Céčko, v jehož čele stojí dodnes. Karel na ten čas vzpomíná: *Poprvé jsme hráli na Chrudimi, myslím v roce 1962, byl to Petr a pan Proto a bylo to strašný. Pan profesor Česal, tehdy bohatýr a junák, nás rozsekal na kusy. A tak jsme poznali, co je to za radost, hrát na Loutkářské Chrudimi.*

Rok 1970
Narodilo se Céčko. Pro rozdílnost pohledů na loutkové divadlo zaniklo Malé divadlo. Stará anekdoda vypráví, že vznikly soubory dva a žádný nechtěl být ani A ani B... a tak vznikl soubor s názvem Pablízek a soubor C.

Rok 1971
Poklad v kapli - autorkou textu byla Libuše Martínková
Staronová loupežnická pohádka souboru C Svitavy. Na rozdíl od původní Kmentovy hry se Libuše Martínková pokusila ve svém Pokladu v kapli upravit starou hru do parodující groteska... Teprve inscenační koncepce se o tuto parodii pokusila.

Erik Kolár

Rok 1972
Kačátko aneb Rádi děláme dobrých skutků - podle N. Gernětové a T. Gurevičové
A bylo zásluhou Karla Šefrny, který hru nejen upravil, složil k ní hudbu, hrál v ní, ale také ji režíroval a dělal výpravu i loutky, že porota viděla představení nekonvenční, svěží, plné nápadů i příležitostí, aby si loutky mohly zahrát i zaútočit na bránice diváků.
Celá úprava textu, hudba a režie posunula představení do oblasti muzikálu, vybavila písničky nejen vtipnými texty, ale i svižným rytmem a do-provázela všechny akce loutek, ale i přestavbu dekoračních prvků a pohyb scény. Soubor odvedl perfektní práci a dovedl naplnit invenci režiséra ve všech složkách inscenace. Bylo to představení výborně udělané i zahrané.

Matěj Kopecký

Rok 1973
Ostrov splněných přání - autor Vojtěch Cinybulk
To představení se dá přijmout nebo nepřijmout...je zcela osobitým viděním loutkového divadla, kumštu - a možná i světa. Vznešeně by se to také dalo nazvat, že jde o zcela osobitou poetiku... Jde o divadlo, které své jevištní prostředky používá v složité syntéze, v níž každý prvek nese svůj osobitý význam.

Jan Císař

Rok 1975
Zazděná slečna aneb Hrobka dvouch milenců - autor František Navara
Jsou to amatéři, fouskové, šumaři, špatní výtvarníci a vůbec, ale dělají to všechno s láskou. A taky špatně vyslovují. Vzhledem k úrovni vlastního duševna je jim nejbližší publikum věku pubertálního. Dobrý zůstává toliko klavír, jako nástroj. Pokud je ovšem dobře naladěn. Odejdete-li domů jako ten klavír, budeme rádi. Moc! Pokud se vám Zazděná slečna bude zdát zazděná víc než je zdrávo, bude to asi pravda.

Karel Šefrna

Rok 1977
S drakem není legrace - Milada Mašatová
O pokažené válce - Mikulka a Linhart
O princezně a dědečkovi, s kterým byla legrace - Karel Šefrna
Zcela mimořádným zážitkem bylo pro mne vystoupení Karla Šefrny a jeho dvou dětí ve scénce O princezně a dědečkovi, s kterým byla legrace, kterou interpret sám napsal i režíroval. Byly zde přítomny všechny charakteristické rysy „svitavského stylu" , ale ještě cosi navíc - zvýrazněná lyričnost a jakási za srdce beroucí noblesa ducha, snad vyvolaná přítomností dětí, které plnily své úkoly s pozoruhodnou přesností a zaujetím.

HK

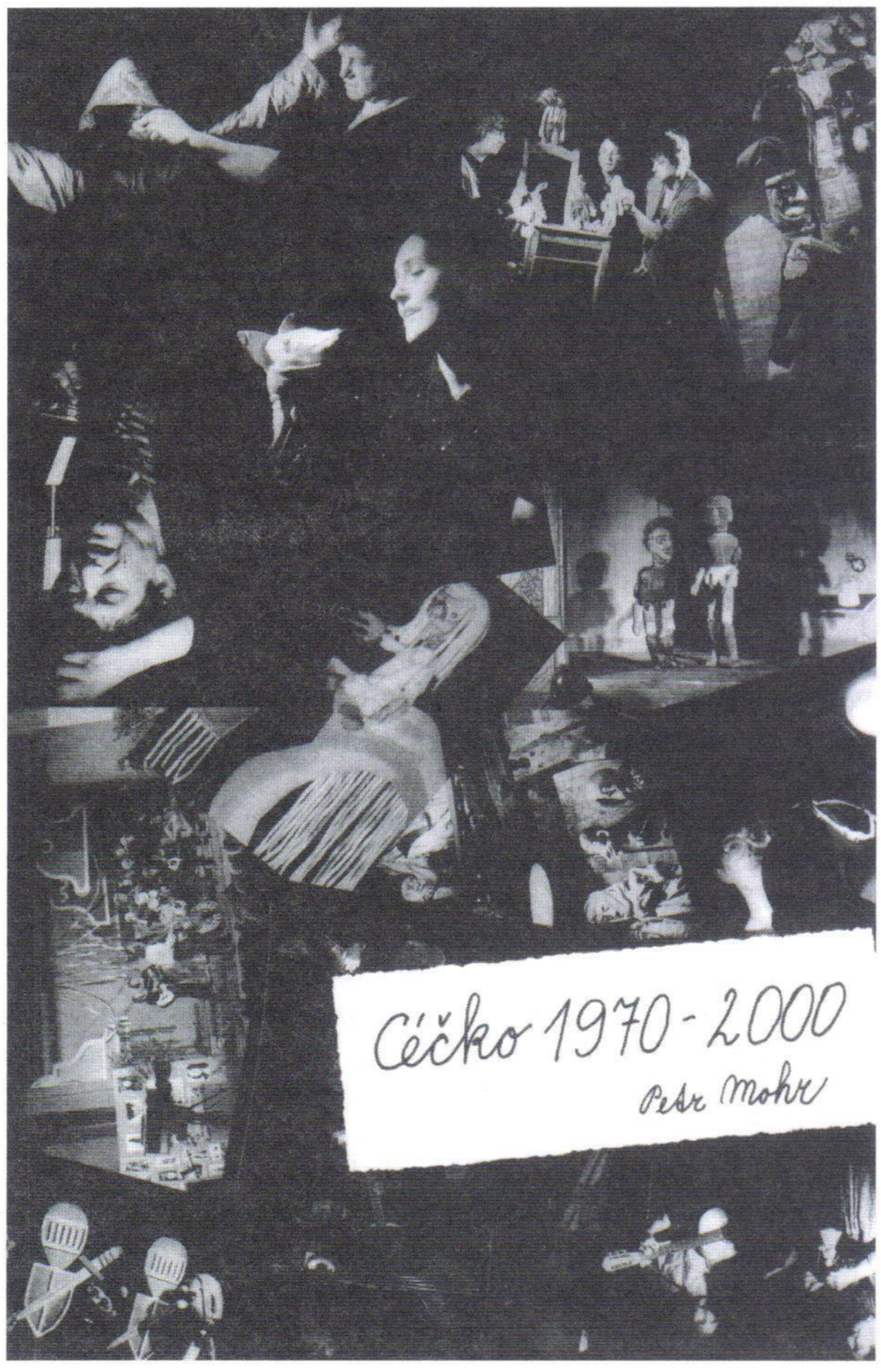
Rok 1978
Dvanáct usmívajících se ježibab - podle pohádky Aloise Mikulky: O pánovi, Zvířádka hrají divadlo, O sněhuláčkovi a kočičce, Prasátka a vlk
Pak obsadil jeviště za houf čarodějnic převlečený soubor C, aby zahrál čtyři pohádky A. Mikulky. Vše zarámovaly a spojovaly zpěvně - hudebně - pohybové kreace onoho houfu ježibab, současně upravujících scénu pro další vystoupení loutek.

Ivan Anthon

Rok 1979
Velká cesta za železnou oponu: Céčko jede do Francie
Lesní balada - podle A. Mikulky napsali Karel Šefrna a Blanka Pešová
Co do atmosféry a poetického vyznění byla to nejpůsobivější scénka přehlídky.

M. Česal a J. Císař

Rok 1980
Šťastný princ - autor Oscar Wilde



Muzikantské pohádky - autor Ilja Hurník: Zvoneček a zvon, O smutném kominíčkovi
Nejvýraznějším nositelem emocionálního náboje byly hudba a mluvené slovo. Obojí interpretoval Karel Šefrna se vzácnou kulturou a citlivostí. Jenže on nehrál - on zpíval a mluvil. Mohl jsem zavřít oči, nedívat se - a dozvěděl jsem se všechno důležité, co jsem měl vědět.

Jan Císař

Rok 1981
Obluda aneb Jak to bylo, když začalo pršet - napsal Karel Šefrna
Radost ze života ne v námětu, ale v pohledu na život, sdělovaná ne slovy, ale hrou - prostě tím, že z jejich „hraní si" přímo čiší... Zůstává nezaměnitelný humorný nadhled, jenž je základem poetiky Svitavských.

Luděk Richter

Hadrfous - autorské představení Jiřího Čendy Břenka a Evy Šefrnové

Rok 1982
Omlouváme se předem - koláž mikrokomedií P. H. Camiho, aforismů Kozmy Prutkova a Podhradní poezie Benjamina Lorence
Pořad vzbudil rozdílnou reakci od nadšení (u mladšího publika) přes vážné a pochopitelné výhrady až po příkré odmítání (jak se často u textů, vycházejících z absurdity stává.

Z hodnocení okresní přehlídky: *Někoho pobouří tematika průjmů, transplantací žláz, někoho nadchne světovost autora, jiného pobaví vtipnost absurdních situací.*

Eva Machková

Cesta Céčka do Portugalska
Rok 1983
Zlatovláska - autor Josef Kainar
Svitaváci recitují, rytmizují a muzicírují. Svůj druhdy komický arzenál dali tentokrát do služeb vážnosti a poezie. A funguje to skvěle! Jejich představení působí jako přesvědčivá generační výpověď, jako procítěně zazpívaná jímavá balada, jako vzácné zamyšlení.

Jan V. Dvořák

Rok 1984
Ruka - podle Durantyho
Tentokrát uvádíme poprvé klasické maňáskové divadlo, starý text... Kašpárek je ještě Kašpárek a je dřevěný, řezbovaný. Všecko je maličké a jednoduché. A žádná muzika. Tohle všechno je pro Céčko trochu netypické...

Karel Šefrna

Rok 1985
Pohoda aneb Buď chvála kašpárkům - podle motivů B. B. Buchlovana a dobových novinových zpráv
Velice zajímavé a dobře udělané mi připadalo toto: ve chvíli, kdy dokončovali druhý příběh, tak jsem si říkala, proč si třeba ten Šefrna nezvolí něco jiného než tu lacinější moralitu - a přesně tehdy zazněla replika: „Tehdy se hrách na stěnu házel, mi ho rozsévali". Prostě to, na co mi jdeme rozumem, jde u nich přes cit.

z porady chrudimské poroty

Rok 1987
Edward - dramatizace poezie Edwarda Leara
Celé aranžmá - jakési pouťové, kramářské komedianství, obohacené o prvky loutkového a černého divadla, se mi jeví jako pro danou poetiku ideální - asi jediné únosné... Ona „radost, když se lidé smějí" a tedy přemýšlí, vyzařuje nejen z dědečka (za dveřmi i jinde), ale především ze hry souboru samého. Neboť, řekl bych, „Céčko" dobře ví, jak „tančit s kočkou na louce a vařit čaj v klobouce"

Petr Žantovský

Rok 1989
Moře - podle pohádky Olgy Hejné a poezie Jiřího Žáčka
Tentokrát bude hrát Céčko pro děti... A z básniček jsou písničky a z pohádky trochu nostalgické povzdechnutí nad tím, jak děti rodičům rychle vylétají z těch vlídných rodných hnízd. A je to dobře. Aby bylo moře hodnější a svět vlídnější.

z kroniky souboru

Rok 1990
Hamlet - podle W. Shakespeara, úprava B. B. Buchlovana, dramaturgie: Karel Šefrna
Nejumělečtějším na divadelním umění je právě to, že je divák pozoruje oknem. To platí zejména o loutkovém divadle; tím, že zmenšíme měřítko, můžeme předvádět děje mnohem rozsáhlejší... Obrovská řecká filozofie se vešla snáz do malých Athén, než do rozsáhlé říše perské... Velké myšlenky lze předvádět jen na malém prostoru. Mé loutkové divadlo je stejně filozofické jako athénské drama.

G.J. Chesterton

Rok 1991
Trakař aneb Velké vynálezy - podle Jacquese Préverta
Osobně se domnívám, že jde o pokročilý stupeň čarování. Předměty totiž na jevišti jednají samy; zatímco herec nedělá skoro nic, hraje si a usmívá se, pingpongové míčky skákají jako nejušlechtilejší z antilop...

Eva Hanžlíková

Rok 1992
Tak trochu... - podle románu M. Cervantese Don Quijote de la Mancha
Je to výpověď o sobě...užil jsem si krásnej smutek...je nám spolu dobře - je jedno z témat, které probíhá celým představením... potlesk mi ve vašem představení připadá jako fyzikální jev celku nehodný.

Petr Lébl

Rok 1994
V páté knoflíkové dírce - podle Leopolda Suchodolčana
Necítím žádnou potřebu rozebírat zážitek, který mi věnovala čtveřice Svitavských. Je to působení, které, když si diváka citově podmaní - pak odmítá hovořit o detailech. Hodnota je především ve věrohodnosti veškerého konání čtveřice herců, jejich upřímný kontakt vzájemný i s blízkým publikem.

Mirko Matoušek

Rok 1995
Bláhové pohádky - podle Carla Sandburga
Záminkou k posezení a povídání bude opravdové loutkové divadlo, tentokráte opravdu s loutkami a živými, jakousi vnitřní energií, sami od sebe se pohybujícími se herci. Hra je velmi málo akční, nepoužívá hlučných výrazových prostředků, není proti ničemu, ba právě naopak.

z programu ke hře

Rok 1997
Bystrouška, liška - podle Rudolfa Těsnohlídka
Při vstupu do sakrálního prostoru bývá zvykem se zout. Céčkaři však přicházejí bosi, a první obraz je obouvání se. Do bot?! Do tématu a sdělení?! Inu, a to je ten nejsnáze, aspoň částečně, popsatelný znak. Nebo svatba s lišákem, kdy se oba musí naučit zahrát na housle v souzvuku vztahu, bez ohledu na to, jak kdo ovládá prstoklad. Co se „Bystroušky, lišky" týče, pak za jedinou nepravdu pokládám informaci v programu, kde se praví: Hraje, zpívá, tančí a vínko popíjí Céčko ze Svitav. Kdepak, tohle se týká všech. Těch na jevišti, i těch v hledišti, a těžko soudit, kdo si při tom užívá více.

Vladimír Zajíc

Rok 1999
Céčko se účastní Světového festivalu amatérského divadla v Maroku

Tak to je cesta jednoho loutkového divadla ze Svitav do světa. Připomeňme si jména těch, kteří Céčkem za ty roky prošli. Mnozí z nich již nejsou mezi námi. Ale bez nich by tahle podivuhodná historie nemohla být napsána:
Franta Baláž, Míla Bálková, Mikulka Brdíčko, Marcela Brdíčková, Jiří Břenek, Pavel Bureš, Franta Černý, Egon Dvořák, Pavel Fochler, Jiří Grmela, Marie Grmelová, Jana Mandlová, Petr Mohr, Jiří Oujezdský, Iva Pavlišová, Jiří Peša, Blanka Pešová-Šefrnová, Anna Přikrylová, Mirek Radouš, Bobina Radoušová, Honza Říha, Franta Síč, Jarda Stružinský, Pavla Svobodová-Lustyková, Petr Svojanovský, Jája Šebková, Eva Šefrnová, Hanka Šefrnová, Karel Šefrna, Matěj Šefrna, Pepa Šimek, Marie Šmídová, Jarda Tábery, Marie Táberyová, Karel Toth, Jiří Vavřín, Vlasta Vavřínová, Jitka Zelená, Petr Zelený, Lenka Zemanová, Vlado Zezula.

Jest poněkud schizofrenické, když živý herec, neb též živoherec, má hrát divadlo loutkám.
- Karel Šefrna ve hře Hamlet
A jest poněkud schizofrenické, když autor, neb též spisovatel, má v tomto časopise citovat svoji knihu.
- Petr Mohr o tomto článku
Díky bohu je v českém loutkovém divadle možné takřka vše...
- Karel Šefrna opět v Hamletovi

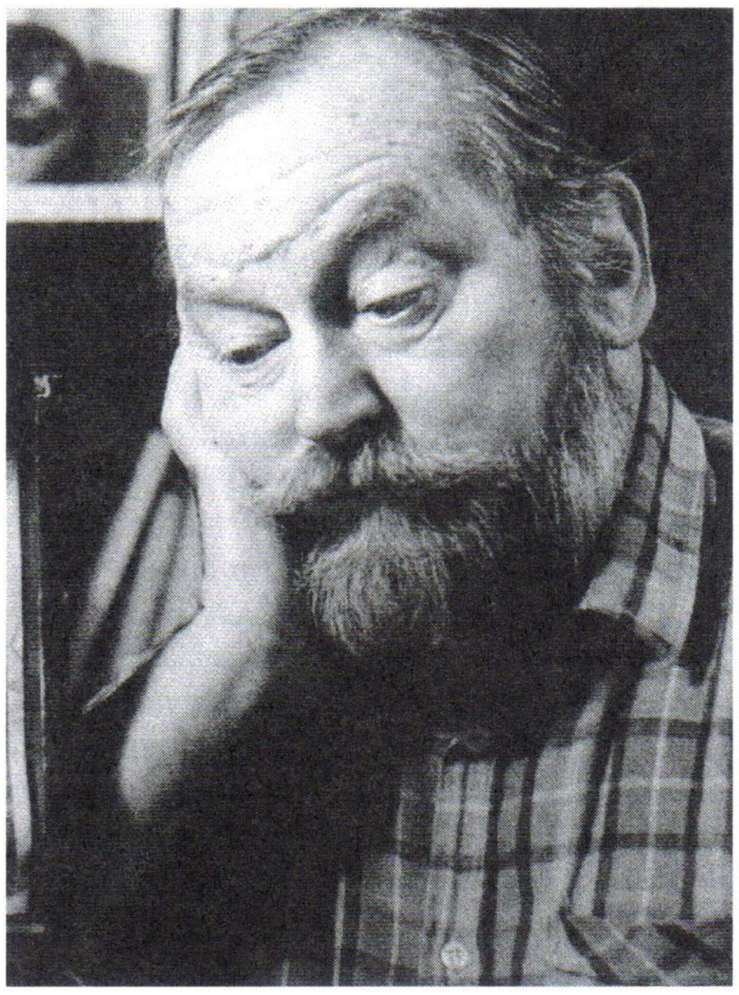
Petr Mohr

JUBILUJÍCÍ BAROKNÍ PERLA jménem JAN DVOŘÁK * 14.8.1925

Všichni zajisté znáte pojem *renesanční osobnost,* pod kterým si obyčejně představujeme člověka s velikou sumou znalostí a vědomostí, které, samozřejmě, umí též používat. Když se pozorně zadíváte na život a dílo Jana Dvořáka (pokud to vůbec je možné), pak bych si k jeho pojmenování dovolil nabídnout termín *barokní osobnost.* Důvod je nasnadě, neboť Jan Dvořák, stejně jako baroko, má pouze jeden upřednostňovaný úběžník, ke kterému vše upíná, napíná, směřuje. Všechny impulsy, pramínky, signály, silně bouřlivé i tence bzučivé, tenhle chlap do sebe vsakuje a uvnitř sebe v alchymistickém kotli představ a záměrů a obrazů přetavuje do čisté divadelní trajektorie, teatrálního a teatrologického tvarování světa. Ani hnutí Boys Scouts z prvních dnů mladosti nezůstává u něho pouze v dobro-

družství a dovednosti, ale slouží divadlu, neboť - jak kdysi vyznal - principy výchovy a řízení společenství od pánů sira Baden-Powella a A. B. Svojsíka se převelice hodily, když se ujal ředitelování hradeckého divadla DRAK a dovedl jej až na Everest nejznámějšího a nejlepšího loutkového divadla na světě. Počátkem 90 let jsem s Janem Dvořákem natočil dvě kazety rozhovorů o tom jak šel život a divadlo. Jako dramaturg jsem psal cosi k výročí divadla DRAK, ale díky povídání jsem o *barokní osobnosti českého divadla* uveřejnil i několik článků. Cítil jsem povinnost aspoň takto dodat trochu bobkových listů na jeho prokvétající skráně, když vavřínový věnec jej zatím pouze obletuje. Marně jsem nyní kazety hledal, abych z nich čerpal. Buď je v divadle smazali, nebo jsem je jaksi kamsi. Jsou prostě fuč, a já už hodinu hledím okem ovčím na monitor Siemens Nixdorf PCD 4ND, pouštím si v hlavě kaleidoskop chvil a hodin a dnů s Janem a marně šátrám po lanu, které by to vše úhledně svázalo do prezentu s mašlí a sonetem gratulačním. Hledím na monitor a prsty rovnou o stavu mém píší. Hle, vždyť to je zcela v dvořákovském duchu způsobu vyprávění příběhů, neboť při zastavení času a zmrznutí nápadu se vycházelo právě od tohoto negativního konkrétního stavu, zážitku, který se zpracovával a tvaroval a fabuloval, načež se vše ukazovalo v materiálu tělesném i předmětném. A náhle, řemenice imaginace zachrčela, nahodila převody, a obrazotvornost naskočila from stand by up to forward. I za tohle, za schopnost přesněji za metodu využít zdánlivě nesouřadné, protikladné, ba retardující prvky k práci samotné, k vykročení z psychického stínu depky, trápení a nejistoty, do světla pochyb praktických a tvořivých, jsem já, a určitě nejen já, Janu Dvořákovi vděčen. To jsem tedy zvědav, jak budu dál o téhle barokní perle, nesymetrickém zrcadle estetického kánonu ryze lidově dvořákovského divadla psát. Když totiž nemohu do uvozovek použít Janovu přímou řeč, tak se trochu cukám a lekám. Ne, že bychom se neznali a lecos spolu ... Ale nezdá se mi to košer! Co se mi míhá, jsou pouhé zastávky, drobné milníky divadelního terénu, které nijak důsledně neobjasní Janovu úlohu v českém divadle. Avšak jde přece o lehké blahopřání k jmeninám, tak snad jako takové bude přijato.

Doba dávná mi říká, že jsem chodil na inscenace divadla DRAK s matným vědomím, že mají ředitele Dvořáka co dřív tahal za šňůry u Hurvínků. Jako každý divák jsem brzo zjistil, že Dvořák v DRAKu nejen ustavil tvůrčí tým Krofta-Vyšohlíd-Matásek, ale přinášel žhavá témata a tituly, která souboru předkládal, předhazoval, vnucoval. Když přišlo první osobní setkání s Janem, bylo to v čase, když už svůj post ředitele opouštěl. Sluší se zde říci, že křeslo šéfa předal s noblesou, nadhledem, bez krveprolití v uměleckém sboru. Pak už se vršila různá setkání různého obsahu a dosahu. Od obyčejně lidských po odborné. Semináře a rozpravy, úvahy a impulsy, slova hladká i tvrdá. Později společná posezení nad inscenacemi DRAKU, která už nahlížel zvenku, i nad inscenacemi jiných divadel. Vyprávění o rozličných serpentinách jeho pedagogického působení na DAMU a o úskalích, která život přinášel. Odlehčená, vzletná, ale i zatvrzele ze země vydupávaná tvorba ve Francii v Institutu loutek, nebo v Maďarsku, Rakousku, et cetera. Společné uvažování v lektorském sboru, který kořenil robusním, a někdy víc než jen bouřlivě rudolfínským humorem a záměrnými invektivami, když se mu zdálo, že věci divadelní dáváme méně, než ji patří. Suma sumárum, i v těchto chvílích učil. Nepoučoval, ale poukazoval příkladem, i když přicházely chvíle, kdy si koledoval o to, že se k němu lektorský sbor otočí a on skončí jak Caesar při Idách březnových.



Jan V. Dvořák na snímku z odborné publikace Herectví s loutkou, vydané IPOS-ARTAMA na pomoc amatérským loutkářům.

Rozpravy a zasvěcené rozbory a komentáře v chrudimském Muzeu loutek. Občas mě mrzelo, že jsme se spolu na žádné inscenaci v divadle nesešli, i když hned tiše šepotám, kdoví. Možná bychom se při vší úctě, ale při vzájemné zarputilosti, začali beranovitě přetlačovat, a ... ale ono by to zas inscenaci mohlo dodat šťávu, ne? Nevím zda mám litovat či ne. Ale jedno vím. Jsem rád, že jsem se tímhle chlapem potkal. Že jsem aspoň trochu o *barokní osobnost* Jana Dvořáka, o jeho způsob myšlení a divadelního uvažování zavadil. Možná by o téhle nepřehlédnutelné - fyzicky i duchovně - osobě měl psát někdo jiný, kdo více než já s ním zažil jeho drakovskou epochu nebo loutkařské workshopy, neboť každý, když slovo přijde, naň jen v dobrém vzpomíná. V dobrém a dobrým slovy jeho jméno doprovází, a když občas vykřiknou nějakou invektivu, pak jde o invektivu srdeční. To když vzpomenou na trápení a muka obraznosti s ním prožitá.

Poslyšte, není nakonec právě tohle to nejlepší blahopřání a nejúžasnější bilancování, když lze o někom prohlásit, že naň všichni vzpomínají v dobrém? A když je to navíc tvůrce a umělec a pedagog, který za sebou stopu vtisklou zanechává, tak co si přát víc? Nevím. Netuším. Ba ne, vím. Ještě dlouho bych rád potkával Jana Dvořáka v černé kožené vestě a žebradlem přes rameno, kterak odněkud kamsi pospíchá, ale vždy má čas na kus řeči, na úvahu, na úsměv posílaný přes nakrčené vrásky kol očí.

Tak jo, ať mu slouží! Ať, řečeno s klasikem, může stále užívat dobrých časů s korbelem vína po pravici, kalamářem po levici, a zbrusu nový sešit na vyprávění ať před ním otevírá náruč. Ať si, Honzo, naplno užíváš časů, kdy každý dobrý člověk je králem a pánem ve svém domě.

Vladimír Zajíc

Jarmila Černíková – Drobná jubilující

Je tomu více jak 25 let, kdy jsme si po soutěžním představení pro výběr na Šrámkův Písek poslechli magnetofonový záznam naší inscenace. Mezi smíchovými reakcemi publika nás zaujal upřímný, někdy hurónský, ale především rozverný smích, který jsme lehce identifikovali. Patřil jedné z porotkyň, Jarmile Černíkové – Drobné. Ostatně, byla rozverná i v setkání, které následovalo po představení. Takovou jsem ji poznal poprvé. Po tomto prvním setkání následovala další. To, pro mne nesmazatelné, bylo v Kurzu divadelní režie a herectví Lidové konzervatoře SKKS, kterému dělala Jarmila „děkanku“ a učila dramaturgii a dějiny divadla. Tady jsem ji poznal jako výborného, erudovaného pedagoga pro obor i pro život, nejlepšího, který mne kdy potkal. Dovedla provokovat naší pozornost a ctižádostivost, byla nesmlouvavá, ale také dovedla spontánně projevit radost z toho, co se nám povedlo. Myslím, že jí tehdy bylo snámi dobře, stejně jako nám s ní. Byla to hlavně její zásluha, povedlo se jí totiž navodit pocit partnerství.

Následoval pak řetězec setkání na nejrůznějších přehlídkách a vzdělávacích akcích. Nedovedl bych ta setkání zmapovat, kolik jich bylo. Nejintenzivněji mám v paměti ta, v nichž Jarmila prováděla kritické reflexe inscenací. Byla to škola těžící z její schopnosti „číst“ významy, odkrývat problémy, a to v tom nejširším myslitelném spektru divadelních druhů, žánrů a poetik, nepředpojatě a jazykem srozumitelným všem, bez ohledu na vzdělání a znalost odborné terminologie. Byla to škola otevřenosti.

V 80. letech jsme se potkali i pracovně na půdě Středočeského KKS. Tady jsem Jarmilu poznal jako člověka, jehož pracovitost nezná mezí a také jako praktickou bojovnici proti všemu, co je omezené a hloupé. Nemohu například zapomenout na jednání kolem vydání katalogu her českých autorů v roce 1986, kdy jedna z recenzentek, soudružka Jiskrová, inspektorka odboru kultury SKNV, krom jiného namítala, že je katalog autorky Jarmily Černíkové v mnohém neúplný, že je třeba doplnit díla některých významných dramatiků. Měla na mysli tzv. dělnické autory, jejichž díla nepatří k tomu nejkvalitnějšímu. Jarmila reagovala pohotově a nekompromisně. Pravila, že si uvědomuje, že její práce má značné mezery, že zde chy-

bí celá řada významných autorů, o které katalog doplní. Jednání předsedající ředitel SKKS zpozorněl a zeptal se, které autory má Jarmila na mysli. Ta začala jmenovat Havla, Klímu, Uhdeho, Pavlíčka… Katalog tehdy nevyšel. Jmenovaní tam být nemohli a inspektorkou vyžadovaní také ne. Bylo to ku prospěchu. Vydalo ho IPOS – ARTAMA v kompletnosti, byť o hodně později, v letech 1994–97.

Zde popsaná setkání s Jarmilou Černíkovou – Drobnou jsou jen velice malým zlomkem z těch, která mně a mnoha přátelům od divadla přinesla radost a poznání. Jsou o to menším zlomkem z života divadlem a pro divadlo té, která 1. září oslaví své krásně kulaté životní jubileum. To profesní - divadelní - měla již v loni. Před padesáti lety, v roce 1949 totiž započala studia na Filozofické fakultě UK v Praze, na katedře divadelní vědy a národopisu. Při reorganizaci škol vroce 1950 přestoupila na divadelní fakultu AMU, kde pokračovala ve studiích v oborech divadelní věda a dramaturgie. Jejími profesory byli PhDr. Jaroslav Pokorný, PhDr. František Černý, PhDr. Jan Kopecký, František Götz, scénograf František Tröster a další. Absolvovala prací o DDOČ v roce 1953 jako divadelní vědkyně a dramaturgyně. Její první angažmá bylo ve Vesnickém divadle, kde v té době mj. působil i režisér Alfréd Radok. Etablovala se zde v roce 1953 jako lektorka. V letech 1954–56 pracovala jako odborná asistentka a tajemnice divadelní fakulty pražské AMU. V letech 1956-64 byla dramaturgyní divadla Vítězného února v Hradci Králové. Od roku 1964 do roku 1966 zastávala na MŠaK (později MK) funkci jakéhosi hlavního dramaturga divadel v Čechách a na Moravě. Od r. 1966 byla tajemnicí pro činohru Svazu českých dramatických umělců a zároveň dramaturgyní divadla E.F. Buriana v Praze. Funkci v SČDU opustila v roce 1970, divadlo E.F. Buriana v r. 1975. Do r. 1978 pak byla ve svobodném povolání. V letech 1978-90 pracovala jako dramaturgyně Umělecké agentury Středočeského KKS v Praze. Od r. 1990 je registrovanou poradkyní ve věcech divadla.

Ve své divadelní praxi působila také jako překladatelka (G. Büchner: Leonce a Leona, E. Raupach: Mlynář a jeho dítě a dal., hlavně z němčiny) a publicistka (články do novin, časopisů a divadelních programů). Zabývala se dramatizací literárních předloh (např. B. Vasiljev: … a jitra jsou zde tichá, L.N. Tolstoj: Anna Kareninová, R. Bradford: Černošský Pán Bůh a páni Izraeliti a dal.). Jarmila Černíková – Drobná je autorkou několika dramaturgických a odborných – metodických příruček aj. odborných publikací. Kdo by neznal První kroky začínajícího herce, které napsala s Jaroslavem Vágnerem či stále vyhledávanou dramaturgickou příručku Aktovky a samozřejmě již výše vzpomínaný Katalog her českých autorů – Činohra, který vyšel ve třech dílech pod názvem Padesát příběhů a dva navíc (a zase dva navíc; a na konec dva navíc). Výběr kvalitních autorů a kvalitních divadelních her v takové podobě u nás nikdo předtím nezpracoval. Toto bez nadsázky vzácné dílo budou brát do rukou k užitku a s povděkem zajisté i generace, které se dosud nenarodily.

Jarmila, tehdy jenom Drobná, vstoupila v r. 1949 jako herečka Vysokoškolského amatérského uměleckého souboru v Praze i na půdu amatérského divadla a zůstala mu věrna po všechna další léta až dodnes. Po ukončení studií na AMU se věnovala amatérskému divadlu nejprve v Praze, poté také ve východočeském kraji. Své síly a um zúročila v přímé spolupráci se soubory, působila jako lektorka vzdělávacích akcí a členka odborných porot. V 60. letech byla členkou ústřední poroty na Jiráskově Hronově. Počátkem 70. let rozšířila své lektorské působení v amatérském divadle zvláště na středočeský kraj a v letech, kdy byla ve svobodném povolání, v podstatě na celou republiku. Koncem 70. a vprůběhu 80. let byla vedoucí lektorkou několika kursů Lidové konzervatoře Středočeského KKS a dalších vzdělávacích akcí dlouhodobějšího či jednorázového charakteru. V nich odchovala nemalý počet poučených amatérských divadelníků. Po smrti dr. Pavla Boška se od r. 1980 stala spolu s ing. arch. Janem Pavlíčkem duchovním leadrem poděbradského Festivalu mladého amatérského divadla (FEMAD), který slul jako „salón odmítnutých“, neboť na něm dostávaly příležitost soubory, jejichž inscenace nedošly svého docenění zařazením do programů oficiálních přehlídek. Byla jím cca do roku 1984, kdy si renomé festivalu, jako jedné z nejsmysluplnějších divadelních akcí vyžádalo, aby o jeho obsahovou stránku pečoval celý kolektiv odborníků a nadšenců. Až do roku 1990 byla přední členkou tohoto týmu. Po listopadu 1989 se Jarmila Černíková – Drobná vrátila do lektorských sborů oficiálních divadelních přehlídek, počínaje Jiráskovým Hronovem, přes Divadelní Třebíč a další národní druhové přehlídky až po divadelní akce krajského, okresního či místního významu. Vedle toho učila na katedře alternativního a loutkového divadla AMU, na Ježkově konzervatoři a na soukromé herecké škole v Praze. Tímto svým v pravdě gigantickým dramaturgickým, pedagogickým a autorským působením zanechala a zanechává nesmazatelnou stopu. Ostatně, nejeden ze souborů či jednotlivců, kterým věnovala svůj um a čas, došel inscenačních výsledků z nejznamenitějších. Přejme Jarmile a všem, kdo se sní setkali při divadelním nalézání a usilování, aby se ona stopa permanentně proměňovala v živoucí divadelní zážitky, na které se nezapomíná. Jarmile pak osobně dobré zdraví, neutuchající rozvernost, neumdlévajícího pedagogického a divadelního ducha, mnoho sil k boji s blbostí a hodně věrných přátel přeji k jejím sedmdesátinám za všechny, kteří si přejí totéž.

Milan Strotzer



Jarmila Černíková-Drobná po boku Jaroslava Šindeláře při rozboru inscenace na Krajské přehlídce venkovských divadelních souborů ve Žlebech v roce 1984. Foto: Karel Kroužil.

OCHOTNIČINA JE PROSTĚ ROZJETÝ VLAK, říká ing.Dušan Zakopal

Přehled divadelních rolí Dušana Zakopala by byl hodně dlouhý. Hrál ve všech slavných inscenacích divadélka Hrušov Hrušovských chemických závodů Dukla Ostrava-Hrušov, které na sklonku šedesátých a na počátku sedmdesátých let patřilo ke špičce českého amatérského divadla. V osobitém výkladu a ve znamenitém provedení, v němž zvláště vyniklo herecké mistrovství Miroslava Etzlera, uvedlo Smočkovo Bludiště a Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho, Boltova Člověka pro všechny časy, také Klicperu, Brechta, Daňka. Z rolí D. Zakopala vzpomeňme na učitele Pěnkavu v Tylově Tvrdohlavé ženě, Vrátného ve Smočkově Bludišti, Cromwella v Boltovi. Po rozpadu souboru v Hrušově přešel do Vítkovického Impulsu, kde začal rovněž režírovat. Když díky svým pracovním povinnostem měl méně času na divadlo, pomáhal mu jako funkcionář. Dnes se snaží skloubit nejen obě tyto role (je také místopředsedou SČDO). Také porotuje, vede semináře, učí herectví. Rozhovor o tom, co bylo, je, o životě s divadlem, se zrodil na letošní Divadelní Třebíči.

Dušana Zakopala každý spojuje s Ostravou. S překvapením jsem se dočetla, že jste za studentských let hrával také v Tatře Smíchov. Přitom nejste ani rodilý Ostravák, ani původem Pražák...

Já jsem takový pomíšenec. Narodil jsem se v Olomouci, tam jsme však nežili, nějakou dobu jsme bydleli ve Zlíně, tož su Valach, stařenku a stařečka jsem měl v Němčicích na Hané, tož su Hanák, pět let jsem studoval v Praze a stal se ze mě trochu Pražák. Do

Ostravy jsem šel za živobytím po škole. Pravda, původně jsem si myslel, že tam budu jenom chvilku, naučím se hromadnou dopravu a půjdu do Zlína. Z chvilky se stal celý život. Moje maminka teď bydlí v Holešově, na Moravě jsem prostě doma všude.

Tatra Smíchov určitě nebyla Vaše první divadelní štace...

Všude jsem hrál divadlo. Poprvé u nás na dědině v Želechovicích. Hráli jsme Klicperův Divotvorný klobouk, mně připadl student Strnad. Můj otec velmi dbal, abych chodil upravený, ale kvůli této roli mi dovolil, že si mohu nechat narůst dlouhé vlasy. Měl jsem „háro" a ještě nakudrlinkované. Moje cesta k divadlu nebyla vůbec jednoduchá. Slečna učitelka na obecné škole hrávala s dětmi loutkové divadlo. Brala však jen hodné děti a já jsem se tam nikdy nedostal. Až později, když dělala tzv. velké divadlo a děti hrály dospělé role. Pamatuji se na Jirkův velký vynález. Hrál jsem tatínka svému spolužákovi. Cvičil jsem se šlemi, děti se chechtaly a já jsem byl k neudržení. Pak jsem hrál ve Svitu ve Zlíně a odtud se katapultoval do Prahy. Řekl jsem si sice, že první je škola, ale bez divadla jsem vydržel půl semestru a něco. Když jsem viděl, že mi to ve škole jde, začal jsem hledat soubor. Díky Dalimilu Klapkovi a Frantovi Bršlicovi jsem skončil v Tatrovce. To byla moje divadelní učednická léta, tovaryšská jsem si odbyl v Ostravě-Hrušově, kde jsem měl to štěstí, že jsem devět let byl partnerem Mirkovi Etzlerovi a on mně. Na první inscenaci v Ostravě si moc nepamatuji, bylo to něco o Janu Nepomuckém. Vím jen, že jsem měl na sobě trikot a lýtka vycpaná pilinami, které se sypaly. Mistrovskou školu mi dal režisér Alois Muller, Peter Scherhaufer a nezapomenutelný Zdeněk Kokta. Společně s pražským režisérem Honzou Vojtíškem je to pětice mých patronů. Jejich fotografie visí v mé pracovně, dívají se na mě a říkají: Ty to tady vedeš!

Dušane, jak se z člověka stane ochotník?

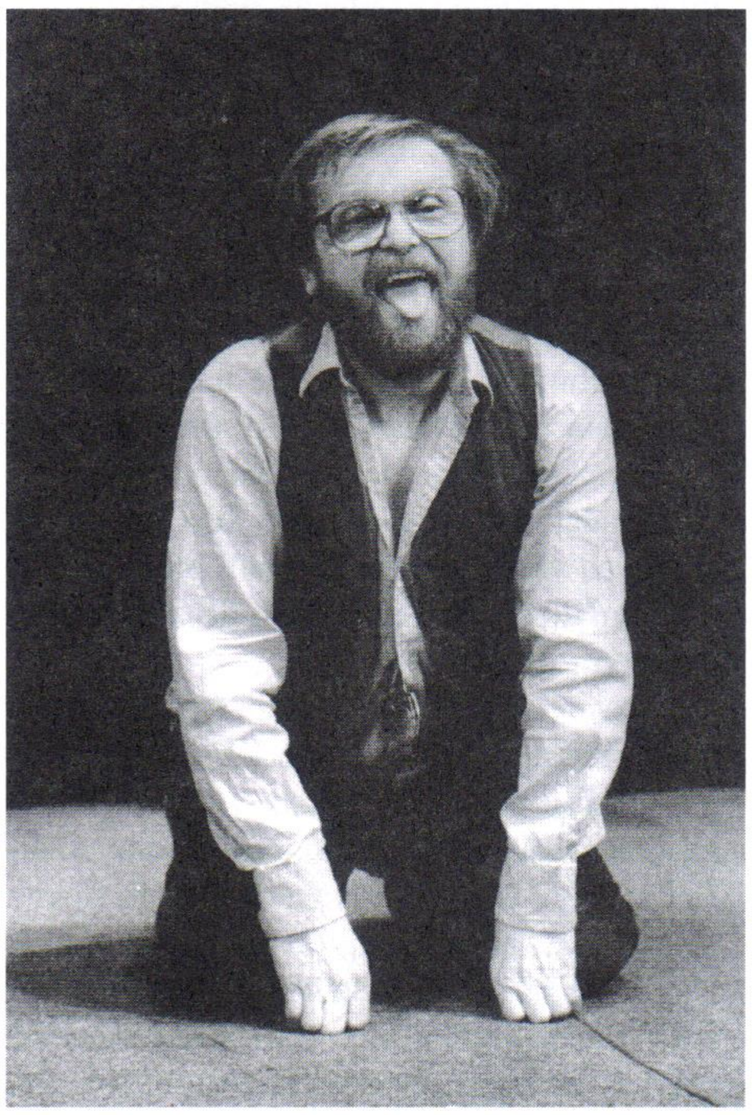
Jožka Svoboda říkával, že to člověk musí mít v genech. Když si zrekapituluji svůj život, musím mu dát za pravdu. Moje maminka už jako svobodná hrávala loutkové divadlo. V Želechovicích vodila a mluvila Kašpárka. Asi jako čtyřletý jsem do divadla chodíval se svým čtyřletým bratříčkem. Pak přijde paní učitelka, dá vám prostor a jedete. Pavel Dostál říká, že ochotnící jsou krásní šílenci. Musí mít v sobě posedlost, zaujatost, musí být prostě „praštění kulisou".

Byl jste spoluhráčem legendy českého amatérského divadla Miroslava Etzlera. Proč myslíte, že se právě on stal legendou? Co na něm bylo zajímavé?

Myslím, že to v prvé řadě byla jeho neustálá touha se vzdělávat a zdokonalovat. Měl široký rozhled, znal činohru i operu. To se zúročilo v práci dramaturga. Jako herec měl v sobě jakési fluidum. Vybíral si intelektuálské role, to byla jeho parketa. Pro mě je nezapomenutelný např. jako učitel ve Veselohře na mostě. Hrál v Boltově hře Člověk pro každé počasí, v Daňkově Dva na koni, jeden na oslu. V Daňkovi ztvárnil roli Hřbeta, tedy figuru, která mu naturelem moc neseděla, ale i v ní byl vynikající. Jeho syn Mirek je mu velmi podobný, ale zdaleka nedosahuje takové cizelérské drobnokresby jako jeho otec.

Dá se od takového spoluhráče něco naučit?

Musí to zanechat stopu. Navzájem se posloucháte, provokujete jeden druhého. Nahlédnete si tzv. do karet. Např. Mirek nesnášel na jevišti fyzické násilí. Vím, když jsem ho párkrát mordoval, jak mu to bylo nemilé. Museli jsme to však spolu zvládnout. Celá pětice lidí, které jsem jmenoval jako své patrony, byla nesmírně pracovitá. P. Scherhaufer řekl, že člověk musí natankovat



Dušan Zakopal v inscenaci hry Bolka Polívky Nejsem svůj pes v roce 1989 na scéně ostravského souboru Impuls. Foto: Dalibor Bednář.

na tisíc, byť použije jen sto. Zdeněk Kokta chodil na všechno pečlivě připraven. Honza Vojtíšek byl ve své době nevídanou režisérskou osobností. Tomuto přístupu se dá naučit.

Takže když jste v 80. letech začal v Impulsu režírovat, tak jste mnoho z toho mohl použít...

V každém případě. Byť např. Scherhaufer byl mladší než já, jeho zarputilost byla inspirující.

Máte nějaké divadelní vzdělání?

Absolvoval jsem první režisérskou školu SČDO, kterou vedli Zdeněk Kokta a Josef Svoboda. Absolvoval jsem Sluhou dvou pánů a pěkně jsem si to zkomplikoval. Jednoduché věci mě nebaví.

Byl jste členem tří výrazných souborů, z toho dva působily na severní Moravě. Hrušov i Impuls patřily ke špičce českého amatérského divadla. Byly zde i další silné soubory. Za všechny jmenuji Studio Divadla O. Stibora v Olomouci, zvláště v éře Dostál-Pogoda. To všechno je minulost a severní Morava už dávno neudává tón. Je to v tom, že chybějí osobnosti?

Také, ale není to pouze tento důvod. Jmenovala jste tři soubory, které byly podobně jako např. brněnští Skřivani založeny na klasickém ochotnickém realismu, pokud jde o herectví, a na interpretační metodě, pokud jde o přístup. Pak přišla éra tzv. autorského divadla a na severní Moravě žádný takový výrazný soubor nebyl. Snad zmiňované Studio z Olomouce, ale to brzy skončilo. Ostatně, dědictvím Pavla Dostála je dnes přerovský Dostavník. Tehdy se severní Morava pomalu vytrácela. Dnes začíná sympatické období, kdy se objevují středoškolská studentská divadla. Ta, co přežijí školu, jsou naše budoucnost. Nevěřím volnému náboru z ulice.

Jste dopravní inženýr se smyslem pro přesnost a řád. Myslíte si, že je současný systém přehlídek vyhovující?

Kladete mi strašně těžkou otázku. Já jsem odchovancem starého systému, tj. někdejší kategorizace. Vím, jak to fungovalo, nechtěl bych však být poplatný starým časům. Podle mého názoru přehlídkám soutěžního charakteru chybějí předkola na úrovni okresů. Jistou nadějí pro amatérské divadlo jsou kraje-regiony. Už vidím podhejtmana pro kulturu, jak na koni objíždí soubory. Nevolám po mezikrajových přehlídkách, byť měly důležitou funkci síta. V amatérském divadle je to jako v naší fotbalové lize - Sparta, Slávie, pak hromada hnoje, pak Teplice a zase nic. Pracuji v porotách a vím, jak se těžko hodnotí začátečnický soubor. Často se pak dějí věci. Požaduje se, aby se zohlednilo, že vstávali ráno ve čtyři, že inscenaci dělali jako amatéři. Mělo by se prý



DS Vagonka Tatra Praha - Smíchov / A. Jirásek: Lucerna. Dušan Zakopal v roli Vodníka Michala v roce 1955. Foto: archiv ing. D. Zakopala.

přihlédnout k tomu, že jde o školní soubor a vzal si těžkou hru. Do hodnocení se tlačí nějaké sociálně společenské faktory. Mám na to prostou odpověď: „hodnotí se jediná věc, a tou je artefakt divadelního díla". Také není důležité, zda malíř namaloval obraz za 14 dnů nebo za 14 let. Kdysi fungovaly resortní přehlídky, teď se objevuje mnoho přehlídek tzv. nesoutěžních. Nechápu to, já osobně jsem soutěživý typ. Na jedné straně nejsou peníze, ale na tyto akce jsou. Např. v Ostravě nejsme schopni uspořádat regionální přehlídku, přitom nesoutěžní Maják se koná.

V čem je problém? Není to třeba tak, že mnohé soubory o soutěžní, tj. postupové přehlídky nestojí?

Tyto přehlídky jsou náplní činnosti především kulturních zařízení. Těm jde o to, aby se mohla pochlubit nějakou činností. Pokud na to dostanou nějaký grant, ani je mnohdy nezajímá, zda někdo přijde. A my ochotníci se jim do toho nepleteme, přitom jde o nás. Jsme strašně pohodlní na to, abychom se dali dohromady a jasně řekli co chceme.

Opravdu si myslíte, že ochotníci nejsou pány ve své vlastní zahradě?

Myslím si, že amatéři mají malou potřebu sdružování. Vyšel sice zákon o občanských sdruženích, když jsem před pár lety na Divadelní Třebíči dělal takovou sondu, jak fungují soubory, ukázala, že mnoho souborů si našlo cestičky, jak fungovat při různých besedách, kulturních domech apod. Oni prostě nepotřebují zakládat občanská sdružení.

Tak však od nikoho např. nedostanou grant a nemohou stát na vlastních nohách...

Oni to nepotřebují. Jsou spokojeni, nemusejí se o nic starat. Dvakrát týdne mohou zdarma zkoušet, jednou měsíčně hrát. Na co grant.

Je to jenom pohodlnost nebo spíše jde o problém postkomunistického období?

Já se moc nepamatuji, jak to fungovalo kdysi. U nás na dědině byl soubor sokolský, orelský, když hasiči potřebovali nějakou korunu, dali dohromady nějakou ptákovinu. Pravda je, že od skutečného sdružování nás socialismus odvedl. Vždycky to za nás někdo zařídil.

Takže to chce čas?

To bude trvat dlouho. Víte, byl jsem na přehlídce jednoaktovek v České Třebové. Hrála se tam hra, v níž se říká, že se ještě nemáme tak zle, abychom hráli o tom, jak je nám dobře. To je asi ono. V roce 1991 jsme další vývoj viděli černě, co si budeme nalhávat. Těžko by někdo tehdy předvídal, že např. soubory na venkově na tom budou líp než soubory ve městech. Prostě, my ochotníci na tom nejsme tak zle, abychom museli hledat nové cestičky. A za deset let se těch pohodlných našlo. Z ochotnické branže také odešla řada schopných lidí, ať už do politiky nebo do podnikání. Z generačního hlediska znamenal listopad 1989 těžkou ztrátu krve. Chvíli to bude trvat než se zacelí. Vím z našeho souboru, jak jsou lidé pracovně vytíženi, jak obtížně hledají čas na divadlo. O fungující občanské sdružení se také někdo musí starat. To je další čas navíc. Ani to nejsou nezadbatelné argumenty, vysvětlující, proč řada souborů hledá jinou formu existence než je občanské sdružení.

Mluvíte o vlastním souboru, takže jste se nespokojil pouze s divadlem jednoho herce...

Někdejší soubor Aureko spolu se zbytkem Impulsu a torzem Divadla na žíněnkách se dali dohromady a založily soubor Aureko II. Stal jsem se jeho předsedou. Když se potřeboval napsat grant, musel to někdo vzít na sebe. Aureko II. se zaměřuje na autorskou polohu. Monology jsem samozřejmě neopustil. Právě jsem vyhrál národní přehlídku monologů a dialogů s Divadelníkem. Divadlo mně moc zachutnalo a nevím, zda budu mít chuť např. dále porotovat. Víte jaký prostor se mi v seniorském věku otevírá? Mám v hlavě řadu divadelních projektů. Ale kde vzít v důchodu na všechno čas, to je můj problém.

Podařilo se Vám posedlost divadlem předat svým dětem?

Všechny tři děti divadlo hrály, ale nikdo u něj nezůstal. Teď se mohu těšit, že se k němu přihlásí některé ze sedmi vnoučat. Zatím na nich pracuji alespoň tím, že je vodím do divadla. Když jsem režíroval pohádku Královna Koloběžka první, zapojil jsem i vnuka. Ukázal se jako nezvládnutelný element a dospělí z toho byli mrtví. Teď se mě neustále ptá, kdy už zase budeme hrát divadlo.Tak přemýšlím o divadelním projektu pro dědu a jeho vnuka. Lépe mně jde předávání divadla cizím. Učím herectví na lidové konzervatoři a někteří z mých žáků se dostali na divadelní školy.

Když se ohlédnete zpátky, co vám amatérské divadlo dalo a co vzalo?

Trvalo mi hodně let než jsem pochopil, že kouzlo divadla je v tom, že nesete vlastní kůži na trh a nemůžete se za nikoho schovávat. Je krásné, když děcka od Mirka Pokorného z Lysé to vědí už teď a nemusejí čekat, až jim bude padesát. Chtěl bych se dožít hodně let, abych viděl, kam to směřuje. Když kdysi Petr Lébl přišel s Groteskou, všichni z Impulsu jsme říkali, co to má být. Pouze režisér Muller okamžitě poznal talent. Lébl mě vyprovokoval k tomu, že jsem si Vonneguta přečetl a pak jsem okamžitě viděl, že je Petr génius. Byl jsem jeden jediný, a to jsem netušil, jak obrovskou díru v českém divadle udělá. Totéž Pitinský, pamatuji se na jeho Matku. Takových věcí bych se chtěl ještě dožít. Co když je třeba Luboš Fleischman druhý Lébl. Divadlo mi dalo také všechny kamarády. Ochotničina je prostě rozjetý vlak. A co mi divadlo vzalo? Málo času mi zbylo na rodinu. Byť jsem od nich nikdy žádnou výtku neslyšel, vím, že jim něco dlužím.

Děkuji za rozhovor.

Připravila ***Lenka Lázňovská***



Milada Mašatová
2.února 1934 – 23. června 2000

Maturita na pedagogickém gymnáziu v Olomouci 1952, v letech 1952 - 72 učitelka 1. stupně ZŠ Horka nad Moravou, od r. 1972 LŠU/ZUŠ „Žerotín" v Olomouci (až do odchodu do důchodu). Dálkové čtyřsemestrální studium na loutkářské katedře DAMU - ukončení 1964, po změně učebního plánu studia znovu 1978, státní zkouška na katedře výchovné dramatiky DAMU 1994. Účast jejího souboru (ZDŠ Horka, později LŠU „Žerotín") na Loutkářské Chrudimi od r. 1967, na Kaplickém divadelním létě mnohokrát v letech 1975 - 1986. Četné semináře na KDL (1974 - 1989), opakovaná účast v porotách. Hry a dramatizace (výběr): Klim, klom, klomprdom, Čtyři pohádky o jednom drakovi (mnohokrát hráno jinými soubory, včetně dospělých amatérů i profesionálního divadla), překlad Feldekovy Sněhurky a Šípkové Růženky, Jak se cestuje do pohádkové země, O třech malých prasátkách, Povídky z malého nádraží (podle Giny Ruck-Pauqétové), Andersenův Pasáček vepřů, Stojí hruška, Pohádky na modré niti, Jenovefa, Jak jsme spravovali bačkůrky (O. Hejná), Bajaja (tuto hru neinscenovala, uvedla ji na KDL Eva Polzerová se souborem LŠU Klimkovice). Četné semináře okresní, krajské, kursy, výuka na PedF Olomouc. Členka poradních sborů pro dramatickou výchovu a pro amatérské loutkářství ÚKVČ, odborné rady ARTAMA. Odborná publikace (diplomová práce): Cesty k metafoře (Náměty a úvahy o možnostech rozvíjení metaforického myšlení a sdělování v tvořivé dramatice), DAMU, Praha 1996.

Naplnil se neobyčejně plodný a bohatý život, a myslím že i velmi šťastný - s výjimkou posledních tří let, kdy se na Miladu od povodní, které postihly zejména její starší dceru s rodinou, přivalily i různé rodinné trable a nakonec i smrt manžela Radka vloni v červenci. Už jen výše uvedený výběr aktivit naznačuje, že by Miladin život vydal na obsáhlou studii - jedna diplomová práce už o ní existuje, i v další by stále bylo dost o čem psát. Škoda jen, že v oněch posledních letech už nemohla dopsat načatou metodiku. Nechci se tu pokoušet o životopis, raději pár osobních poznámek.

Když uvažuji o Miladiných nejvýraznějších rysech, vybavují se mi slova „dáma" a „smysl pro humor". Obojí úzce souvisí, jestliže si pod pojmem „dáma" nepředstavujeme nafoukanou paničku. To Milada v žádném případě nebyla, ale měla v sobě noblesu, která jí nedovolovala fňukat a stěžovat si. Vyprávěla mi Mirka Vydrová, jak ji navštívila v nemocnici asi tři týdny před smrtí. Milada dobře věděla (rodina doufala, že nic netuší), co znamená recidiva zhoubného nádoru, a přesto byla schopná o své situaci s nadhledem zažertovat. Ostatně: přečtěte si její hry, ve všech najdete toto spojení noblesy a hu-

moru. Porovnávala jsem kdysi její překlad Feldekových hříček s originálem - ten humor, který na nich inscenátoři i diváci nejvíce oceňují, je hlavně Miladin.

Byla pozoruhodná i v tom, jak se permanentně vzdělávala, jak stále hledala a také nalézala. Po léta se účastnila autorsko-dramatizátorských seminářů Zdeny Joskové v Kaplici, i v Kruhu autorů dětského divadla. Byla by mohla v nich vyučovat, měla za sebou řadu úspěšných her, včetně těch nejslavnějších Čtyř pohádek o jednom drakovi a (podle mně vrcholné) Hrušky. A přesto byla jejich snad nejpilnějším, nejpokornějším a také ovšem nejtvořivějším účastníkem. Když člověk umí, obvykle také ví, co ještě se může a chce naučit.

A vzpomínka poslední s tím souvisí: při její obhajobě diplomky a státnici se stalo, co se nepřihází často: jejímu výkladu celá komise v čele s prof. Janem Císařem se zájmem naslouchala jako zajímavé i přínosné přednášce. Nereprodukovala, měla co říct za sebe.

Není každý nahraditelný.

Eva Machková



Svatopluk Skopal v roli odborného porotce na divadelní přehlídce Erbenův Žebrák v roce 1989 (vlevo Milan Strotzer, vpravo Jarmila Černíková-Drobná). Foto: Pavel Štoll.

ZA SVATOPLUKEM SKOPALEM

Necelý rok po jeho osmdesátých narozeninách (AS je připomněla bilancujícím medailonkem v 6. čísle loňského ročníku) se naše kulturní i ochotnická veřejnost 16. června 2000 v Praze rozloučila s předním českým režisérem, dlouholetým členem zlínského Městského divadla Svatoplukem Skopalem.

Tento rousínovský rodák po absolvování gymnázia, učitelského ústavu a brněnské konzervatoře postupně prošel jevišti v Jihlavě, Karlových Varech a Praze. Od roku 1955 až do odchodu na odpočinek pak více nežli čtvrtstoletí nepřetržitě pracoval ve Zlíně, kam se poté rád vracel k pohostinským nastudováním. K nejcennějším Skopalovým inscenacím patřívala aktualizující pojetí domácí i cizí klasiky, zejména psychologické hry s nejednoznačnými charaktery. „Své“ autory našel především v A.P. Čechovovi a T. Williamsovi, jakož i v moderní americké dramatice vůbec. Jeho neokázalá, v dobrém slova smyslu herecká nastudování proslula vnitřní pravdivostí, stylovou vytříbeností, upřímným citovým nábojem a působivou atmosférou. Skopalovo jevištní experimentování dostalo příležitost při jeho řízení čilého zlínského Divadélka v klubu. Dobře jej znali ovšem také moravští ochotníci - nejen jako citlivého a chápavého porotce nejrůznějších přehlídek (Napajedla, Vysoké nad Jizerou), nýbrž také z bezprostřední režijní spolupráce s několika soubory (Vracov aj.). Spolu s primášem Slávkem Volavým byl tento milovník folkloru mnoho let uměleckou duší populárních lidových slavností ve Strážnici.

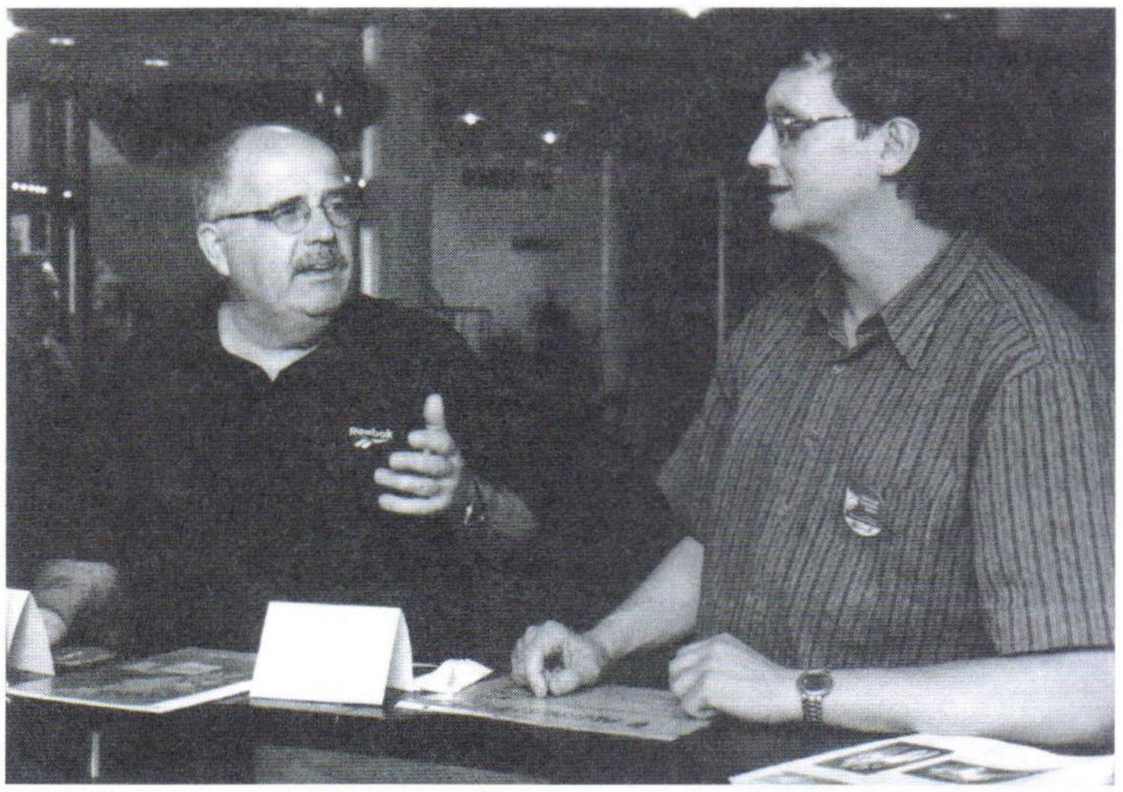
Milý Svaťo, lahodným moravským vínkem si už nikdy nepřipijeme a Tvé místo na rozličných kulturních akcích rovněž zůstane prázdné. Vždy si Tě však v paměti uchováme jako člověka čestného, laskavě vstřícného a vzácně skromného, pro něhož nenápadná služba Thálii (lhostejno, zda profesionální nebo amatérské) zůstala po celý tvůrčí život radostně naplňovaným posláním.

Vít Závodský

PADERBORN 2000 – KRASULA, ŠPIRIT, CREMER A ZELÍ

Jubilejní 10. Divadelní dny evropských kultur v německém Paderbornu jsou nepochybně prestižním mezinárodním festivalem. Jednou za dva roky se zde setkávájí vybrané německé soubory, mezi nimiž nechybějí seniorské divadlo, dětské a mladé divadelní kolektivy s divadelními skupinami z řady evropských zemí. Tradičními účastníky jsou Slovensko (často zde účinkovali divadelníci z Partizánského), soubor Agora německé komunity v Belgii, francouzské a litevské skupiny. Potřetí zde letos hrál český soubor. Naopak poprvé se představili Finové. Otázka výběru je velmi jednoduchá. Vše včetně výběru řídí umělecký šéf festivalu Franz-Josef Witting, prezident regionální organizace Svazu německých amatérských divadel (BDAT). Organizaci celé akce kromě pracovníků sekretariátu BDAT v Heidenheimu zajišťují členové dvou paderbornských souborů (Heimatbühne a Theater der Jugend) a jejich rodinní příslušníci. Velké divadlo v Paderhalle (jde o víceúčelový komplex, který saturuje potřeby jak kultury, tak sportu, dále se zde konají velké městské akce společenského charakteru) si pan Witting půjčí za třetinu běžné ceny, zaplatí si i jednoho domácího technika. Nakoupí se suroviny na obědy a večeře na pět dnů pro cca 250 lidí, najme se redakce denního zpravodaje, lektorský, sbor a přehlídka může začít. Finanční dotace poskytly Spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženu a mládež, město Paderborn, Zemské ministerstvo práce, pro sociální věci, rozvoj měst, kulturu a sport a prostřednictvím BDAT Kulturní nadace pro spolkové země. Ministryně posledně jmenovaného zemského ministerstva poskytla festivalu záštitu. Každý soubor je zván na celou dobu festivalu a je mu prostřednictvím BDAT poskytnut příspěvek na cestu. To platí i pro zahraniční soubory. K dispozici jsou tři hrací prostory (velké a malé kukátko v Paderhalle a více variabilní prostor v kulturním zařízení s názvem Kulturwerkstatt- kulturní dílna), kam se diváci převážejí autobusy. Přestože organizace funguje na neprofesionální bázi, nezaznamenala jsem žádný problém, který by výrazně narušil organizaci festivalu. Snad až na prodlevy v začátcích některých představení, což je obvyklý festivalový folklor. Programová skladba festivalu se nelišila od jiných ročníků. Dopoledne rozborový seminář s lektorským sborem, od tří do půlnoci tři až čtyři představení. Model narušuje sobotní odpoledne věnované divadlu pro děti.

Celkem bylo uvedeno 17 představení - z Německa 7, Francie 2, po jednom z Litvy, Estonska, Finska, ČR, Polska, Belgie, Slovenska Jejich úroveň byla různá, od skvělých přes dobrá, průměrná až k vyloženým propadákům. Zářivými hvězdami festivalu byly především tři inscenace. Jednu z nich dobře známe, neboť byla uvedena na 69. Jiráskově Hronově, odkud si ji pan Witting vybral. Jde o Krasulovu dramatizaci Babelovy povídky, uváděnou pod názvem **Prvá jazdecká**. Nic neztratila ze své exelentní schopnosti vypovídat divadelním obrazem. Druhou z nich uvidíme na 70. Jiráskově Hronově, kam byla vy-



Umělecký šéf festivalu v Paderbornu Franz-Josef Witting v rozhovoru s Frankem Grűnnertem, uměleckým ředitelem známého festivalu v Rudolstadtu. Foto: Filip Lašut.

KUKÁTKO DO SVĚTA

brána do přehlídky Středoevropské sekce AITA/IATA jako reprezentant Německa. Jde o inscenaci Čecha Václava Špirita, kterou udělal se svým současným německým souborem Gut (Edel z Lörrachu. Dramatizace románu Francouze Yanna Quefféleca **Barbarská svatba** bude určitě patřit k vrcholům letošního Hronova. Tu třetí, bohužel, patrně u nás neuvidíme, neboť je drahá. Belgický mág Marcel Cremer chce totiž zaplatit malé nákladní auto se scénou z Belgie (Saint-Vith) do místa konání festivalu. Osobitá úprava Shakespearovy tragédie **Romeo a Julie** prozrazuje každým obrazem schopnosti aktérů i tvořivost režiséra. Základním inscenačním klíčem je snaha vytvořit zábavné divadlo, jakousi velkolepou show s živou muzikou, světelnými efekty (Shakespearův text běžel v zadní projekci za herci), mnoha rekvizitami, jejichž předmětná konkrétnost měla vyvolat a také vyvolala divákovu fyzickou reakci. Bombastický, avšak v tomto řádu fungující, byl začátek představení. Každý divák dostal milostné psaníčko s nějakým textem v němčině, angličtině, vlámštině či francouštině a skupiny majitelů textů byly zdraveny. Pak zazněla slova „jak se máme, děkujeme, dobře, jsme zamilovaní“. Láska a pláč - tyto dva city - byly vyjádřeny mnoha prostředky, láska Romea a Julie měla mnoho podob, také dějové peripetie hry byly vyjádřeny mnohonásobně. Jednak originálním textem, který běžel jako světelná reklama, jednak hereckým jednáním, jednak už zmíněnými předměty, ovoce, zelenina fungovaly jako znaky, často i jako zástupné předměty. Vzdychající Romeo neotrhává kopretinu, ale kapustu. Rodiče, nutící Julii do svatby s Parisem, jí zacpávají ústa vařenými vejci (snědla jich chudák snad šest), souboje Mercutia a Tybalda byly také zobrazeny jako boj zeleniny a ovoce, otec Lorenco mixuje a mele na skutečném strojku pro Julii děsnou směs z ovoce, zeleniny, vína, syrové ryby. Odpornost potravin a jejich neslučitelnost se stupňuje, takže divák pociťuje fyzickou ošklivost a chápe velikost lásky Julie v okamžiku, když se této směsi napije. Cremer přesně jako lékárník dávkuje napětí, uvolnění, čistou komiku se zobrazením bolesti. Živá muzika, v níž převažují dechové nástroje, s autorstvím hvězd světového popu (např. Madonnina velmi známá píseň Like a Virgin) pomáhá hru rytmizovat, ozvláštňovat. Oscilace mezi komedií a tragédii vyjadřuje složitost a zároveň jednoduchost života. Museli oba zemřít? Byl někdo jejich smrtí vinen? Aby si podobně jako Shakespeare divák odpověděl, že láska, nenávist, bolest, utrpení, smrt prostě přirozeně patří k lidskému světu, jsou stranami jedné mince. Komedie se snadno změní v tragédii, láska v nenávist, štěstí v pláč. Příběh Romea a Julie nepřestane lidstvo vzrušovat. Aby toto všechno mohli udělat, musí mít Agora také zvláštně uspořádanou scénu. Na jevišti stojí dřevěnná obdélníková konstrukce, která má spodní patro, odtud se podávají jednotlivé předměty, tam mizí vše nepotřebné, jakési mezipatro, které umožňuje, aby v něm herci seděli na židlích a dívali se na něco nahoře, tedy pro diváka na podlaze jeviště. Tím se opticky mění rozměry jednotlivých předmětů, což je důležité.

K těm rozhodně dobrým věcem patřila finská inscenace souboru Outokummun Kaupungin Teatteri hry finského autora E.P. Titinena **Dva vpravo, dva doleva**. Úsměvné pojednání o střetnutí a prolnutí mužského a ženského světa (muži si neustále hrají a dovádějí, ženy více pracují a jsou vůbec vážnější), čitelné ve svém zpracování, aniž předpokládá znalost jazyka, říká, proč se rozvádět, lidé se musejí dohodnout, muži nemohou žít bez žen a naopak. Pětice dvojic převážně ve středním věku zaujala i pobavila. Německý mládežnický a dětský soubor Theaterkiste Siegen, složený z žáků evangelického gymnázia, zdramatizoval povídku **Watership Down** amerického spisovatele Richarda Adama, pojednávající o životní pouti divokých králíků, kteří celý život prožijí ve strachu před neustálým nebezpečím. Scénická bajka postavená na dramatické hře dětí, které si hrají na králíky, je výpovědí o lidském světě, o překonávání překážek, strachu z nebezpečí, solidaritě, moudrosti a zkušenosti starších, o lásce mezi mužem a ženou, z níž na svět přichází nové pokolení, neboť to je přirozený běh lidského světa. Bylo to velmi invenční a určitě by to zaujalo i na naší Dětské scéně. Známý litevský soubor Aglija přivezl pohybově taneční inscenaci nazvanou **M**. Písmenem M totiž začínají významná slova litevské abecedy - matka, škola, láska, modlitba, hudba. V pěti scénických obrazech jsou tyto pojmy rozkrývány a pohybově výtvarnými a zvukovými prostředky ztvárněny. Je to velmi kultivované ve všech prostředcích, byť to pro mne jako diváka zůstává jakoby za sklem. Jsem emocionálně nedotčená. Inscenace byla také uvedena na Světovém festivalu v r. 1999. Půvabně hravá a velmi invenční byla inscenace pana Wittinga a domácího souboru, uvedená jako představení pro děti v sobotu odpoledne. Dramatizace nejznámějšího díla německého klasika z první poloviny 19. století Wilhelma Busche **Max und Moritz** je postavená na dvou spoluhráčích jedné velké hry s mnoha variacemi, přičemž smyslem je ona hra samotná. Papír, jednoduché loutky, rekvizity mnoha druhů, jsou detailně rozehrávány a představují živý i neživý svět kolem nás. Mohou být abecedou, či lépe řečeno jednoduchými situacemi z dětské čítanky typu - Máma má Emu, Ema má mísu. Myslím si, že inscenace by určitě zaujala např. na FEMADu. Za zmínku stojí francouzská inscenace hry Daria Fo **Otevřená výchova života ve dvou**, zobrazující krizi manželského páru ve středním věku. Na prázdném jevišti dva herci dokázali svými hlasy, gestikou a mimikou vytvořit vzrušující, plnokrevné divadlo, byť diváci, kteří rozumějí či mluví francouzsky, by se dali spočítat téměř na prstech jedné ruky. Uplatnily se všechny přednosti francouzského herectví jako jsou smysl pro přesný rytmus, udržení zvoleného stylu, střídání jemné mimiky s velkými vzrušenými gesty. Vše ostatní, co bylo k vidění, mělo větší či menší problémy a nemá moc smysl se tím zabývat. Dobré úmysly ještě dobré divadlo neudělají. Obě seniorská představení (Theater Mülheimer Spätlese s vlastní produkcí **Clara** a SeTa in der Altstadt Düsseldorf s Goethovým **Lišákem Reinekem**) zaujala látkou a rozčarovala zpracováním. Statické divadlo, bez odpovídajícího temporytmu, Lišák navíc zbytečně utopený v zadní části velkého jeviště, nenacházející prostředky, jak inscenaci ozvláštnit. Clara je osobní výpovědí staré ženy, která bilancuje celý život. Herečka vystačí s jedním aranžmá a mluví a mluví. Nepracuje s hlasem, takže ani jako rozhlasová inscenace by to zajímavější nebylo. SeTa, který známe z přehlídky v Kroměříži, změnil režiséra a náhle, jako mávnutím proutku, zmizely všechny přednosti velmi početného souboru. Dvě inscenace předvedlo Studio z Essenu. Lepší bylo osobité zpracování Goethova **Werthera** jako divadlo jednoho herce. Ze tmy se vynořuje prostor,v jehož středu je postel, na níž se o chvíli později probudí mladý muž. Z pravé strany září modré okno. Na zadní stěně je velká silueta Charlotty. Hodinový ex-



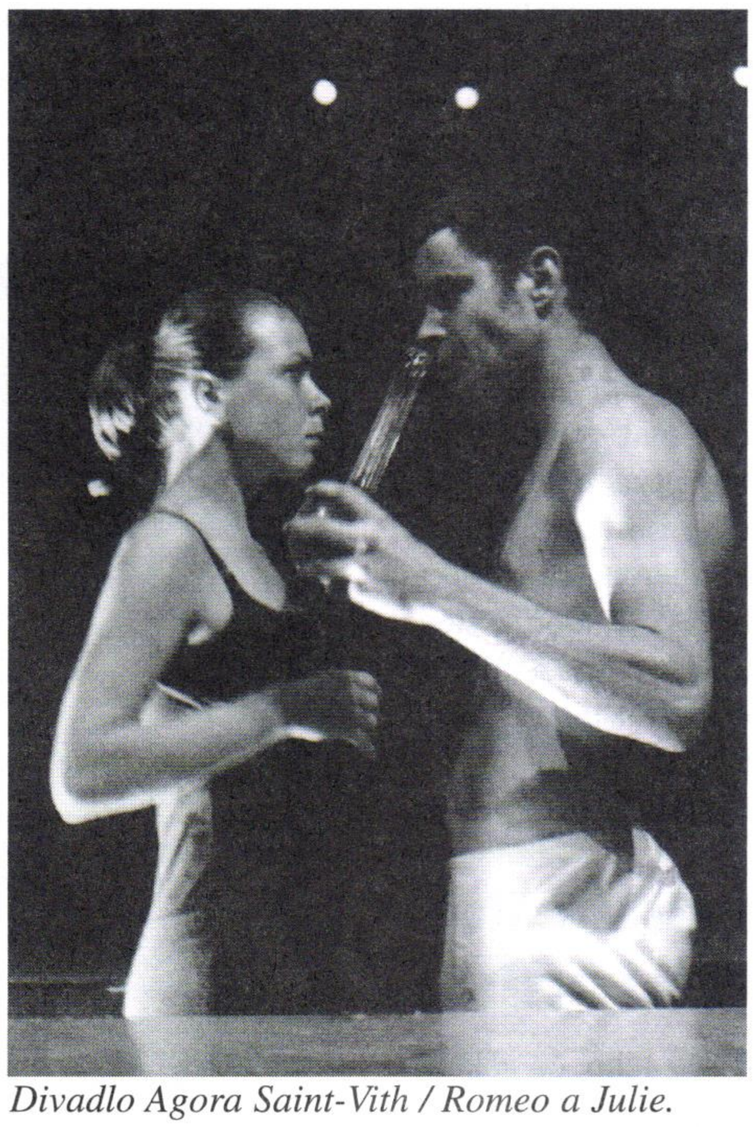
Divadlo Agora ze Saint-Vith, Belgie / W. Shakespeare, Marcel Cremer: Romeo a Julie. Foto na této dvoustaně: Filip Lašut.

kurz do jeho citů a myšlenek, Werther je vytržen z jakéholiv společenství, sám se svými dopisy, se svou nekonečnou láskou. Na své otázky a pochybnosti nedostává odpověď. Divák spoluprožije škálu jeho osobních pocitů až k odhodlání k sebevraždě. Rozhodně jde o zajímavý pokus, jemuž podle mého názoru vlastně mnoho neschází. Asi větší pestrost prostředků, která by vyvážila monotónnost nejednoduchého textu a jeho fázování tak, aby byl přehlednější a rytmičtější. Pohádka **Slunce, měsíc a hvězdy**, stejného souboru, uvedená v programu pro děti, o tom, jak se z lásky studeného měsíce ke žhavému slunci narodily hvězdy, musela chatrný a jednoduchý příběh vycpat přemírou prostředků činoherních, loutkových, včetně stínohry, masek apod. Všeho bylo prostě příliš včetně nevkusu. **Sarajevská ulice**, s podtitulem „civilizace, ti kteří jdou na smrt, tě zdraví", byla inscenace Art clubu ze Sarajeva. Jejím hlavním, v podstatě i jediným výrazovým prostředkem, byla agresivita. Valila se na diváka od vstupu do hlediště. (Jevištěm byla ulice, takže diváci mohli sedět pouze ve dvou řadách kolem, a to měli výhled ještě ztížený dlouhými igelity, které lemovaly onen koridor, až po hudbu, jež zněla s ohlušujícím rachotem z obrovských reprobeden, jež by patrně v pohodě ozvučily strahovský stadion v Praze.) Kromě základního sdělení, že civilisté ve válce jsou frustrovaní, jsem nic dalšího ve velmi jednoduchých scénách, využívajících především pohyb, nepřečetla. Byla to někdy až notoricky známá aranžmá (např. mladí lidé berou do ruky plyšové hračky a hrají si snimi), která nic nového nepřinesla. Režisér mluvil o tom, že toto divadlo hercům pomáhá překonat psychická traumata. Vím, že to divadlo dokáže, ale na jevišti jsem nic z toho neviděla. Shlédli jsme také dvě kommpozice scénického tance, jednu z Estonska, jednu z Polska, nebylo to špatné, ale u nás je mnoho lepších skupin.

Na závěr si nechám vystoupení českého souboru. Pan Witting, který se netají tím, že sbírá také osobité mezinárodní projekty, viděl na přehlídce ve Vysokém n. J. před dvěma lety česko-francouzskou inscenaci **Měšťák šlechticem** (Krakonoš z Vysokého a soubor z města Cambremer). Zaujalo ho, že na jevišti spolu existují lidé dvou národností, přestože neznají druhý jazyk a dorozumívají se stylem „rukama nohama". Tentýž zážitek měli účastníci festivalu v Paderbornu. Přiznám, že se mi, podobně jako řadě jiných, nechce hodnotit divadelní kvality. Není důležité, že se setkaly dva divadelní styly, dva přístupy. Zatímco Francouzi chtěli hrát „divadelní konzervu", Češi si Molièra vyložili jako hloupého Honzu a hrají komedii charakterů, což je v souladu s autorem. Nakonec oba režiséři museli přistoupit na kompromis, což někdy bylo ve prospěch věci, jindy nikoliv. Tato inscenace je živoucím důkazem síly divadla zbourat přehrady mezi lidmi, a to mně přijde velmi důležité.

Nadpis obsahuje zmínku o zelí. Přiznám se, že základním nedivadelním dojmem z letošních paderbornských dnů bylo opravdu všudypřítomnné zelí. Patrně vrcholem byla večeře pojednaná jako dušené teplé zelí s majonézovým nudlovým salátem a k tomu zelný salát s majonézovou zálivkou. Zelí jsem měla ráda, ale nějak mě to přešlo. Prosím za prominutí.

Lenka Lázňovská



Divadlo Agora Saint-Vith / Romeo a Julie.

Outokummun Kaupungin Teatteri, Finsko/ E.P. Titinen: Dva vpravo, dva doleva.



OHLÉDNUTÍ ZA SVĚTOVÝM FESTIVALEM VMAROKU

Na Světový festival AITA/IATA, který se konal v červenci l999 v marockém přímořském středisku El Jadida, by se slušelo prostě zapomenout. Nepovedený organizačně od péče o soubory až po podmínky v městském divadle, nepovedený pokud jde o úroveň jednotlivých uvedených inscenací. Jediným důvodem, proč se tím vůbec chci zabývat, je povinnost jisté morální satisfakce vůči českému zástupci, tj. loutkářskému souboru C ze Svitav.

Světové organizaci se prostě vymstila demonstrační snaha ukázat se jako organizace, v níž má každá z 45 členských zemí AITA/IATA rovná práva. Světový festival ještě nikdy nebyl na africkém kontinentu a Maroko bylo vybráno jako země usilující o vymanění se ze středověkého způsobu života, morálky a zvyklostí. Proto byla Maroku dána přednost před dalším uchazečem, tj. Kanadou. Vše by bylo v pořádku, kdyby místní pořadatelé měli více zkušeností (akce se uskutečnila jako v pořadí III. Festival dramatických umění) a kdyby, a to zejména, si výkonný výbor AITA/IATA, který v Maroku před světovým festivalem nejméně dvakrát jednal, opravdu zkontroloval stav příprav, a nespokojil s tím, co mu pořadatelé vyprávěli o věcech budoucích. Alespoň tak si myslím, že příprava probíhala. Pak by se nestalo, že divadlo bylo zoufale nevybavené, technici neochotní, ubytování souborů více než špatné. Např. český soubor bydlel kdesi za městem na nějakém statku, z nepovlečených houní místo přikrývek dostala Anička Přikrylová tak těžkou alergii, že jediné, co z Maroka nakonec měla, bylo vlastní vystoupení. Stěžovali si všichni. Při jednání zástupců souborů, prezidenta AITA/IATA pana Lemaira z Francie a dalších v průběhu festivalu, jsme se dozvěděli, že problémy jsou všude. Pan Guy Villers dokonce vytáhl jako argument, že na Hronově před pěti lety nebyl toaletní papír. To je samozřejmě naše ostuda, ale zoufalou situaci souborů to nijak neřešilo. O střevních problémech snad ani mluvit nelze, měl je každý, kdo nedbal varování a napil se např. v restauraci nezabalené vody.

To všechno by se patrně dalo přežít, kdyby festival měl slušnou úroveň. Neměl. Svým způsobem v místních podmínkách ani vlastně mít nemohl. Technika v divadle se při každém problému uchylovala buď k pasivní rezistenci, nebo dokonce ke stávce. Např. slovenský soubor, jehož představení mělo začínat ve třiadvacet hodin, ještě dvě hodiny před tím, kvůli stávce, nemohl nastavit svícení, nakonec se začínalo asi v jednu v noci. Kolik nás zbylo v hledišti, je věru jasné. Céčko nedopadlo o nic lépe. Představení inscenace Bystrouška, liška, založené na citech a pohodě, sice odehráli, ale byli velmi roztrpčeni a zklamáni. Takhle si vrcholnou akci opravdu nepředstavovali. Basa k půjčení nebyla, týden prošení v místní hudební škole byl zbytečný, stojany k reflektorům rovněž nebyly, nakonec bez nářadí, které jim v divadle nepůjčili, si stloukli jakýsi primitivní stojan podobající se tělocvičné koze. Byl to bizardní obraz, který se naskytl nám, co inscenaci



Studio-Bűhne Essen / Paul Maar: Kikeri Kiste. Foto: archiv souboru.

známe. Ale klobouk dolů před partou Karla Šefrny. Lecjaký soubor by se složil a patrně nebyl ani schopen vystupovat. Přesto to patřilo k tomu nejlepšímu co v Maroku bylo, a řada účastníků přišla gratulovat. Zklamáni ostatně byli všichni. V rakouském časopisu pro divadlo a dramatickou výchovu Spot začíná referát o Maroku slovy „Chtěli jsme tam být, nás l4 Rakušanů, abychom viděli nejlepší amatérské inscenace na světě a hodně se naučili. Chtěli jsme také trochu poznat Afriku a zapomenout na naši evropskou hektičnost. To druhé se nám trochu splnilo, to první nikoliv."

Co jsme tedy viděli. Denně večer a pozdě v noci dvě představení dvou souborů. Ionescovu Plešatou zpěvačku z Kanady, litevskou taneční produkci nazvanou M, dvě představení africká - místní marocké (Kruh autora M. Tsoula) a mladé alžírské divadlo, o němž pořadatelé nedali ani jedinou informaci. Slovenská skupina Etudka uvedla Enquistovu hru Ze života žížal, finská skupina Karleby Freynovu Za oponou, irský soubor Haul Bowline báj W.B. Yetse Hernova vejce, Estonci satirický skeč nazvaný Chceme do Evropské unie. Za více než žertovné považuji uvedení Pavlova Theatro San Martin de Caracas z Venezuely autora a režiséra Gustava Otta, které se prezentovalo už před dvěma roky na festivalu v Monte Carlu. Známá německá skupina z Essenu přivezla jako představení pro děti Bednu Kikeri Paula Maara. Nic nestojí za popis, snad s výjimkou slovenské a finské inscenace. Finská zaujala jednak velmi slušnými hereckými výkony, a také zvláštním aranžmá, kdy první polovina byla uvedena v normálním kukátku a druhá v obráceném gardu, tedy diváci i herci na jevišti. Slovenské představení precizní atmosférou, kterou docílili jednak světly, jednak scénografií - zadní plán jeviště tvořila stěna z velkých desek z tenkého plechu, od nichž se odráželo světlo a zároveň se tam jednotlivé postavy zrcadlily, což vyvolávalo pocit jakési zadní filmové projekce. Na světový festival toho opravdu mnoho nebylo.

Lenka Lázňovská

Pozvali nás s DIVIDLEM do Českého Těšína na festival Na hranici!

Občas je důvod být pyšný, namyšlený, mít radost z toho, co děláme, mít radost taky ze života! Díky Dominice a jejímu diplomatickému umění jsme dostali oficiální pozvání na jeden z nejprestižnějších divadelních festivalů v Česku. Taky možná i díky tomu, že jsme nebyli zrovna v Sejnach - na Polsko nám nezbylo. Jako amatérský soubor, do nedávna ještě spíše dětský soubor, jsme se zařadili vedle pověstných spolků: Buchty a loutky Praha, Činoherní a babkárská fakulta VŠMU Bratislava, Vlasta Třešňák a cikánská kapela Kormani, Teatr Gry a Ludzie – Katowice, Komorní scéna Aréna Ostrava, Studio Dům Brno, Bílé divadlo Ostrava, ale i Divadlo Continuo Praha, Divadlo Husa na provázku Brno, Česká scéna Těšínského divadla, Teatr Ateľier – Sopot, Teatr Powszechny Warszava, Polská scéna Těšínského divadla, a především vedle vítěze celého festivalu: Slovenského národního divadla Bratislava! Zdaleka jsem nevyjmenoval všechny – ale i tak je to pro DIVIDLO docela slušná společnost – ne?

V 17:05 jsme hráli „Veselohru na mostě". Původní plán byl hrát ji skutečně na mostě, kde bychom postavili svůj most, a tak ještě zdůraznili hranici a vše, o co v této hře jde. Bohužel – nevyšlo to! Museli bychom prý míti povolení tří ministerstev, z toho jednoho z Polska, kde vlastně teď mají vládní krizi… Ale i tak to v parku bylo pěkné a těch několik pár lidí, kteří do Hyde parku zabloudili, bylo docela „in!" Mimochodem – před námi hráli Poláci s loutkami, a to byla teda těžká nuda na 3/4 hodiny. Ale zase měli hezké holky (dvě).

V 19:15 na venkovním jevišti, ale dokonale nasvíceni a ozvučeni, jsme hráli Jeptišky. Mezitím se začali courat hosté z kamenného divadla (šli původně na pivo do parku), a když najednou na jevišti viděli hezkých holek mnoho, v kombinkách, zbláznili se a zůstali už koukat, a pak plácali a plácali… Do představení nám vrčelo rogallo, řvali ptáci a pivní opilci – ale ostudu jsme snad neudělali. Dovolte, Kašpaři a hosté, abych Vám taky poděkoval, a hlavně Vám řekl, že si Vás vážím za soustředění a nasazení a nápady, s nimiž Jeptišky vznikly a jsou hrány! Nikdy jste nešli pod úroveň!

Koukali jsme pak ještě na Vlada Sadílka (který nás přijal a spolu s Uršulou hned od počátku se nás ujal), hrál opět Bláznovy zápisky pana Gogola. Milý Vlado! Mám Tě moc rád a jsi kamarád – ale, nemohl bys, sakra, už hrát i něco jiného? Hraješ to výborně, a ještě moc lidí to nevidělo, to je fakt, ale pamatuju si na jistého Honzu Odla z DPB, který to hrál (a prý ještě hraje) snad patnáct let! A to bych u Tebe nerad zažil! Kde je Tvůj P.R.D. a další?! Já chci něco nového!!!

A pak už jsme jen vše naložili, místní ekonomka dohodla placení cesty s řidičem (byl výborný, koupil si nedávno domů koncertní křídlo a učí se na ně hrát, viděl obě naše představení, a ještě mnohé v noci rozvezl od DDM) – a jeli jsme opět do Ostravy. Vystrkat vše zautobusu, dát na zem a kam se to jen vešlo, a honem do postelí, a do hospod, a tak! Mimochodem – jel s námi do Ostravy Honza Číhal z Bílého divadla a moc prý jsme se mu líbili! Aspoň to říkal, když chtěl do autobusu…

Nevím, jestli se DIVIDLO ještě někdy dostane do tak dobré společnosti – ale doufám že ano. Každopádně děkujeme za pozvání organizátorům, především pak Uršule Kurkové z Těšínského divadla, a plakát, který jsme dostali, si pověsíme na čestné místo!

Saša Rychecký



Dividlo Ostrava / V.K. Klicpera: Veselohra na mostě. Foto: archiv souboru.

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK



Eric-Emmanuel Schmitt

*** 1960 v Sainte Foy-les-Lyon**

Studoval v Lyonu a v Paříži (diplom z oboru filozofie). Působí jako spisovatel, přednáší na Savojské univerzitě v Chambéry.

Divadelní hry:
La Nuit de Volagne (1991)
Le Visiteur / Návštěvník (1993 – Molièrova cena za nejlepší hru a objev sezony)
Golden Joe (1995)
Variations Enigmatiques (1996)
Le Libertin (1997)
Milarepa (1997)
Román:
La Secte des égoistes / Sekta egoistů (cena za první román)
Filozofická esej:
Diderot, la philosophie et la séduction (1997)

Návštěvník

Přeložili: Michal Lázňovský a Tomáš Vondrovic z francouzského originálu Le Visiteur, který vydalo nakladatelství Actes Sud v roce 1994.

Osoby: 3 muži, 1 žena - Sigmund Freud (82 let), Anna Freudová, jeho dcera (43 let), Nacista (kolem 25 let), Neznámý (pohledný muž mladistvého vzezření asi mezi 30 a 40 lety).

Dekorace: Kabinet doktora Freuda ve Vídni – strohý salón se stěnami obloženými tmavým dřevem, s lesklými bronzovými ozdobami, starými soškami a těžkými závěsy. V prostoru dominují stylový divan a psací stůl.

Hra je situována do kabinetu doktora Freuda ve Vídni. Odehrává se večer 22. dubna 1938, v době mezi obsazením Rakouska hitlerovskou armádou (11. března) a Freudovým odjezdem do Paříže (4. června).

Zestárlý doktor Freud, u něhož se projevuje rakovina hrtanu uklízí knihy, které kdosi bezohledně rozházel. V kabinetu je s ním jeho dcera Anna, která vypadá vyčerpaněji než otec. Z ulice zazní zpěv skupiny nacistů. Anna na jejich zpěv reaguje podrážděně. Freud nepřipouští, že by to mohli být Vídeňáci. Anna komentuje situaci: „Ne, Vídeňáci nejsou fašisti… Ale viděla jsem tu drancování a ponižování horší než v Německu. Viděla jsem SAmany vláčet po ulici párek starých chudáků… Dav řval: »Židi do práce! To je práce pro Židy! Ať žije führer! Mají, co jim patří!« O kousek dál tloukli hokynáře před očima jeho ženy a dětí. A za rohem ležela těla Židů, kteří vyskočili z okna, když slyšeli, jak SAmani dupou po schodech… Máš pravdu, Vídeňáci nejsou fašisti… Pro takovou zvrácenost ještě není jméno."

Anna žádá, prosí otce, aby podepsal listinu, která by jim díky intervencím ze zahraničí umožnila legálně odjet z Vídně. Freud s podpisem váhá, nedokáže odjet.

Ozve se hlasité zaklepání na dveře. Dupání holínek. Do bytu vpadne bez vyzvání Nacista. Je zřejmé, že je to velitel oddílu gestapa, který u Freuda řádil již před tím a odnesl některé knihy. Freud se nenechá vyvést zrovnováhy a je ironický. Ptá se jestli našli protifašistické materiály a říká, že je najít nemohli, neboť jsou ukryty v něm. Nacista to považuje za židovský humor. Freud pokračuje v provokaci: „…už jsem zapomněl, že jsem Žid – ale nacisti mi to připomněli. … Kdybych jím nebyl, rozhodně bych se jím chtěl stát. Najust!" Rozhněvaná Anna se ptá Nacisty na povolení u nich drancovat a žádá, aby vypadnul. Nacista chce Annu udeřit, ale Freud se postaví mezi ně a řeší situaci podplacením Nacisty sumou 6 tisíc šilinků a dodává: „Můžete na sebe být hrdý. Tolik za jedinou návštěvu jsem v životě nevydělal. Nacista bere peníze a říká, že mu na Židech vadí, že neumí klást odpor. Anna nedokáže zadržet hněv a vybuchne. Nevybírá slova a je stále útočnější. Po replice „Chceš slyšet, proč nevíš, co se ženskou, takže raději chlastáš pivo s kamarády!?" chytne Nacista Annu a odvléká ji na gestapo. Anna, již ve dveřích, volá na otce, aby podepsal listinu, aby dostali povolení k odjezdu.

Freud volá velvyslanectví USA a sděluje, že gestapo odvleklo Annu. Slibuje, že podepíše listinu, v níž stojí „…že po připojení Rakouska k Německé Říši se mnou bylo zacházeno ze strany německých úřadů a jmenovitě gestapa s pochopením a veškerou úctou k mé vědecké pověsti, že jsem mohl žít a pracovat naprosto svobodně, že jsem mohl pokračovat ve své práci tak, jak jsem si přál, že jsem mohl v tomto směru počítat s podporou všech a že nemám nejmenšího důvodu ke stížnostem." Připojí post scriptum: „Gestapo mohu srdečně doporučit každému." a podepíše.

Stejně přirozeně jako tajemně se nečekaně objeví Neznámý. Navzdory tomu, že má Neznámý frak a je i jinak velice elegantní, považuje ho Freud za zloděje a namíří na něj revolver. Neznámý konstatuje, že by mu revolver nepomohl a vyzývá ho, aby si s ním popovídal. Freud nechce hovořit s někým, kdo se vetře do bytu a ani se nepředstaví. Neznámý zmizí za závěs, odkud zprvu vyšel. Po chvíli se objeví zadýchaný a neupravený a dožaduje se pomoci, neboť po něm jde gestapo, prosí o ukrytí. Freud na chvíli uvěří této hře, ale vzápětí vystřízliví a pátrá po tom, zda má před sebou zloděje či pacienta. Záhy se vyjeví, že Neznámý ví vše o Freudově minulosti, přítomnosti a budoucnosti, nechce však říci kdo je, protože by mu Freud stejně nevěřil. Freud nastolí situaci lékaře a psychicky nemocného a postupuje dle svých běžných praktik. V rámci lékařského vyšetření mu neznámý vypráví příběh. Je to příběh pětiletého Freuda, který ústí do pocitu, že celý svět je jako prázdný dům, kde nikdo neodpovídá na volání. Neznámý k tomu dodává, že přišel Freudovi říci, že je to omyl, že vždycky někdo slyší a přijde. Freud domněle uvede pacienta do hypnózy a pokládá mu otázky, aby se dozvěděl, kdo to je. Nedozví se to. Poté se ptá na svou osobu. Když má pacient odpovědět, kdy má Freud zemřít, Neznámý otevře oči a odmítá na takovou otázku odpovídat. Další hovor odhalí, že Neznámý je nejspíše Bůh. Freud se ho ptá, co po něm chce, zda ho chce, ateistu, obrátit na víru. Neznámý mu odvětí, že na to je pozdě a dokáže mu na jeho vztahu k otci, že stejně v případě ohrožení zapomene na vše, co do té doby hlásal a v co věřil. Neznámý říká: „… jednoho dne sis uvědomil, že tvůj otec je jen člověk. … Chtěl jsi nahradit svého přirozeného otce otcem nadpřirozeným?. … Protože ti umřel tatínek na zemi, přesunul jsi ho do nebe… Je to lidský vynález. Potřeba vytvořila předmět."

Je slyšet dupání po budově a pokřik vojáků. Prudké zabušení na dveře. Neznámý ustoupí za závěs. V tom okamžiku se objeví Nacista. Uvidí, že Freud podepsal prohlášení a po několika invektivách na Židy vytáhne z kapsy papír – Freudovu závěť. Nacista Freuda osočí z vlastizrady, z ulití peněz a okrádání státu. Vyhrožuje, že půjde se závětí na gestapo a že by to mohlo špatně dopadnout jak s Freudem, tak s jeho dcerou. Vydírá: „Zamyslete se, co byste mohl udělat. Podle mě by tahle věc mohla zůstat mezi námi…" Nacista odejde s tím, že se ještě vrátí.

Neznámý zprostředkuje Freudovi informaci o tom, co je s Annou. Zdá se, že je vše na dobré cestě. Poté naznačí Freudovi, co má udělat s Nacistou. Freud nejdříve nerozumí. Když se Nacista vrátí, aby získal peníze, o nichž vypovídá závěť, Freud obrátí řeč na fyziognomii Nacistova nosu, který mu připomíná židovský nos jeho strýce rabína. Navrhuje, aby navštívili Nacistovy nadřízené, a řekl jim o závěti a penězích a o svých „zcela amatérských fyziologických hypotézách". Nacista pochopí vydírání a říká, že o žádné závěti nic neví. Ujistí se, zda míní Freud brzy odjet. Odchází, aby se vzápětí vrátil, uvědomiv si, proč mj. přišel, tj. zeptat se na uprchlíka z blázince, kterého nemohou stále najít.

Freud je skleslý, zklamán tím, že ztratil víru, kterou před chvílí nalezl. Objeví se Neznámý. Freud se domnívá, že Neznámý je onen utečený blázen a ten mu to nepopírá. Vyčítá si, že mu jako potřebnému nepomohl, slibuje, že se mu bude věnovat a říká: „Tak vidíte, jsme tu pouze my dva lidé se svým trápením. Bůh neexistuje…" Neznámý se ho ptá, zda opravdu uvěřil, že je Bůh. Freud to nepřímo přizná a omlouvá tím, že ztratil půdu pod nohama. Mezi Neznámým a Freudem se rozvine rozsáhlá diskuse na téma viny a boží existence, lidské důstojnosti a odvahy, která vyústí ve Freudovo obvinění Boha z falešných slibů ži-

vota, rovnováhy těla, míru, srozumění s veškerenstvem a nekonečnosti ducha. Neznámý Freudovi říká, že chtěl příliš. Freud na to odpovídá: „Kdyby mě stvořil jako hlupáka, nechtěl bych nic… i kdyby Bůh existoval, byl by lhář. Zvěstoval by – a zrazoval. Zraňoval by. Protože zlo je zrazený slib… Kdyby byl Bůh spokojen s tím co stvořil, byl by to šílený Bůh! Krutý Bůh! Poťouchlý zlotřilec, původce lidského zla. Bylo by pro něj lepší, kdyby neexistoval. Kdyby Bůh existoval, musel by to být v podstatě Ďábel." Neznámý sebou trhne: „Freude!" Poté mírně: „A Bůh by vám patrně odpověděl: »Kdybys dokázal, tak jako já, vidět budoucnost, z řetězení let, která přijdou, mluvil bys ještě ostřeji – ale hledal bys pravého viníka.«" Neznámý pokračuje sáhodlouhým monologem. Mimo jiné říká: „Tohle století je jedno z nejpodivnějších, které kdy země zažila. Bude se mu říkat století člověka, ale bude to století pohrom. Rudý mor z východu a pak ze západu mor hnědý…. A přijdou další rány: a všechny způsobí jediný virus, ten pro který ve mne nevěříš – pýcha…. Až se jednoho dne mladík, zachvácen pochybností, která patří k jeho věku, zeptá zralých mužů: »Prosím vás, jaký je vlastně smysl života?«, nikdo mu nedokáže odpovědět. To bude vaše dílo. Tebe a ostatních. Tohle dokážete, velikáni tohoto století: vysvětlíte člověka člověkem a život životem. Co bude z člověka? Blázen v cele, hrající partii šachu – vědomí s podvědomím! Po tobě už bude lidskost odsouzena k samovazbě! Ty sám jsi ještě opilý svými objevy, zakladatel a průkopník… Ale mysli na ostatní, na ty, kteří se teprve narodí: jaký svět jim zanecháš? Svět ateistického zjevení! Pověru, nejhorší ze všech, které kdy byly!"

Freud je otřesen, tohle nechtěl. Uvědomí si, že mluvil s Nenámým, jako by to byl Bůh a pokouší se ovládnout. Neznámý se ho ptá proč brání touze věřit. Freud chce, aby Neznámý dokázal, že je Bohem, aby učinil zázrak. Neznámý provede kouzlo, udělá ze špacírky kytici. Freud pochopí trik i směšnost svého přání a chce, aby Neznámý odešel: „Okamžitě odejděte! … Vy jste… sadista, který zneužívá téhle hrozné noci! Který si hraje s mou slabostí!" Neznámý na to říká přísně: „Kdyby nebylo tvé slabosti, kudy bych vešel?"

Decentní zaklepání na dveře. Nacista vejde téměř uctivě. Neznámý ustoupí do stínu. Nacista vrací Freudovi závěť a na odchodu mu sděluje, že hledaného blázna našli na dvoře za popelnicemi. Neznámý po odchodu Nacisty vystoupí z úkrytu. Z následující scény je zřejmé, že je to Bůh. Z ulice je slyšet zvuk pronásledování. Muž a žena na ulici byli dostiženi. Je slyšet výkřiky a kopance. Freud se vrhne k oknu. Neznámý mu zastoupí cestu. Freud chce, aby neznámý zastavil ten hrozný sen, je přece všemohoucí. Neznámý odpovídá: „Nejsem. Tím, že jsem dal lidem svobodu, ztratil jsem všemohoucnost i vševědoucnost." Freud se ptá proč tedy stvořil tenhle svět. Neznámý odpovídá, že z lásky, která je příčinou všeho co je, a dodává, že lidé nechtějí Boha, který tvoří z lásky, nýbrž touží po takovém, před kterým by se mohli plazit. Oba pak spočinou zaposloucháni do krásy, kterou jim představuje Mozartova hudba. Neznámý se nepozorovaně skryje.

Přichází Anna a líčí mu, co se dělo na gestapu, že slyšela o odvážení Židů do táborů. Freud jí řekne, že to ví. Anna je překvapena, přesto pokračuje: „Ale víš, co je nejhorší? Že Židi mlčí… nechají se urážet, plivat na sebe, deportovat, a ani neceknou… Chovají se jako by byli vini… Odjedeme a budeme svědčit. Před celým světem" Freud na to odvětí: „Odjedeme a budeme mlčet. Protože tady ve Vídni zůstanou mé dvě sestry… A ty by to odnesly za nás." Freud chce, aby Anna poznala Neznámého. Ta v něm spatřuje nevychovance, který jí neustále sleduje a vysílá k ní sladké úsměvy a mrká na ni. Nechce s ním sdílet společnost a odchází s tím, že se vrátí, až návštěva odejde. Freud očekává od Neznámého vysvětlení, opět pochybuje, že je Bůh. Neznámý mu vysvětluje, že každý si do něho vkládá svůj obraz, který mu vyhovuje, nebo představu, která ho pronásleduje. Poté se rozloučí s tím, že ho Freud uvidí, kdykoliv bude chtít. Ovšem už ne očima, ale srdcem: „Jsem tady, ve tvém srdci, Freude, vždycky jsem tam byl. A nikdy jsi mě nenašel. A nikdy jsi mne neztratil. Když jsem slyšel, jak říkáš, že nevěříš v Boha, jako bych poslouchal slavíka, který si stěžuje, že neumí zpívat." Freud se postaví k oknu, aby mu zabránil v odchodu. Neznámý se upřeně podívá na Freuda a ten, jakoby pod tlakem neviditelné síly, ustoupí. Freud sebere všechny své síly a rychle popadne revolver. Neznámý ho odvrátí od úmyslu použít zbraň tím, že vnese do jeho mysli pochybnost, zda není třeba uprchlým bláznem či chlap, co pronásleduje svými úsměvy a mrkáním Annu. Freud je nejistý, přesto říká: „Stejně jsem nekonvertoval! Obrácení se nekoná." Neznámý mu odpovídá: „Jen ty sám se můžeš obrátit: jsi svobodný! Pouze z člověka vychází hlas…" a zmizí oknem. Freud po něm se zavřenýma očima vystřelí z okna: „Ach! Minul jsem ho!" je jeho poslední replika.

Peter Turrini (1944)

Po maturitě na obchodní akademii 1963 prošel řadou zaměstnání (dřevorubec, slévač, skladník, voják, reklamní textař, barman, herec, režisér) v Rakousku, Německu, Itálii a Řecku. Od roku 1971 žije jako svobodný spisovatel ve Vídni.

Spolu s Wolfgangem Bauerem, Thomasem Bernhardem a Peterem Handkem patří Turrini do čtyřlístku rakouských autorů, kteří vstupovali do literatury a získávali první slávu na jevištích německy mluvících zemí na počátku sedmdesátých let. Ale zatímco první tři byli a zůstávali typickými „moderními" autory, autory nepolitickými, Turrini se od nich liší osobními politickými postoji, svým vztahem k levici v jejích různých formách (Komunistická strana, socialisté, odbory aj.), k nimž se jednou přimyká, příště se od nich vzdaluje a nakonec je odmítá. Od prvního dramatu *Rozznjgod* z roku 1971 uvedl do dneška na domácí a světové scéně 16 divadelních her, v nich vedle svých námětů sahá i k podstatnému a převratnému přepracování jiných autorů (Beaumarchais, Goldoni). Je také autorem televizních a filmových scénářů, publikoval knihy básní, romány, soubory esejí, polemik a kritik. Jeho díla se hrají po celém světě a jsou přeložena do mnoha jazyků. Do češtiny byly přeloženy tyto hry:

Nejbláznivější den, překlad Milan Lukeš, DILIA 1976
Josef a Marie, překlad Petr Kučera, DILIA 1986
Méně výkonní, překlad Milan Tvrdík, DILIA 1989
Klasik v pornoshopu, překlad Jitka Jílková
Hotovo.Konec, překlad Vladimír Tomeš, poslední dvě hry dosud nebyly publikovány

Alpské červánky

Přeložil: Ondřej Černý z německého originálu *Alpenglühen*, vydaného nakladatelstvím Luchterhand Literaturverlag GmbH 1992 a Burgtheater Wien 1993. Úryvky z *Romea a Julie* jsou citovány v překladu Josefa Topola.

Osoby: 1 žena – Jasmína – asi 50 let, 3 muži – Slepec – asi 70 let, Mladík – asi 20 let, Tyrolský horský vůdce – dospělý muž libovolného věku, 20 zpívajících turistů (mimo scénu)

Dekorace: Po celou hru je jeviště terasou horské chaty. Zadní stěna jeviště – terasy je prosklená, skrze ni vidíme do alpské přírody. Na terasu vedou zprava i zleva dveře. Na stěnách visí jen velké zrcadlo, tyrolák a petrolejka. Děje se v současnosti, ale všechny předměty na jevišti jsou ze čtyřicátých nebo padesátých let.

Na začátku je tma, uprostřed jeviště leží bez hnutí na zemi nahý člověk - Slepec. Na kraji jeviště spí na starém lehátku Jasmína, zabalená do deky, z počátku nevíme, o koho jde. Rozednívá se. Slepec si nasadí černé brýle a velmi pomalu se obléká. Dojde si do vedlejší místnosti pro kbelík s vodou, čistí si zuby a holí se. Nasadí si klobouk a dlouho jej na hlavě upravuje. Pak chvíli hledí zokna, klobouk sundá, usmívá se s hlavou na stranu. Všechny jeho pohyby a činnosti působí zmechanizovaně, stejně jako činnosti a odpovědi Mladíka, který přijde s jídlem, a na otázku starce, co je nového „tam dole", říká vždy: „Všichni lidé jsou šťastni a žijí v míru. Jdou radostně za svou prací." Slepec Mladíkovi oznamůje svou novinu – příchod mladé ženy. Vypráví, že nikdy nepřijal žádnou pomoc od Slepeckého svazu, až teď si napsal o dívku, nejlépe studentku, se kterou by mohl vést duchaplné hovory. A ona včera přišla. Během Slepcova vyprávění najde Mladík spící ženu dosti sešlého vzhledu a rudých vlasů. Zatímco připravuje snídani, Slepec dál vzpomíná – na dobu svých studií, kdy ještě viděl a na italském pobřeží narazil na dřevěnou budku s červeným nápisem „l'amore". V ten okamžik začal snít o ženě, kterou bude milovat – o rudovlasé dívce v bílých šatech. A v ten okamžik – 1. září 1939 - také vypukla válka.

Slepec chce konečně ženu uvítat. Mladíkovi se ji podaří vzbudit až převrácením lehátka. Žena vyhrabe z kufru tabletky a zapije je z lahve whisky. Vyhází ven různé předměty, mj. balíčky prezervativů, než najde co hledala – starý paperback Romeo a Julie. Začne číst Julii – slavný dialog „To nebyl skřivan, kdo tě polekal…". Slepec jí zpaměti odpovídá jako Romeo, dokud se žena neztratí v textu. Představí se jako Jasmína, prostitutka, kterou Slepecký svaz zaplatil a poslal starci do hor. Obdivuje Slepcovu vzdělanost, on vysvětluje, že si četbou klasiků ve slepeckém písmu kompenzoval touhu po ženě. Ta se ale jen prohlubovala, stejně jako jeho samota. Jasmína věcně předloží svou představu, jak by vše mělo proběhnout, aby se mohla vrátit do města. Slepec chce slyšet, že je krásná, v bílých šatech – jako jeho vysněná dívka.

Pak po hmatu na svých hodinkách pozná, kolik je hodin a jde dozadu k oknu, odkud ven imituje tokání tetřeva.

Mezitím Mladík pro Jasmínu chystá jídlo. Ona ho zkušeně „odhadne" na „poslušného chlapečka" a mezi jídlem a Slepcovým vyprávěním se svléká a dotlačí Mladíka ke svým nahým nohám. Stařec vypráví o životní situaci. Má rádio, ale teď právě bez baterií, takže neví, co je nového ve světě. Je odkázán na vyprávění Mladíka, kterého podezírá, že dodávku baterií schválně zdržuje. Slepec byl bez baterií už víckrát za celou dlouhou dobu pobytu v horách – a o těch obdobích má také jen útržkové ponětí. Nabídne Jasmíně sňatek – jen kvůli tomu by byl ochoten opustit na chvíli své místo v horách. V tu chvíli Jasmína Mladíka odstrčí a ten uteče. Jasmína se promění v praktickou ženu, která podle katalogu plánuje, co na svatbu objednat. Slepec ji obdivuje, ona se ho pokouší vzrušit, což se jí nepovede. Slepec Jasmínu zastaví a přizná se k impotenci. Cit mu zůstal jen v konečcích prstů. Jasmína mu na ukazováčky navlékne prezervativy. Slepec jí zatím vypráví příběh svého oslepnutí (v roce 1952 v době studií měl možnost být přítomen pokusnému atomovému výbuchu) a Jasmína chtěla potichu zmizet. Najednou je ale jako proměněná, potichu muže sleduje.

Stařec zjistí, že už promeškal čas imitovat z okna kukačku, udělá to se zpožděním. Pokračuje ve vyprávění. Rodiče mu koupili tenhle dům v horách, vzduch měl jeho zraku pomoct, ale nestalo se. Časem se naučil číst slepecké písmo, zvykl si na rádio, žil představami. Žije tu už čtyřicet let. Jasmína se odličuje a převléká. Vypadá úplně jinak, chce odejít. Slepec se ptá, zda jsou prezervativy barevné, Jasmína najde barevné v kufru a navléká mu je na ostatní prsty. Slepec si to užívá – představuje si barvy, směje se. V tom se Jasmína přizná k tomu, že je ve skutečnosti úřednice Slepeckého svazu, která si s ním takhle zahrála. Ukáže se, že pod rudou parukou má šedivé vlasy. Dál ale nechá Slepcovi představy o její kráse. Nakonec vyběhne z místnosti.

Vrátí se Mladík s kohoutem, kterého chce věnovat Jasmíně. Slepec Mladíka po hmatu pozná a popadne ho hysterický záchvat – on přece čekal na Jasmínu, která se mu zhmotnila, Mladík ani nikdo z jeho rodiny nemá žádné právo, všechno kolem sebe už prodali cizím a stali se otroky. Horskými otroky. Slepec je zoufalý, že žena odešla, donutí Mladíka opakovat zmechanizované věty o životě „dole". Mladík upálí kohouta a strčí do kbelíku svodou.

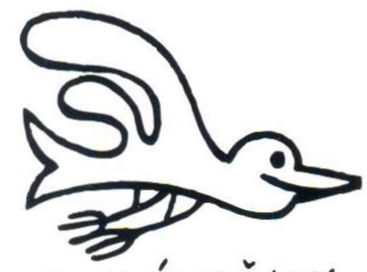
Jasmína se vrátí a zatímco venku se blíží zpěv turistů, omlouvá svůj útěk, Slepcovo vypravování ji zasáhlo. Měla silně náboženskou výchovu. Naučila se naslouchat problémům ostatních, aniž mohla sama někomu vyprávět o svých. Podnikala zvláštní pokusy, aby se seznámila s muži. Dostala za úkol vyřídit dopis Slepce. Vymyslela si roli, která měla být úplně jiná, než její dosavadní život, protože předpokládala, že jinak by ji neuznal za hodnou pozornosti. Chtěla se učit být kurvou.

Na terasu vrazí Tyrolský horský vůdce a vynadá Slepci za opožděné kukání. Slepec z okna vede k turistům naučený průvodcovský výklad o krásách zdejší přírody, imituje další zvířata. Horský vůdce mu nakonec zaplatí a odejde.

Slepec lže Jasmíně o Mladíkovi, který údajně spálil kohouta poté, co se dozvěděl, co je Jasmína zač. Je to idiot, který neví nic o proměně, imitaci, divadle. Když přišel ke Slepci, byl němý. Ale Jasmína s Mladíkem se na sebe usmívají tak dlouho, až spolu odejdou něco domluvit ven. Slepec mezitím pozná, že je sám a ze zoufalství začne napodobovat zvířata. Jasmína se hned vrátí - znovu proměněná. Slepec v amoku vykřikuje, že je jen imitátor, o zrak přišel úplně jinak, byl nacistou, vlastně jen fašismus napodoboval, je imitátor. Jednotlivé věty vykřikuje do ticha, až Jasmína začne znovu s dialogem ze Shakespeara. Oba hrají zpaměti celý dlouhý dialog až do konce. Jasmína se přizná, že je herečka. Celý život chtěla hrát Julii, ale nikde ji nepřijali. Slepec je pro ni poslední šance. Ví z materiálů na Slepeckém svazu, že mimo jiné býval ředitelem provinčního divadla. Začne mu tykat, obejmou se, oba teď vědí pravdu o tom druhém – ona je neúspěšná herečka s neforemnou postavou, on starý, prolhaný, slepý a impotentní chlap. On byl jedním z těch ředitelů, kteří ji odmítli, bylo to v období, o kterém Slepec tvrdil, že tenkrát neměl baterie. Dalším takovým byl rok šedesát osm. Ve skutečnosti byl Slepec tehdy ředitelem většího divadla, Jasmína tam hrála v Loupežnících. Vzpomínají. Jsou tak ponořeni do hry, že si nevšimnou přijíždějícího mopedu. V osmdesátém šestém ji v Národním divadle obsadil jako Julii. Vzpomínají na ten triumf. Jasmína vypadne ze hry, až když si všimne Mladíka. Přijel pro ni, jak chtěla. Slepec je zoufalý, Mladíkovi slibuje svobodu, skutečně trpí, nechce zůstat sám. Jasmína se nemůže rozhodnout. Slepec začne s Romeem a ona posbírá baterky, které sem hodil Mladík. Vrátí mu je a on odběhne pryč. Jasmína a Slepec hrají nejslavnější ze všech výstupů – balkónovou scénu, tak dobře, jako ještě nikdy. Mezitím Mladík na motorce jede z kopce dolů tak rychle, že se musí zabít.

Texty uvedených her vyšly knižně, vydal je Divadelní ústav v Praze v letech 1997 a 1998. Lze je objednat na adrese: Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel. 02/2315931, 24809137, fax: 24811452, pí Kmochová. Cena včetně poštovného 60,- Kč.

Dramatický pozorník připravil
a synopsi ke hře Návštěvník napsal ***Milan Strotzer***
Synopsi ke hře Alpské červánky napsala ***Pavlína Morávková***
Autobiografické údaje byly převzaty z vydání her
v edici Současná hra Divadelního ústavu v Praze



VYBRÁNO Z DATABÁZE IPOS

BRANDÝS NAD LABEM-STARÁ BOLESLAV (15 tis. obyv., okres Praha-východ): Na nádvoří zámku v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi se ve dnech 9. až 11. 6. 2000 konal 1. ročník zámecké přehlídky amatérských divadelních souborů z Čech na téma historické hry a pohádky. Odehrálo se 8 představení. *(Mělnický deník, 12.6.2000)*

BZENEC (4300 obyv., okres Hodonín): Už za 1. republiky vznikly v Bzenci 2 loutkoherecké scény (TJ Orel, TJ Sokol), které po r. 1948 zanikly. O založení loutkohereckého amatérského sdružení Kašpárek se v prosinci 1995 zasloužila soukromá ZUŠ. Obnovené sdružení začínalo nacvičovat s více než 20 loutkami, které mu zapůjčil Sokol z původních 60 loutek. Byly rekonstruovány nákladem několika desítek tis. Kč. Původní jeviště se nedochovalo, bylo nutné vybudovat nové - mobilní. *(Rovnost-Jihomoravský deník, 27.4.2000)*

CHOMUTOV (52 tis. obyv.): V Chomutově se 7. 6. 2000 pod názvem Dividýlko 2000 konal 2. ročník nesoutěžní přehlídky dramatické tvořivosti žáků z pomocných a zvláštních škol na okrese. Vystoupily děti z např. Výchovného ústavu pro děti a mládež v Místě, Zvláštní a Praktické školy z Vejprt, Speciální školy a Speciálního školského zařízení pro mentálně postižené z Mostu. *(Deník Chomutovska, 10.6.2000)*

ČESKÝ DUB (2900 obyv., okres Liberec): Ve dnech 26. až 28. 5. 2000 se v Českém Dubu konaly 6. Loutkářské letnice, na kterých bude uvedeno 8 představení 70 loutkářů z ČR. Přehlídku jednou za 2 roky pořádá Skupina amatérských loutkářů SAL a Loutkářský soubor Ještěd Český Dub. Mimo domácích se se svými inscenacemi přihlásily soubory z Liberce, Prahy, Plzně a Bzence. *(Liberecký den, 26.5.2000)*

DOLNÍ DUNAJOVICE (1700 obyv., okres Břeclav): Občanské sdružení Divadlo Národ Tobě připravilo na dny 24. a 25. 6. 2000 v Dolních Dunajovicích 1. ročník divadelního festivalu Snílek bez uhláku. Své inscenace na něj připravily např. soubory Basta Fidly z Valtic, Šuně Všem ze Strážnice, Hromadná Procházka z Prostějova. *(Břeclavsko, 21.6.2000)*

DOLNÍ KRALOVICE (950 obyv., okres Benešov): Kulturní zařízení Dolní Kralovice pořádalo ve dnech 2. až 7. 6. 2000 4. ročník festivalu dětského divadla Dolnokralovické hraní 2000. *(Benešovský deník, 31.5.2000)*

HAVÍŘOV (88 tis. obyv., okres Karviná): Devátý ročník akce Miniteatro Havířov - přehlídky skupin, divadel a jednotlivců zaměřených na představení pro děti - začalo 20. 5. 2000 prezentací 6 pouličních divadel (např. Bílé divadlo z Ostravy, DS Vicena z Ústí nad Orlicí, Malé divadélko z Prahy). Nepouliční divadla vystoupila v Kulturním domě Petra Bezruče. Festival byl zakončen vyhlášením vítězů 28. 5. *(Ostravský den, 20.5.2000)*

HORŠOVSKÝ TÝN (5000 obyv., okres Domažlice): Okresní divadelní přehlídka v Horšovském Týně nabídla o víkendech května 2000 celkem 7 inscenací amatérských souborů z okolí. Vedle domácích se na 20. ročníku této akce představili ochotníci např. ze Staňkova, Poběžovic či Kladrub. *(MF Dnes, 5. 5.2000)*

HUNTÍŘOV (640 obyv., okres Děčín): Ve dnech 30. 6. až 1. 7. 2000 se konal v areálu Ústavu sociální péče ve Staré Olešce (m.č. obce Huntířov) 5. ročník festivalu pro mentálně a tělesně handicapovanou mládež Olešská Kramle. Na programu byly soutěže a hry pro klienty, divadelní vystoupení klientů ÚSP Stará Oleška Elipsa, Led Sezelim, Jack si udělat hračku atd. *(Princip-soukromé noviny pro Děčínsko, 23.6.2000)*

KOPŘIVNICE (24 tis. obyv., okres Nový Jičín): V Kopřivnici připravili na 14. a 15.4. 2000 14. ročník Přehlídky netradičních divadel Kopřiva. Organizátoři tradičně zachovali široké žánrové rozpětí - výrazový tanec, pantomimu, poezii, loutky, klauniády, performance, grotesku i výtvarné prvky, hudbu a kombinaci těchto žánrů. Do programu byla vybrána představení např. brněnského Vlastního divadla neslyšících, Klaunského divadla MIMO z Ostravy, Hudebního divadla Svitavy, experimentálního studia Moravského divadla Olomouc, Taneční fakulty pražské HAMU, Divadla SNP z Martina - celkem 9 představení, dále 3 koncerty (např. skupina Cymbelín, Vltava), 2 výstavy (divadelní fotografie J. Prokopa a expozice J. Štreita Lidé olomouckého okresu), 4 bloky krátkých filmů z autorských dílen, semináře, besedy. *(MF Dnes, 13.4.2000)*

LOUNY (20 tis. obyv.): V Lounech začal pracovat nový ochotnický soubor. *(Deník Lučan, 26.4.2000)*

LYSÁ NAD LABEM (8000 obyv., okres Nymburk): Divadlo AHA! v Lysé nad Labem připravilo na 22.-25.6. 2000 2. ročník festivalu Divadelní červen. Kromě divadelních představení byly na programu i hudební pořady, výtvarné akce, noční promítání animovaných filmů, pořadatelé počítali také s tvůrčí dílnou a diskusemi o alternativní kultuře. *(České slovo, 20.6.2000)*

MILIČÍN (okr. Benešov): Premiérou Molièrovy komedie Zdravý nemocný oslaví v pátek 2. června Spolek divadelních ochotníků ve městě Miličíně 125. výročí založení souboru. Reprízy budou v místní Sokolovně uvedeny v sobotu a v neděli.



Spolek vznikl v roce 1875 a svou činnost nepřerušil ani ve válečných letech, ačkoli byly mnohé hry zakázány nebo proškrtány cenzurou. Nejčinorodější období přišlo po 2. světové válce, kdy se hrála až tři představení ročně. V Miličíně si tehdy pohostinsky zahrál i bývalý člen Národního divadla Jan Hurt. Svoje vystupování ochotníci ukončili až v polovině šedesátých let.

„Před více než čtyřmi roky se dala dohromady parta nadšenců, kteří nejprve obnovili tradici miličínských masopustů a poté se pustili do nacvičování Goldoniho hry Hrubiáni. Dnes máme za sebou pět masopustních a dvě klasická představení," uvedla Vlasta Kořínková, která režíruje představení spolku.

Amatérští herci si pro svá vystoupení vybírají hlavně svěží komedie, které jsou do jisté míry zárukou diváckého zájmu. „Doma se bát nemusíme, lidi se vždycky přijdou podívat na svoje příbuzné a známé, horší to bývá při představeních mimo Miličín, tam se nedá zájem diváků odhadnout. Letos proto zřejmě budeme hrát jen v Miličíně," vysvětluje režisérka Kořínková.

Výtěžky z představení jsou věnovány na opravu místní Sokolovny. „I s pomocí těchto peněz se už povedlo postavit nové jeviště, vybílit, restaurovat nástěnné obrazy a instalovat část nového obložení stěn." uvedl Zdeněk Typta, starosta místního Sokola, který zároveň ve hře ztvární hlavní roli hypochondra Argana. Spolu s ním vystoupilo dalších jedenáct herců. *(Právo 31.5.2000)*

MLADÁ BOLESLAV (44 tis. obyv.): V r. 1994 zahájilo (současně se stálou scénou) činnost Dětské divadelní studio, které pracuje při Městském divadle v Mladé Boleslavi. Pod vedením lektora se kroužek adeptů herectví formou her, cvičení, individuálních a skupinových etud seznamuje se všemi zákonitostmi divadelní práce. *(Boleslavský deník, 8.6.2000)*

NÁCHOD (21 tis. obyv.): Jako součást festivalu Náchodská prima sezóna se 4. 5. 2000 uskutečnilo 5 divadelních představení studentských souborů, které vystoupily v místním Městském divadle Dr. Josefa Čížka (např. z tamního Jiráskova gymnázia, z Lycea Kłodzko a Obchodní akademie Pardubice). *(Noviny Náchodska, 4.5.2000)*

PODĚBRADY (13 tis. obyv., okres Nymburk): V Poděbradech zahájili 25. 5. 2000 37. ročník festivalu uměleckého přednesu Poděbradské dny. Pořadatelem soutěžní přehlídky byla Společnost přátel kultury slova ve spolupráci se Združeniem divadelníkov na Slovensku, městem Poděbrady s podporou MK ČR. Soutěžilo se ve 2 kategoriích (1. studenti hereckých škol, konzervatoří a pozvaní amatéři ve věku od 16 do 19 let, 2. profesionální interpreti do 30 let, posluchači hereckých škol, konzervatoří a pozvaní amatéři od 20 do 30 let). *(Týdeník Nymbursko, 24.5.2000)*

PODĚBRADY (13 tis. obyv., okres Nymburk): Na zámku v Poděbradech se uskutečnily od 4.7. do 9.7.2000 zahájeny Letní divadelní slavnosti, na nichž vystoupily ochotnické soubory zBakova n.J., Nymburka, Poděbrad a hostující soubor z Dánska. Pořadatelé chtěli přehlídkou založit tradici, k čemuž brzy přispěje i zrekonstruované divadlo Na Kovárně. *(České slovo, 7.7.2000)*

PRAHA 9 V Praze 9-Horních Počernicích se ve dnech 1.6. až 2. 7. 2000 konal 30. ročník Divadla v přírodě, nejstarší přehlídky amatérských divadelních souborů v ČR konané pod širým nebem. Akci pořádá Osvětová beseda MÚ Horní Počernice. *(Hornopočernický zpravodaj, č. 6, 2000)*

SOKOLOV (26 tis. obyv.): Do Sokolova se vrátila amatérská divadelní scéna - Divadlo bez zákulisí. Zaniklá tradice tu byla po 10 letech obnovena na jaře 1999. Soubor, který má včetně technického personálu 30 členů, tvoří jak někdejší ochotníci, tak noví nadšenci. Část z nich se začala věnovat i loutkovému divadlu. Nechali si vyrobit mobilní loutkovou scénu, identickou se scénou v Březové, což umožní vzájemné hostování. Soubor je podporován Městským domem kultury, který prakticky hradí vznik loutkové scény. Divadlo od něj dostalo místnost, kde hodlá v budoucnu pořádat večery poezie, literární pořady event. s hudebním doprovodem ap. Jeho členové, jimž pomáhají i další občané, chtějí do života města přinést více kultury. S reprízami svých inscenací by soubor chtěl zhruba jednou za 2 měsíce vyjíždět do okolí. *(Sokolovský patriot, č.4, 2000)*

ÚVALY (4600 obyv., okres Praha-východ): Součástí oslav 700 let Úval je výstava o historii tohoto města a tamního divadla, otevřená od 15.6. 2000. *(České slovo, 15.6.2000)*

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ (28 tis. obyv., okres Vsetín): V M-klubu ve Valašském Meziříčí se uskutečnil 9. ročník recitační soutěže Krásenský zvoneček, které se ve 4 kategoriích zúčastnilo 90 žáků a studentů z 9 základních a 3 středních škol ve městě. *(Valašské noviny, 2.5.2000)*

ŽEBRÁK (1800 obyv., okres Beroun): Podle radních manuálů bylo v Žebráku sehráno první divadelní představení 3. 5. 1750. Jednalo se o tzv. pašijovou hru Umučení Páně. K oficiálnímu založení divadla tu došlo až o velikonocích r. 1812. K 250. výročí zdejšího ochotnického představení se letos uskuteční již 33. ročník divadelní přehlídky Erbenův Žebrák. (Zpravodaj města Žebráku, č.5, 2000)



SRPEN – LISTOPAD

10. – 19.8. **Hronov – Klub (nejen) mladých divadelníků,** semináře a dílny v rámci Jiráskova Hronova

10. – 19.8. **Hronov – Kurz praktické režie**

11. – 19.8. **HRONOV – 70. JIRÁSKŮV HRONOV, MEZINÁRODNÍ FESTIVAL CEC AITA/IATA A CELOSTÁTNÍ MEZIDRUHOVÁ PŘEHLÍDKA AMATÉRSKÉHO DIVADLA**

září **Chlumec – Klicperův Chlumec**, festival veseloherního amatérského divadla

1. – 6.9. **Brno, CVČ Lužánky - Evropská dílna mladého divadla**

14. - 17.9. **Praha – DISK (DAMU) – Děti – drama – divadlo**, Dítě v bludišti dnešního světa a dramatická výchova, přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů a konference o dramatické výchově

21. – 27.9. **Jičín – Dramatická výchova ve škole,** 6. celostátní dílna dramatické výchovy

21. – 22.9. **Brno, amfiteátr a hotel Přehrada – Festival na konci léta**, jihomoravská přehlídka amatérského divadla

22. – 24.9.

29.9. – 1.10. **LIBICE NAD CIDLINOU – FEMAD, festival a dílna divadla pro děti a mladé**

27. – 30.9. **Frýdek-Místek – Beskydská Thálie,** nesoutěžní přehlídka mladého a studentského divadla Podbeskydské oblasti

3. – 5. 10. **Praha – Přelet nad loutkářským hnízdem, přehlídka předních profesionálních a amatérských loutkářských inscenací**

6. – 8.10. **Vyšší Brod – Vyšebrodské divadelní dny,** jihočeská přehlídka amatérského divadla

13. – 15.10. **Ústí nad Orlicí – Tanec, tanec…**, celostátní přehlídka scénického tance

14. – 21.10. **Vysoké nad Jizerou – Kurz praktické režie**

14. – 21.10. **Vysoké nad Jizerou – Krakonošův divadelní podzim, národní přehlídka venkovských divadelních souborů**

20. – 22.10. **Praha, IPOS-ARTAMA –** Seminář uměleckého přednesu před Moravským festivalem poezie

26. – 29.10. **Bechyně – Nahlížení 2000,** 13. celostátní dílna středoškolské dramatiky a mladého divadla

31.10. Uzávěrka Faustování v Bechyni

2. – 5.11. **Rakovník – POPELKA, 19. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti**

8. – 11.11. **Čáslav – Poema**, celostátní soutěžní přehlídka uměleckého přednesu žáků SPgŠ

10. – 12.11. **Moravská Třebová – Štronzo,** oblastní přehlídka divadla jednoho herce a divadelních aktovek

16. – 19.11. **Ostrava – 16. Setkání** dětských a dospělejších divadelních souborů

17. – 19.11. **Znojmo – IV. Národní přehlídka seniorského divadla**

25. – 26.11. **Praha, Divadélko J. Kašky Zbraslav – Kaškova Zbraslav,** přehlídka jednoaktových her

listopad **Frýdek–Místek – Loutka,** nesoutěžní přehlídka loutkářských souborů Podbeskydské oblasti

listopad **Praha –** Přehlídka středoškolských divadelních souborů

listopad **Česká Lípa – Českolipský divadelní podzim**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla

listopad **Říčany u Prahy – Divadelní podzim Jiřího Šatopleta,** nesoutěžní přehlídka amatérského divadla